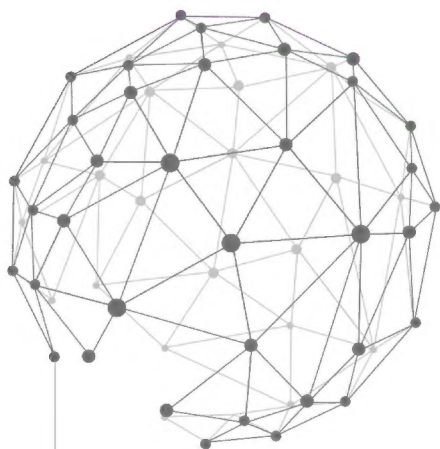

عهله باپیر

به ره و بانگه وازیگی راست دره بهن

2021-1442

بہارہ وبانگہ دانیکہ راستہ دہرہ سن

www.alibapir.com

بەرەو بانگه‌وازێکی راست و ڕەسەن

نووسین: عەلی بابیر

مافی لە چاپدانەوه‌ی پارێزراوه‌ی بۆ نووسینگە‌ی تەفسیر

چاپی یەكەم ١٤٤٢ك - ٢٠٢١ز

نووسینگە‌ی تەفسیر

بۆ بلاوکردنەوه

هەولێر- شەقامی 30 مەتری تەنیشە‌ی منارە‌ی چۆلی

+964 750 818 08 66

www.al-tafseer.com

tafseerooffice@yahoo.com

f t g+ i /TafseerOffice

ئامادە‌کردنی پێرسە - نووسینگە‌ی تەفسیر

عەلی بابیر (نووسەر)

بەرەو بانگه‌وازێکی راست و ڕەسەن

٢١٦ لاپەرە

١٤ * ٢١ سم

بابەت : ئایینی

ISBN : 978-99-22-632-11-7

لە بەرێوه‌بەراییە‌تی گشتی کتێبخانە‌ی گشتیە‌کان - هەرێمی کوردستان

ژمارە‌ی سپاردنی (٢١٩) ی سالی ٢٠٢٠ پێدراوه

"بیروبووچونی ئەم کتێبه، مەرج نیه هه‌مان بیرو بووچونی نووسینگه‌ی تەفسیر بێ"

خەتی بەرگ : نە‌وزاد کۆیی

دیزاینی ناوه‌وه : زەرەدەشت کاوانی

www.alibapir.com

مه وسو وعه ی به ره وباشترتیکه یشتن وپیکه یشتن

- کتیبی ۴ -

به ره وبانگه دانیکی راپست و په بهن

نووسینی
عه لی باپیر

به توبه ایلیمه یازمیشم ای تکیه کاشان
مستطیع منجه منجه منجه منجه
دین عالم دیر مرفاع اولمیش ادریشانی

عربی یاکسیر AliBapir

عربی یاکسیر AliBapir

archive.org/details/@alibapir

www.alibapir.net
برقی - گزینی - Pongsh

AliBapir

عربی یاکسیر AliBapir

www.alibapir.net

www.alibapir.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ
صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾
فصلت.

The banner is divided into several sections:

- Top Left:** Facebook icon and text: "پاکستان کی عظیم ترین تعلیمی ادارہ" (Pakistan's largest educational institution).
- Top Right:** Facebook icon and text: "AliBapir" (علی بابا پیر).
- Center:** A portrait of a man in a turban. Below it, text reads: "www.alibapir.net" and "www.alibapir.com".
- Bottom Left:** YouTube icon and text: "AliBapir" (علی بابا پیر).
- Bottom Right:** YouTube icon and text: "AliBapir" (علی بابا پیر).
- Bottom Center:** A QR code and a small text box with the website address.

پیشکش بی

به ههركه سێك كه پێش زمانی قسه و وتار، به زمانی حال و كردار خه لك به ره و خوا بانگ دهكات و، به بهرنامه كه بیان ئاشنا دهكات و، زۆر باش دهزانی كه خه لك له خوا وه نزیکخستن و به ندایه تیی بو خوا كردن فێرکردنیان، ئهركی هه ره مه زن و ههستیاری پێغه مبه رانی هه لێژاردی خوایه، بۆیه: به هه رچی له توانا و برستی دایه، خۆی بو ئاماده دهكات.

AliBapir

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

www.alibapir.net

English - عربي - كوردی

AliBapir

AliBapir

AliBapir

AliBapir

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

www.alibapir.net

English - عربي - گوردی

AliBapir

AliBapir

AliBapir

پيشه کي و ريڅو شکردن

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ، وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾
 ۱۰۲ آل عمران.

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ، وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾
 ۱ النساء.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ۖ ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾
 ۷۱ الأحزاب.

خويند ره به ريزه کان!

شيکي ړوون و بي چهند و چوونه، که ته رکي سهره کي پيغه مبه راني
 خوا صلي الله عليه وسلم بريتي بووه له خه لک بولای خوا بانگ کردن
 و به تايين بهرنامه کي تاشنا کردنيان، هه لبه ته پيغه مبه رانيش (عليهم
 أفضل الصلوات وأتم التسليمات وأحسن البركات)، به باشترين شيوه، ته و

ته‌رکه گه‌وره و گرنګ و قورسه‌ی سهرشانی خو‌یانیان ته‌نجام داوه، چونکه ته‌گه‌ر وانه‌بووایه، حیکمه‌تی خوی کارزانیان له‌ په‌وانه‌کرانیان دا، بۆ نه‌ده‌هینرایه‌دی، که بریتیه‌ له: ته‌واو کردنی به‌لگه‌ی خوا له‌ سهر به‌نده‌کان (إقام حجة الله على العباد) و بیانوو پراوکردن و، به‌هانه به‌ده‌سته‌وه نه‌هیشتنیان، بۆ ناسنپی خوا و نه‌په‌رستنی و به‌ندایه‌تیی بۆ نه‌کردنی، وه‌ک خوی به‌رزی مه‌زن فه‌رمویه‌تی:

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾ النساء ۱۶۵

واته: پیغه‌مبه‌رانی خوا په‌وانه‌کراو‌یکي دلخۆشکه‌ر و ترسینه‌ر (موژده‌ده‌ر و وریا که‌روه‌ه‌ن، تا‌کو دوا‌ی هاتنی پیغه‌مبه‌ران، خه‌لک به‌لگه‌ی له‌سهر خوا نه‌می‌تی و، خواش زالی کار به‌جیه‌ه.

که‌واته: هه‌موو ته‌وانه‌ی به‌شیوه‌یه‌ک له‌شیوه‌کان، کاری بانگ‌کردنی خه‌لک بۆ لای خوا و تاشنا‌کردنیان به‌ تایین و به‌رنامه‌که‌ی، ده‌که‌ن، ده‌بی بزانن به‌و کاره‌یان شانیان خستو‌ته‌ بن باری گه‌وره‌ترین و هه‌ستیارترین و گرنګترین ته‌رک، که له‌ته‌سل دا ته‌رکی پیغه‌مبه‌رانی خوایه (عليهم الصلاة والسلام والبركات)، بۆیه ده‌بی یه‌کجا یه‌کجار هو‌شیاربن و، به‌رده‌وام سهر‌گه‌رمی خو‌ثاماده‌کردن و تی‌گه‌یشتن و پی‌گه‌یشتنی زیاترین، تا‌کو شایسته‌یی جی به‌جی‌کردنی ته‌و ته‌رک و کاره گه‌وره و گرنګه‌یان هه‌بی، نه‌ک به‌پیچ‌ه‌وانه‌وه: دل‌زه‌ده‌یان بکه‌ن و دووریان بخه‌نه‌وه!

ته‌م باب‌ه‌ته‌ش: (بهره و بانگه‌وازیکی راست و په‌سه‌ن)، مه‌به‌ستمان پی‌ی بانگه‌وازی ئی‌سلامیه‌یه و، سهر‌تا ده‌مه‌وی ته‌و راستیه‌یه‌ه‌نم که:

ټم^(۱) بابه ته، برای دلسوزتان زوری خو پيوه ماندوو کړدوه، جگه له خویندنه ووهو موتالای وردو قوولی چهند رږژه، راپویریشم له سهر کړدوهو، ئیستیخاره شم بو کړدوه، دوعاو پارانه وشم بو کړدوهو، ئومیدم وایه ټه وه بلیم و، ټه وه پروون بکه موهو، که جیگای رهامه ندیی خوی پهرودردگار بی، پاشان مایه ی سوود و که لکی ئیوهش بی.

به پړزان!

ټه ودي که لم کتیبه دا دمه وئ پیشکه شی ئیوهی بکه م، له و ده (۱۰) ته ودریه دا، که دوايي ناوونیشانه کانیان ده خینه پروو، گوشراوو پوخته ی ټه وديه که من به راست و دروست و چاکي ده زانم، ئیمه کار و جموجول و چالاکیي بانگه وازی خو مانی پی ټه نجام بدهین، گومانی تیدانیه که بانگه وازی ئیسلامی به هه موو جوړه کانیه ووه له هه موو ئاسته کاندو، به چه مک و واتای فراوانی بانگه وازی ئیسلامی، به بزوینه ر و داینه مو ی دینداری و مسولمانه تیبی داده نری و پیغه مبه ری خاتم موحه ممد (صلی الله علیه وسلم) دوی ټه ودي خوی پهرودردگار به دواندن (خطاب ی):

﴿يَا أَيُّهَا الْمَرْمَلُ ۝۱﴾ المزمّل.

کردیه پیغه مبه ر (نبی)، ټه گهر دواتر به دواندن (خطاب ی):

﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ۝۱ قُمْ فَأَنْذِرْ ۝۲﴾ المذثر.

(۱) ټم بابه ته کاتی خو ی له لایان: (ناومندی راهیتان و گه شه پیدان) ووه بو به نده پیشنیار کړا و به پینج وتار پیشکه شی بژارده یه که له ماموستا و مشوور خوړانم کړدن، له برایان و خوشکان، خوا پاداشتیان بداته ووه.

نه یکردبایه په وانه کراو (رَسُول)، به ته تکیده شو بانگه واز و په یامه ی خوا به یتیم نه ده گه یشت، چونکه زانایان ده لاین: پیغمه مبه ری خاتهم (صلی الله علیه وسلم) خوی مه رهبان دواى شه وى به پینج نایه تی سه رته نای سووړه تی (العلق) دواندى:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝١ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝٢ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝٣ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝٤ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝٥﴾ العلق.

که نه مانه پینج نایه تی سه رته نای قورشان بوون، دابه زینه سه ر دلی موباره کی پیغمه مبه ر (صلی الله علیه وسلم)، دواى شه وه، یه کسه ر سووړه تی (المزمل) هاته خوار، چونکه پیغمه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) چوړه بو مالئ و، به خه دیجه ی خیزانی خوا لیى رازی بی، فه رموو: {زَمِّلُونِي زَمِّلُونِي} ^(۱)، واته: دامپوشن، دامپوشن، هه روه ها له رزی لیها ت، حاله تیکی نا ثاسایی بوى پرویدا، گو تیشی: له خوړ ترسام، به لام شه وه بوو که خه دیجه خوا لیى رازی بی ت، دلی دایه وه، گو تی: {كَلَّا أَبْشِرْ فَوَاللَّهِ لَا يُخْزِيكَ اللَّهُ أَبَدًا، وَاللَّهُ إِنَّكَ لَتَصِلَ الرَّحِمَ، وَتَصْدُقُ الْحَدِيثَ، وَتَحْمِلُ الْكَلَّ، وَتَكْسِبُ الْمَعْدُومَ، وَتَقْرِي الضَّيْفَ وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ} أخرجه البخاري: ۶۵۸۱، ومسلم: ۴۲۲. واته: نه خیر به خوا، خوا هه رگیز تو شه رمه زار ناکات، تو خزمایه تی ده گه یه نی و، راستگو یی و، ده ستبارگری له ته نگانه داو، هاوکاری نه دار ده که ی و، ریژی میوان ده گری، له کاتی نه هاهمه تییه کان یارمه تیى (خه لك) ده ده ی،

(۱) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ بِرَقْم: ۴، وَمُسْلِمٌ بِرَقْم: ۱۶۱، وَالتِّرْمِذِيُّ بِرَقْم: ۲۳۲۵.

کَوْمَ لَيْكَ لَهُ سَيْفُهُتَهُ بَهْرَزَه كَانِي پَيَغَمبَه رِي هَه لَدَان (صلى الله عليه وسلم).

به لئی خوا عزوجل به: ﴿يَأْتِيهَا الْمَرْمَلُ ١﴾، موحه ممدی (صلى الله عليه وسلم) کرده پَيَغَمبَه ر (نبی)، به لَام دوايي ته و ده بو که سه ر ه تاي سوو ر ه تي (المدرثر) دابه زي:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿يَأْتِيهَا الْمَدْيَرُ ١﴾ قُرْ فَأَنْذِرْ ٢ وَرَبِّكَ فَكَيْفَ ٣ وَثَابَكَ فَطَهَّرْ ٤ وَالرَّجْزَ فَاهْجُرْ ٥ وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ ٦ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ٧﴾ المدرثر.

واته: به ناوی خوی به به زبیبی به خشنده

ته ی خُو له نویته وه پیچه ره! هه لسه (خه لك) بیدار بکه وه و، په روه رد گارت به گه وره بگره و، پو شاکت چاک رابگره و، واز له گونا هو پیسی بیته و، به زور دیتنه وه منه ت له سه ر چاکه کانت مه که و، بو په روه رد گارت خوت رابگره.

به م سه ر ه تاي سوو ر ه تي (المدرثر) پَيَغَمبَه ر (صلى الله عليه وسلم) وهك ره وانه كراو (رسول) مولزهم و موكه للهف كرا به ودي كه ته ودي كه وهك (نبی) وه ریگرتوه، وهك (رسول) بیگه یه نی، تنجا ته گهر پَيَغَمبَه ر (صلى الله عليه وسلم) وای نه کردبایه، به دلنیا یی ته و په یامه به دهستی تیمه نه ده گهی، دوا ییش ها وه لانی به ریژی پَيَغَمبَه ر (صلى الله عليه وسلم) خوا لییان رازی بی، به تایبته چوار خه لیفه راشیده که ی، ته گهر ته وانیش وهك پَيَغَمبَه ر ی خاته میان نه کردبایه و، به رده وام نه بووبیان له سه ر گه یاندنی په یامی خوا، دیسان بلا و

نەدەبۆو، ھەرودھا دواى ئەوانیش جىلى شوینکەوتوو (تابعین)، شوینکەوتووانى شوینکەوتوو، ھەتا گەیشتۆتە ئیستا.

بەلێ، بانگەواز واتە: بانگکردنى خەلک بۆ لای خواو بۆ لای ئایین و پەيامى خوا، داینەمۆو بزۆینەرى دیندارى و مسوڵمانەتییه، ئەودەش ئەركىكە سەرەتا پیغەمبەرى خاتەم (صلی اللہ علیہ وسلم) پیى ئەركدار (مُكَلَّف) کراود، دواى خویشی، ھەموو ئۆممەتەكەى، ھەمان ئەركى لەسەرشانە بە زۆر بەلگان، بۆ وینە: ئەم ئایەتە موبارەكە كە دەفەرموی:

﴿قُلْ أَيْ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلْ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ...﴾ (١٩) الأنعام

(خوا بە پیغەمبەر دەفەرموی: بەلێ: چ شتێك شایەدی بەدات گەورەترە، {چاودرپی وەلامى ئەوان مەكە}، بەلێ: خوا، {ئەگەر خوا شایەدی بەدات، شایەدییهكەى لە ھى ھەموو كەس گەورەترە}، ئنجا بفەرمو: خوا شایەدە، لە نێوان من و ئێودا، {كە منى كردو بە پیغەمبەر}، ئەم قورئانەشم بۆ ڤەوانکراود، تاكو ئێودى پی ھۆشیار بکەمەودو، ھەركەسیكى دیکەش كە پیى دەگات،

یانى: ھەر كەسیكى دیکەش كە پیى دەگات، بەم قورئانە ھۆشیارو، ناگادارى دەكەمەودو، وریای دەكەمەود، كە بزانی چییە؟ لە كۆتو ھاتود؟ بۆچی ھاتود؟ بۆ كۆی دەچی؟

كەواتە: وەك زانایان دەلین: ئەمە بەلگەیه لەسەر ئەودى ھەر كەسیك ئەو پەيامە، ئەو قورئانەى پی دەگات، ئەویش وەك پیغەمبەر

(صلی الله علیه وسلم) مولزده مه که بیگه یه نې به خه لک، به هه موو شیوه کانی گه یانندن، که دوايي باسیان ده که یین.

هه روه ها پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ده فەر موو: {بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آيَةً} ^(۱)، واته: ته گهر ثایه تیکیش بی له منه وه بیگه یه نن،

بو بابه ته که شمان: (بهره و بانگه وازیکې راست و ږه سەن) م وهک ناوونیشان هه لېژاردوه، بویه با هم دوو وشه یه تان توژی بو شی بکه مه وه.

مه به ستم له ږه سەن (أَصِيل)، ته و ديه که تهو بانگه وازه ده بی بریتی بی له په یام و بهرنامه ی تیرو ته و او ی خوا، که له قورځان و سوننه تدا بهرجه سته یه .

هه روه ها مه به ستم له راست بوون (صحيح) ده که شی ته و ديه: به شیوه ده ک بگه یه نرئ، که پر به پیستی واقع بی و، ثامانج پیکی، چونکه له راستیی دا، کاری ئیسلامی و، هه موو جموجوړیکې ئیسلامی، ده بی هم (راست) بی، هم (ږه سەن) بی، راست بی، واته: تهو واقعیه ی تییدا نه نجام ددرئ، تهو ژینگه یه ږه چاو کرابی، ږه سە نیش بی، واته: شتیک نه بی که ږه گ و ږیشه و ته سلنکی شهرعی نه بی

ده (۱۰) ته و هره کانی هم بابه ته ش، ته مه ناوونیشانه کانیا ن:

ته و هری یه که م: پیناسه ی بانگه واز.

ته و هری دوو هم: گرنگی و پیگه و حوکمی بانگه واز.

ته و هری سیپه م: پله و پایه ی بانگه واز کاران.

(۱) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ برقم: ۴۹۶.

تەوهرەى چوارەم: ئامانج و مەبەستى بانگەواز.
 تەوهرى پێنجەم: ڕێبازى بانگەوازو، شیواز و ئامرازەکانى.
 تەوهرى شەشەم: چەسپاویى ڕێباز و ئامانجى بانگەوازو، داھێنان و
 تازەگەریى بەردەوام لە شیواز و ئامرازەکانیدا.
 تەوهرى حەوتەم: بنەما گەرنەگەکانى بانگەواز.
 تەوهرى هەشتەم: ئاکارو ڕەوشتە پەسەندە بنەڕەتییەکانى بانگەوازکاران.
 تەوهرى نۆیەم: چەند هەڵەو نەخۆشییەکی بەشێک لە بانگەوازکاران.
 تەوهرى دەیەم و کۆتایی: چۆن دەتوانین بانگەوازیکی راست و ڕەسەن
 بۆ ئیسلام بکەین؟

سبحانك اللهم وبحمدك، أشهد أن لا إله إلا أنت

أستغفرك وأتوب إليك

٦ / رجب / ١٤٤١ ك

١ / ٣ / ٢٠٢٠ ز

تہوہری یہ کم

پیناسهی بانگه‌واز

www.alibapir.com

به پړزان!

گه لیک جاران بو همدیک له وشه کان که له قورښاندا هاتون،
یان له فهرمایشتی پیغه مبهردا (صلی الله علیه وسلم) چه مک
و واتایه کی باوو عورفیان بو داده تاشین و، قه تیسیان ده که یڼ لهو
چه مک و واتایانده که له پوژگاری نیمه داو، له لای نیمه باون، به لام
مهرج نیه له به کاره یڼانی قورښاندا وای، یه کی له وانه هم وشه ی
بانگه واز (دعوه) ه، بانگه واز نیمه هر وای لی حالین: ماموستایه که
که وتار دده (وتاری جومعه) یاخود وتاره کانی دی، یاخود که له
بو نه کانی دیکه دا قسه بو خه لک ده کات، یاخود که سی که دهرس
ده لیته وه، یان ناموژگاریی خه لک ده کات، نیمه وای لی حالین که
بانگه واز نه وده!

به لام براو خوشکانی به پړ!

وهك دواييش زياتر پروونی ده که مبه وه، بانگه وازی تیسلامی (الدعوه
الإسلامية) هه موو جموجول و چالاکیه کانی نینسان که نه نجامیان
دده، به مبه به سستی نه وهی تایینی خوی په روه ردگار بو خه لک پروون
بکاته وه، چه مکی بانگه واز هه مووی ده گریته وه، به لکو جاری وا هه یه
کرده وه ټاکارو هه لویستی نینسان، تنجا کرده وهی کومه لایه تیه،
هه لویستی سیاسیه، ټاکاری خیزانیه، زور کاریگه رتره له وتاریک،
بگره له ددیان وتاریش، بو بانگکردنی خه لک بو تیسلام و بهرچاو
روونکرده دیان له باره یه وه.

تایا پیغه مبه ری خاتهم (صلی الله علیه وسلم) ته نیا هر به
زمانی وتار، تایینی پیشانی نیمه داوه؟ نه خیر، به لکو زیاتر به زمانی

کردار، زانایانی فەرموودەناس دەلێن: فەرمایشتە مۆتەواتیرەکان
 کە پیغەمبەری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) بە زاری موبارەکی
 فەرموونی، ھەندیک دەلێن: دە (۱۰)ن، ھەندیک دەلێن: چوار (۴)ن،
 گرنگ ئەوێە لەو سنوورە دان، ھەلبەت ھەیش گوتوویانە: زیاترن،
 بەلام کە دینە سەر دیاریکردنیا، مەشت و مەری زۆر دروست دەبێ،
 ئایا دەقەکانی سوننەت کە بە شیوەی تەواتور بە ئیمە گەیشتون، ھەر
 ئەوئەندەن؟! نەخێر، بەلام زۆربە دەقەکانی سوننەت کە بە تەواتور بە
 ئیمە گەیشتون، ھەموویان دەقی سوننەتی کردەبی (السنة العملية)
 ن، بۆ وینە: پیغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) لەبەر چاوی ھاوئەلان
 نوێژی کردو، لەسەر مینبەر، بەلای کەمەو دەو جار نوێژی کردو
 لەسەر مینبەر، فەرموویەتی: {صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أَصَلِّي} (۱)، واتە:
 ھەک چۆن بینیتانم نوێژم کرد، نوێژ بکەن.

۲۰

ئەو ھەموویان بینوویانە، ھەرۆھا کە کۆچی کردو، کە جەنگی
 کردو، کە سەردانی دراوسی کردو، کە ھەلسوگەوتە جوړاو جوړەکانی
 کردوون، ھەموویان بە کردو بوون و، ھەمووشیان پێشاندانی ئیسلام
 بوون.

بۆیە لەسەرەتاو دەمەوی ئەوئەتان عەرزبکەم: کە چەمکی بانگەواز
 زۆر فراوانترە لەوێ کە لە زەین و میشکی زۆربە ئیمەدا ھەیە، کە
 پێمان وایە: بریتییە لە وتاردان و دەرس گوتنەو، نامۆژگاریی کردنی
 خەلک، چ بە تاک و چ بە کۆ!

ئێستاش ھەک چەند نمونەییەک، پێنج پێناسان دەخەینەروو:

(۱) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ برقم: ۶۳۱.

پیناسه ی یه که م:

ثیبنو ته یمیه گوتویه تی: (الدَّعْوَةُ إِلَى اللَّهِ هِيَ الدَّعْوَةُ إِلَى الْإِيمَانِ بِهِ، وَهِيَ جَاءَتْ بِهِ رَسُولُهُ بِتَصْدِيقِهِمْ فِيمَا أَخْبَرُوا بِهِ، وَذَلِكَ يَتَضَمَّنُ الدَّعْوَةَ إِلَى الشَّهَادَتَيْنِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحُجِّ الْبَيْتِ، وَالدَّعْوَةَ إِلَى الْإِيمَانِ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْبَعْثَ بَعْدَ الْمَوْتِ، وَالْإِيمَانَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ، وَالدَّعْوَةُ إِلَى أَنْ يَعْبُدَ الْعَبْدُ رَبَّهُ كَأَنَّهُ يَرَاهُ....

وَكُلُّ مَا أَحَبَّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ وَاجِبٍ وَمُسْتَحَبٍّ مِنْ بَاطِنٍ وَظَاهِرٍ، فَمِنْ الدَّعْوَةِ إِلَى اللَّهِ: الْأَمْرُ بِهِ، وَكُلُّ مَا أَبْغَضَهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ بَاطِنٍ وَظَاهِرٍ، فَمِنْ الدَّعْوَةِ إِلَى اللَّهِ: النَّهْيُ عَنْهُ، وَلَا تَتِمُّ الدَّعْوَةُ إِلَى اللَّهِ إِلَّا بِالدَّعْوَةِ إِلَى أَنْ يُفْعَلَ مَا أَحَبَّهُ اللَّهُ، وَيُتْرَكَ مَا أَبْغَضَهُ اللَّهُ سَوَاءً، كَانَ مِنَ الْأَقْوَالِ أَوْ الْأَعْمَالِ الْبَاطِنَةِ وَالظَّاهِرَةِ^(۱).

۲۱

که یم وایه پیناسه یه کی زور باشی کردوهو چه مک و واتای بانگه واز باش روون ده کاته وه، ده لی: بانگه واز بو لای خوا بریتیه له خه لک بانگ کردن بو بروا پنهانی و، برواهینان بهودی که پیغه مبه ره کانی (عليهم الصلاة والسلام) هیناویانه، تهویش به وه که به راست بزانی له وه دا که هه والیان پیداوه، تهویش ته م شتانه ده گریته خو ی: هه ردوو شایه تمانه کان، {واته: (أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدَ رَسُولَ اللَّهِ)} و، بهرپا کردنی نویژو، زه کاتدان و، رپوژوو گرتنی مانگی رهمه زان و، حه جی مالی خوا، ههروه ها بانگه واز کردن بو برواهینان به خواو، به فریشته کانی و، به کتیبه کانی و، به پیغه مبه رانی و، به زیندوو بوونه وهی دوا ی مردن و، برواهینان به قه دهر، خیر و شه ری،

(۱) مجموع الفتاوی: ج ۱۵، ص ۱۵۷ و ۱۶۷.

(واته: ئه‌وه‌ی که ئینسان پێی خۆشه‌و ئه‌وه‌شی که پێی ناخۆشه‌)، هه‌روه‌ها بانگه‌واز کردن بۆ ئه‌وه‌ که به‌نده‌ په‌روه‌ردگاری خۆی بپه‌رستی و ده‌ک بپینێ، (واته: بانگه‌واز کردن بۆ ته‌زکیه‌ی نه‌فس و ته‌سه‌وووف و عی‌رفانی‌ش)، هه‌روه‌ها بۆ شتی‌ک که خواو پی‌غه‌مبه‌رده‌که‌ی (صلی الله علیه وسلم) خۆشیان ویستوه‌، چ واجب بی، چ په‌سند بی، چ په‌نه‌ان بی، چ ئاشکرا بی، له‌ بانگه‌وازکردنه‌ بۆ لای خوا، که فه‌رمانی پێ بکری و، هه‌رچی که خواو پی‌غه‌مبه‌ری خواش، رقیان لی هه‌لبستی، له‌ په‌نه‌ان و ئاشکرا، له‌ بانگه‌وازکردنه‌ بۆ لای خوا، که قه‌ده‌غه‌ بکری، بانگه‌وازی‌ش بۆ لای خوا، ته‌واو نابێ، مه‌گه‌ر به‌وه‌ که هه‌رچی خوا فه‌رزی کردوه‌، ئه‌نجام بدری و، هه‌رچی خوا رقی لی هه‌لبه‌ستی، وازی لی به‌یئری، چ په‌یوه‌ندی به‌ قسانه‌وه‌ هه‌بی، چ به‌ کرده‌وان، کرده‌وه‌ قسه‌کانیش چ په‌نه‌ان بن چ ئاشکرا.

پیناسه‌ی دووه‌م:

که له‌ مه‌وسووعه‌ی: (الإسلام كما يتجلى في كتاب الله) ^(۱) ده‌ ده‌یه‌یین:

(هِيَ الدَّعْوَةُ: إِلَى اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، وَدِينِهِ الْقِيَم، وَالْهَدَفُ مِنْهَا هُوَ إِرْجَاعُ النَّاسِ إِلَى رَبِّهِمْ لِلْقِيَامِ بِعِبَادَتِهِ مِنْ خِلَالِ الْإِلْتِمَاز بِشَرِيعَتِهِ، وَالْإِقْتِدَاءِ بِنَبِيِّهِ، سِوَاكَ كَانَ ذَلِكَ الْإِرْجَاعُ مِنَ الْكُفْرِ إِلَى الْإِيمَانِ ابْتِدَاءً، أَوْ مِنَ الْمَعْصِيَةِ إِلَى الطَّاعَةِ، تَوْبَةً وَتَصْحِيحًا، وَقَدْ يَكُونُ الْهَدَفُ مِنَ الدَّعْوَةِ: الْإِسْتِمْرَارُ عَلَى الطَّاعَةِ وَالْإِزْدِيَادِ مِنْهَا، زِيَادَةً فِي الْإِهْتِدَاءِ، وَكُلُّ ذَلِكَ بِالْقَوْلِ وَالْفِعْلِ، أَوِ الْقَالَ وَالْحَال).

(۱) الْكِتَابُ الْحَادِي عَشَرَ، ص ۲۰۰، الطبعة الثانية: ۲۰۱۹.

واته: بانگه واز بریتیه له بانگکردنی خه لک بو لای خوا تبارک و تعالی و، بو لای ثایینه ریڅ و راسته که ی و، ثامنچ له بانگه واز، بریتیه له گپړانه و دی خه لک بو لای په روږد گاریان، بو هه لسان به به نډایه تی کړدنی له میانی پابه نډی به شهریه ته که یه و، له میانی شوینکه و تنی پیغه مبه ره که یدا (صلی الله علیه وسلم)، ثنا ته و گپړانه و دی خه لکه بو لای خوا، چ له کوفرو و بی، بو ثیمان، (خه لکی نامسو لمان بانگ بکړی بو ئیسلام)، چ له گونا هو تاوانه و بی بو تاعه ت و فەرمان به ری، (وهک گه پړانه و رو راست کړدنه و)، جاری واش هه یه بانگه واز بو ته و دیه که ته و مرو فته له سهر ته و تاعه ت و چاکه یه به رده و ام بی و، له هی دایه ت و ته قوا زیاد بکات، هه مو و ته و د ش: چ به قسه بی، چ به کړد و، یان چ به زمانی و تار بی، چ به زمانی حال.

پیناسه ی سییه م:

ته مه ش پیناسه یه کی کورته، (د. رووف شلبي) له کتیبی: (الدعوة الإسلامية في العهد المكي^(۱)) دا، هی ناویه تی، ده لی:

(الدَّعْوَةُ الْإِسْلَامِيَّةُ: حَرَكَةُ إِحْيَاءِ لِلنِّظَامِ الْإِلَهِيِّ الَّذِي أَنْزَلَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى نَبِيِّهِ الْخَاتَمِ).

واته: بانگه وازی ئیسلامی بریتیه له جموجو لی بوو ژانده و دی سیستمی خوایی که دایه زانده و ته سهر پیغه مبه ری کو تایي (موحه ممه د) (صلی الله علیه وسلم).

پیناسه‌ی چواره‌م:

(معاذ إبراهيم عتيلى) له (التَّفاعُلُ الدَّعَوِي عِبَرُ شَبَكَاةِ التَّوَاصُلِ
الاجْتِمَاعِي)^(۱) دا، ده‌لى:

(الدَّعوة: نَقْلُ رِسَالَةِ الْإِسْلَامِ وَتَعْلِيمِهَا لِلنَّاسِ فَرْدِيًّا أَوْ جَمَاعِيًّا، بِوَاسِطَةِ
وَسَائِلٍ وَأَدَوَاتٍ مُبَاشِرَةٍ أَوْ غَيْرِ مُبَاشِرَةٍ، بِحَيْثُ تَهْدَفُ إِلَى تَحْسِينِ أَحْوَالِ
الْمُسْلِمِينَ، وَإِقْنَاعِ غَيْرِ الْمُسْلِمِينَ لِلدُّخُولِ فِي الْإِسْلَامِ).

واته: بانک‌واز بریتیه گواستنه‌وه‌ی په‌یامی ئیسلام و، فی‌ری خه‌لک
کردنی، به‌ته‌نیا، یاخود به‌کومه‌ل، به‌هوی چهند ئامرازیکه‌وه،
راسته‌وخو یان ناراسته‌وخو، که ئامانج ئه‌وه بی، حالئ مسولمانان
باشی و، نامسولمانانیش قه‌ناعت پی به‌یترین به‌وه‌ی که بیته‌ نیو
ئیسلامه‌وه.

پیناسه‌ی پینجه‌م:

(د. محمد شریف بن کمال مشوح، له کتیبی: (فقه دَعْوَةِ غَيْرِ
مُسْلِمِينَ وَرِعَايَةُ الْمُسْلِمِينَ الْجُدُد)^(۲) دا، ده‌لى:

(الدَّعوة: فَنُ إِعْلَامِ الْأَنَامِ بِدِينِ الْإِسْلَامِ، وَحَضُّهِمْ عَلَى الْإِيمَانِ بِاللَّهِ
وَبِأَقْيِ الْأَرْكَانِ، وَالْأَمْرِ بِالتَّزَامِ الشَّرِيعَةِ وَتَعْلِيمِهِمُ الدِّينَ، وَتَرْبِيَتِهِمْ عَلَيْهِ،
بِالْأَسَالِبِ الشَّرْعِيَّةِ الْمُمْكِنَةِ، وَحَثُّهُمْ عَلَى تَطْبِيقِهِ فِي جَمِيعِ مَنَاحِي الْحَيَاةِ،
لِصْلَاحِ حَالِهِمْ فِي الْعَاجِلِ وَالْآجِلِ).

(۱) ص ۳۳.

(۲) ص ۳۵.

واتە: بانگەواز برىتيه له هونەرى بانگکردن و ئاگادار کردنەوى خەلک، له ئايىنى ئىسلام و، هاندانىان بۆ ئەو کە ئيمان به خوا بێنن و، ئيمان به باقى پايه کانى دىکەى ئيمان بێنن، هەروەها فەرمانيان پى بکرى به پابه‌ندى به شەرىعەتەو ئايىنيان فير بکرى و، لەسەرى پەروەردە بکرىن، به شىوازە شەرىعيە گونجاوکان و، هاندرين لەسەر جى به‌جىکردنى شەرىعت له هەموو رەهەندەکانى ژياناندا، بۆ ئەوى هەم له دنياىدا حالىان باش بى و، هەم له دواپۆژدا.

بەپـێزان!

ئایا ئیمە لەو پێناسانەو چیمان بۆ دەردەکەوێ؟ راستیەکی ئەوەمان بۆ دەردەکەوێ کە لەسەرتاوە ئاماژەم پێدا: چەمکی بانگەواز زۆر فراوان و گشتگیرە، هەموو ئىسلام دەگرێتەو، وەك ئەوى له ئىبن و تەیمییه‌و هیئامان و، ئەوى خۆم هیئام و، ئەوى له زانایانى دیکەو هیئامان، بانگەوازکردن بۆ ئىسلام واتە: به کردارو به وتار کارێک بکەى خەلک پابه‌ند بى به ئىسلامەو، پێشنى لى تىبگەن، ئنجا پێوى پابه‌ندبن، بۆ ئەوى کە هەم له دنياىدا به‌خته‌وەر بن و، هەم له دواپۆژدا سەرفراز بن.

هەل پاڤير/ AliBapir

active.org/details/@alibapir

AliBapir

هەل پاڤير/ AliBapir

هەل پاڤير/ AliBapir

هەل پاڤير/ AliBapir

هەل پاڤير/ AliBapir

هەل پاڤير/ AliBapir

هەل پاڤير/ AliBapir

چه ند به لگه يه ك له سه ر گشتگيرى چه مك و واتاى بانگه واز:

يه كه م: خوا سبحانه و تعالى ده فهرموى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا
لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ...﴾ (٢٤) ﴿الأنفال

واته: ئه ي ته وانه ي پرواتان هيناو ده! به دهم بانگى خواو پيغه مبه رده كه يه وه
بچن، هه ر كاتى بانگيان كردن بو شتىك كه پي زيندوو ده بنه وه.

بيگومان ئيمه به هه موو ئيسلام زيندوو ده بينه وه، كه واته: خواو
پيغه مبه رى خوا (صلى الله عليه وسلم) بو هه موو ئيسلام بانگيان
كردووين، چونكه به هه موو ئيسلام زيندوو ده بينه وه، نه كه هه ر به ئيمان
و عه قيد كه ي، يان ته نيا به عيباد ته كه ي، يان ته نيا به ره وشته كه ي ...
هتد، به لكو به كو شه ريعه ته كه ي: چ په يوه ندى به بوارى خيژانى، چ
كو مه لايه تى، چ سياسى، چ ئابوورى، هه ر شتىكه وه هه ي.

دووهم: هه روه ها ته گه ر ته ماشاى ئه و فهرمايشته ي خواى په روه رد گار
بكه ين، له سوور هتى (النحل) دا كه چه ند جاريكى ديكه ش ده يه يين،
خوا ده فهرموى:

﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ...﴾ (١٢٥)

واته: بانگ بكه بو ريپازى په روه رد گارت، ئايا ريپازى په روه رد گارت
چيه؟ بيگومان قور ئانه و سونه ته و، شه ريعه تى خوا هه موويه تى.

ئنجا ئايا بانگ كردنه كه، چو ن بى و چو نيان بانگ بكه ين؟
ده گونجى به قسه بانگيان بكه ين و، ده گونجى به كرده وش بانگيان

بەكەين، كەدەوئەش زۆر جۆرە، وەك دوايى باسى دەكەين، كەدەوئە ھەر شتەك و دوو شت نە: كەدەوئە كۆمەلەيتى ھەيە، خەمەتگوزارىي ھەيە، كەدەوئە سىياسىي ھەيە، كەدەوئە خەزىنىي ھەيە، كەدەوئە تاكىي ھەيە، كەدەوئە كۆمەلەي ھەيە، زۆر جۆرى ھەيە.

سەيەم: ھەروھە ئەو فەرمايشتەي پەغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) كە لە صەحیحى بوخارىي و صەحیحى موسلىم ھاتو، كە پەغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) عەلى كورپى ئەبى تالەب خوا لىي رازى بى دەنیرى، لە كاتى گرتنى قەلاكانى خەبەرەدا، دەفەرەمۆ: {أَنْفُذْ عَلَى رِسْكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ ثُمَّ ادْعُوهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ} (۱)، واتە: بە شەنەيى بچۆ، ھەتاكو دەچە شەنەكەيان، (دەچە ئەو شەنەي كە ئەوانى لىن) و، پاشان بانگیان بەكە بۆ ئىسلام.

يانى: بانگیان بەكە بۆ ئىسلام بە گشتى و بە ھەموو لایەن و پەھەندەكانیەو.

The banner features a central portrait of a man in a turban. It includes social media links for Facebook (AliBapir), YouTube (AliBapir), and Telegram (AliBapir). There are also QR codes for downloading the AliBapir app from the Google Play and Apple App Store. The text is in Uyghur and English.

تہوہری دووہم

● گرنگی و پیگہ و حوکمی بانگہواز

www.alibapir.com

بەريزان، خوشكان و برايانى خوشەويستم!

ئەگەر تەماشاي چەند دەقىك بەكەين، زۆر بە ئاشكرا و پرونىي تىدەگەين كە گرنگىي بانگەوازو، پىنگەكەي چۆنە؟ ھەرۈھا ھوكمەكەشى چىيە؟

۱)- بۇ ويئە: ھەردووك ئايەتى: (۴۵ و ۴۶) لە سوورەتى (الأحزاب):

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا﴾ ۴۵ ﴿وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِآذَنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا﴾ ۴۶.

خوای پەرۋەردگار پىغەمبەرى خاتم دەدوینى، دەفەرەمۆ: ئەي پىغەمبەر! ئىمە تۆمان ناردود، كە شاھەدەي و دلخۆشكەرىي و، وریاکەرەدەبى، ھەرۈھا بانگەوازكارىي بۇ لای خوا بە مۆلەتى خواو، چرایەكى تیشكەدەرىي.

كەواتە: ئەركى سەرەكىي پىغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) ئەوہ بووہ كە موژدەدەر و ترسیئەرىي و، بانگەكارىي بۇ لای خواو، وەك چرایەك ریی دینداریی و مسوئمانیتی بۇ خەلك رۆشن بكاتەوہ.

۲)- ھەرۈھا ئەم ئايەتەي سوورەتى (المائدة)، كە خوا دەفەرەمۆ:

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ...﴾ ۱۷.

واتە: ئەي رەوانەكراو! ئەوہى لە پەرۋەردگار تەوہ بوٹ دابەزىئراوہ، بىگەيەنە، چونكە ئەگەر نەيگەيەنى (ئەگەر وانەكەي) پەيامى خوات نەگەياندوہ.

واته: بلى: ته گهر خواتان خوښدوئى شوينم بکهون، خواش خوشى دويښ.
له چى دا شويښى بکهوين؟ به دلنښايى له هه موو شتيکدا، ئنجا
وهک چوڼ له ئيمان هيڼان و، له عيبادت و خوا په رستىيه کاندو، له
په وشته کانيى دا شويښى دهکهوين، دهبى له گهياندى په يامى خواشدا
به هه موو شيوه کاني گهياندى، ههر شويښى بکهوين.
(۳)- له سووره قى (العصر) دا، که سووره تتي کى کورتى سى (۳) نايه تيبه،
خوا ده فهرموئى:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالْعَصْرِ ۱﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ ﴿۲﴾ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ ﴿۳﴾ العصر.

۳۳

واته: به ناوى خواى به به زه يى به خشنده، به دلنښايى مروؤف له
زيانباريى دايه، {واته: له سهر بوونه کهى قهرزدار دهيتته وه، جاراني
ديکه ش باسم کرده: ئيمه به بى پرس پيکران هيتروين بو ئيره، بى
ئوهى پرسيشمان پى بکرى، ليړه لادبريښ، له کاتيکى ديارىيکراودا،
ئنجا مروؤف له سهر بوونه کهى خوئ قهرزدار دهيتته وه، مه گهر چوار
سيفه تى تيدابن}:

سيفه ت و مهرجى يه کهم: ﴿إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾، جگه له که سانيک
که ئيمانيان هيئاوه.

هه ميشه (ءَامَنُوا) له قورئاندا که به کارده هيترى، مه گهر چوڼ
ته گهرنا بهرکار (مفعول به) ده کهى قرتينراو (مَحْذُوف)، چونکه هه موو

جاری ناکړی بگوتړی: (آمَنُوا بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ)،
که واته: ﴿ءَامِنُوا﴾، یانی: ټیمانیان هیڼاوه به هم موو ټه و شتانه ی
پیوسته ټیمانیان پی بهیږی، ټه وده مه رجی یه که م بو ټه و دی ټینسان له
زیانباری دهر باز بی.

سيفهت و مه رجی دووهم: ﴿وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾، (عَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ) یش دیسان یانی: (عَمِلُوا الْخِصَالَ الصَّالِحَاتِ)، یانی: هم موو
کرده وده باشه کان ټه نجام دده ن، ټه وده مه رجی یه که م و دووهم، که ټه و
دووانه له زاتی خو ماندا دینه دی، به لام جاری ټینسان هر بوته
نیوه مسولمان و، دوو سيفهت و مه رج ماون، بو ټه و دی له زیانباری
دهر بازی بیټ و بیټه ټه و مسولمانه ی که خوا ددیه وی.

سيفهت و مه رجی سییه م: ﴿وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ﴾، ده بی یه کدیش
راسپړن به هق، ټه وده هقه که له ټیمان و کرده و دی باشدا به رجه سته یه،
بیگه یه نن به دهرده و دی خو یان.

سيفهت و مه رجی چواره م: ﴿وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾، یه کدیش راسپړن
به خوړاگری، چونکه پابه ندیی به هقه وده، پیوستی به پشو
دریږی و خوړاگری ده کات.

که واته: ټه م سووړه تی (العصره)، که سووړه ټیکی مه که یه،
خوای کارزان و په روهر دگار هر له مه که مسولمانانی حالی کرده،
که ده بی یه کدی راسپړن به هق و، یه کدی راسپړن به خوړاگری و
دان به خو دا گرتن له سهر شو ټنکه وتنی ټه وده هقه.

تەوھرى سۆيىم

● پىلە و پاىيە بانگەوازكاران

ئايا كەسانىڭ كە خەلك بۆ لاي خوا بانگ دەكەن و، خەلك بۆ لاي ئايىن و بەرنامەى خوا بانگ دەكەن، چ پلەو پايەيەكيان ھەيە و، چ مەقامىكيان ھەيە؟.

۱- بۆ وەلامى ئەم پرسیارە با سەرەتا سەرەنجى ئەم ئايەتە بدەين، خوا دەفەرموى: ﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ (۳۳) فصلت.

پيويستە بزائرى كە لە ھەموو زمانەكاندا، شيوازي دەربرين مەرج نيه تەنيا شيوازي ئاسايى بى، جارى وايە شيوازي پرسیار كردنە، جارى وايە شيوازي پرسیارکردنى ئاسايى، يان پرسیار کردنى نكوولییلىكەرانە (الِإِسْتِفْهَامُ الْإِنْكَارِي) يە، لیژەش خوا سبھانە وتعالی بە شيوازي پرسیار کردن، دەفەرموى:

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ﴾.

قسەى كى باشتەر لە ھى كەسيڭ كە خەلك بۆ لاي خوا بانگ دەكات؟ واتە: قسەى كەس باشتەر نيه لەو، چونكە پرسیار کردنى نكوولییلىكەرانە (الِإِسْتِفْهَامُ الْإِنْكَارِي)، وەلامەكەى لە نيو خوى دايە (يَتَصَمَّنُ جَوَابُهُ فِي طَيَّاتِهِ)، پيويستى بە وەلام ناكات، بۆ نمونە: ئەگەر گوتم: ئايا ئەمە پەرداخ نيه؟ مەبەستم ئەوديه كە نابى كەس نكوولییى لى بكات و، پيويست ناكات، بليیم: با، چونكە وەلامەكەى لە نيو خوى دايە.

خوا عزوجل دەفەرموى: قسەى كى چاكتەر لە ھى كەسيڭ، كە خەلك بۆ لاي خوا بانگ دەكات؟

به ته ئكيد هيچ قسه يه ك له و قسه يه باشتريه، كه واته: باشتريه قسه، باشتريه كه س ديكات، خوشك و برا خو شه ويسته كانم! باشتريه قسه، باشتريه كه س ديكات و، باشتريه كرده و له باشتريه كه سه وده پهيدا ده بى، ئينسان ده بى زور دلى به خو ى خو ش بى، ته گهر به راستى بانگه وازكاربين بو لاي خوا، بو لاي ئايين و بهرنامه و په يامى خوا، چونكه ته و قسه يه كه بيته هو ى ته وده خه لك بهردو خوا بى و له خوا نزيك بيته وده و بهنده ى خوا بى و، پابه ندى شهربه تى خوا، شوينكه وتووى پيغه مبه رى پيشه واه بى، ته و قسه يه، يا خود ته و كرده وده، باشتريه قسه و كرده وده رفته رفته، كه واته: خاوده نه كه شى باشتريه كه سه.

به لام بيگومان كار ته نيا هه ر ته وده نيه مرو ف خه لك بانگ بكات بو لاي خوا، به لكو ده بى كرده ودى چاكيشى هه بى: ﴿وَعَمِلَ صَالِحًا﴾، چونكه به ته ئكيد كه سيك قسه ى باش بكات، به لام كرده وده كه ى خراب بى، له جياتى ته وده ى خه لك به قسه ى وى له خوا ى نزيك بيته وده، لى ى دوور ده كه ويته وده، چه ندان كه سمان بينيوه كه قسه يان باشه، به لام كرده وده يان خراپه، خه لك به هو ى وانه وده دينى له بهر چاو ده كه وى!

بو يه خوا ده فهرمو ى: ﴿وَعَمِلَ صَالِحًا﴾، هه روه ها كرده ودى چاكيش بكات.

هه روه ها مه رجيكي ديكه شى پيوسته: ﴿وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾.

بشلى: من له موسولمانانم، واته: به هو ى ته وده كه خه لك بو لاي خوا بانگ ده كات، خو ى پى له موسولمانان زياد نه بى، به خه يال و، وه همى خو ى، به چيته بورجيك و له سه رى را ته ماشا ى خه لكى بكات! وهك

زورجاران گوتوومه: ماموستانهك كه دهچټه سهر مینهبر، نابې شهیتان فیلی لی بکات و کلاوی لهسهر بنې بلې: ماموستان! تو مادام لهسهر مینهبری و ټو خه لکه هه مووی له خوار توپه، بیگومان تو له سهرووی هه موانه وې، که چي رنګه هه موویان لهو مسولمانی باشر بن، ټه گهر ټو قسانه ی که ماموستان دپانکات، ټه وانه ی که گویان لیپانه، هه موویان له ماموستان باشر کاریان پی بکن، هه موویان لهو باشرن!

که واته: ﴿وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾، هه روه ها دهلی: من له مسولمانانم، واته: خو ی له وان جیاناکاته وده.

۲- ټم فهرمایشته ی پیغه مبه ریش (صلی الله علیه وسلم) پیگه و پایه ی بانگه وازکارانمان چاک بو روون دهکاته وده، که ده فهرمو ی: {مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى، كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورٍ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا، وَمَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ آثَامٍ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئًا} (۱).

واته: ههر که سیك خه لك بو هیداپه تی خوا بانگ بکات، به قه دهر هه موو ټه وانه ی که شوینی دهکون، پاداشتی هه یه، به بی ټه وې له پاداشتی ټه وان که م بیته وده، ههر که سیك خه لك به ره و گومرایی بانگ بکات، به قه دهر گوناھی هه موو ټه وانه ی که گومرایان دهکات گونا هبار ده بی، به بی ټه وې که له گوناھی ټه وانیش که م بیته وده.

۳- له فهرمایشتی کی دیکه یدا پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) که به عه لی کور ی ټه بی تالیبی فهرموو: {قَوْلَهُ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا،

(۱) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ بِرَقْم: ۲۰۶۰.

خَيْرٌ لَّكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ^(١). واتە: سويند بە خوا ئە گەر
خوا بە هۆی تۆوه پياويك^(٢) پينمايى بكات (بهيئينتە سەر ڤى)، بۆ
تۆ چاكتره لهوى كه حوشترى سوور (يان سڤى) ت هەبن.

شايانى باسيشه: لهو ڤۆژ گارەدا: حوشترى سڤى يان سوور باشتري و
بە نرخترين مال و سامانى عەرەبان بووه، وهك سەيارەى بەرزترين
مۆديلى ئەم ڤۆژ گارەى ئيمە.

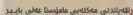
(١) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ برقم: ٢٩٤٢، وَمُسْلِمٌ برقم: ٢٤٠٦.

(٢) بۆچی فەرموویهتی: پياويك؟ دياره مه جلیسه که مه جلیسی پیاوان بووه،
ئە گەرنا ئە گەر ئافرهتیکیش بە هۆی تۆوه، خوا هیادیهتی بدات، هەمان پاداشت
هەر هەیه.

تہوہری چوارم

● ٹامانچ و مہبہستی بانگہواز

به پړان!

تایا بوی خوی په روه د گار بهر له هره کس، له سهر پیغه مبهري کویای موحه ممد (صلى الله عليه وسلم) پیویستی کرده، پاشان له سهر توممه ته کوی و، شویکه وتوانیشی فپری کرده، که خه لکی (بو لای خوا، بو لای ئیسلام) بانگ بکن، به هموو شیوازه کانی بانگ کردن - که دواتر له ته وهره کانی دیکه دا باسیان ده کین - له بهرچی؟

ته گهر ته ماشای چهند ده قینک بکین، زور به پرونی بومان دهرده کوی، که مبه ست و ئامانجی بانگه واز چیه:

(۱) - له سوړه تی (الأنبياء) دا خوا ده فرموی: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِيَ إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ (۲۵)

خوا به پیغه مبهري پیشه و امان موحه ممد (صلى الله عليه وسلم) ده فرموی: له پیش تودا هیچ پیغه مبهري کمان رهوان نه کرده، مه گهر سروشمان بو کرده، که جگه له من هیچ په رستراویک نیه، ته نیا به ندایه تی بو من بکن.

هموو پیغه مبهران بو ته وه هاتون (عليهم الصلاة والسلام)، که وده په یوه ندی بهینی خویان و خوا، ته نیا خوا په رستن.

(۲) - سوړه تی (الحديد) یشدا خوا ده فرموی: ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾ (۲۵)

واته: پیغه مبهرانمان به به لکه روښنه کانه وه ناردون و، کتیب و ته رازووشمان له گمل ناردونه خوا، تا کو خه لک به داد گهری به پړه بچی...

هەلبەتە ئەو دوودەش تىكناگىرىن، وەك پەيوەندىي نىوان خۇمان و خوا، پىغەمبەران بۇ راگەياندن و چەسپاندنى تەنيا خوا پەرستىن (توحيد الله) ھاتوون، بەلام بۇ پەيوەندىي نىوان خۇمان و خۇمان، بۇ ئەو ھاتوون كە خەلك بە دادگەرىي بەريوەچىن و، دوورين لە سىتەم و جەورو تاوان و لادان.

٣- تنجا با تەماشاي ئەم ئايەتە موبارەكەى سورەتى (التوبة) پەكەين، كە خوا دەفرەموى: ﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَسْفَقَهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾ (١١٢).

واتە: بڕواداران نابى ھەمويان تىکرا بڕۆن بۆ جەنگ و جیھاد، بەلکو دەبى لە ھەر کۆمەلێكى زۆریان دەستەيەکیان دەرچىن، بۆ تیگەيشتن لە ئایین، (واتە: ھەمويان نابى بەس سەرگەرمى جەنگ و جیھاد بن، بەلکو دەبى لە ھەر کۆمەلێكى زۆریان، دەستەيەکیان کەمیکیان خەریكى تیگەيشتن لە ئایین بن)، بەلام ئایا بۆچى لە ئایین تىبگەن؟

﴿وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾.

تاكو خەلكەکیان بترسىن و ھۆشيار بکەنەو کاتیک دەگەرینەو بۆ لایان، تاكو ئەوانیش وریایی خۆیان وەرگرن و، {بزانن بۆچى ھاتوون بۆ دنیاو دەبى چۆن بژین و چى بکەن و چۆن بکەن؟}

کەواتە: دیارە ئامانجى بانگەواز چییە؟

(٤) - هەروەها با تەماشای ئەم فەرمايشتەى پيغەمبەر بکەين (صلی اللہ علیہ وسلم)، کە پيغەمبەرى خوا يە کيک لە شياوژەکانى تىگەياندنى خەلک لە ئىسلامى، ئەوە بووە، شتى بۆ وينا کردوون و، وینەى بۆ هیناوانەو، کە ئەویش لە خواى پەرورد گارەو فیر بووە، کە فەرموویەتى:

وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾ العنكبوت.

واتە: ئەو وینانەش بۆ خەلک دینینەو، بەلام تەنیا زانایان لیان تێدەگەن.

پيغەمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) وینەىەک دینیتەو.

{عَنْ النَّوَاسِ بْنِ سَمْعَانَ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) قَالَ: صَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا وَعَلَى جَنْبَيْهِ الصِّرَاطِ سُورَانِ، فِيهِمَا أَبْوَابٌ مُفْتَحَتَةٌ، وَعَلَى الْأَبْوَابِ سُتُورٌ مُرَخَّاةٌ، وَعَلَى بَابِ الصِّرَاطِ دَاعٍ يَقُولُ: أَيُّهَا النَّاسُ! ادْخُلُوا الصِّرَاطَ جَمِيعًا وَلَا تَتَعَوَّجُوا وَدَاعٍ يَدْعُو مِنْ فَوْقِ الصِّرَاطِ، فَإِذَا أَرَادَ يَفْتَحُ شَيْئًا مِنْ تِلْكَ الْأَبْوَابِ، قَالَ: وَيَحَكَ! لَا تَفْتَحْهُ، فَإِنَّكَ إِنْ تَفْتَحْهُ تَلْجَهُ!

وَالصِّرَاطُ: الْإِسْلَامُ

وَالسُّورَانِ: حُدُودُ اللَّهِ تَعَالَى

وَالْأَبْوَابُ الْمُفْتَحَةُ: مَحَارِمُ اللَّهِ تَعَالَى.

وَذَلِكَ الدَّاعِي عَلَى رَأْسِ الصِّرَاطِ: كِتَابُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ.

وَالدَّاعِي فَوْقَ الصِّرَاطِ: وَاعِظُ اللَّهِ فِي قَلْبِ كُلِّ مُسْلِمٍ^(١).

(١) أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ: ١٧٦٧١، وَالنَّسَائِيُّ فِي الْكُبْرَى، ج ٦ ص ٣٦١، وَالْحَاكِمُ فِي الْمُسْتَدْرَكِ:

نه وواسی کورې سه معانی ته نصاری خوا لئې رازی بی، ده گیر پته وه،
 ده لئې: پیغه مبر (صلی الله علیه وسلم) فهرمووی: خوا وینه یه کی
 هینایه وه: ریپه کی راست، خه تیکی راست، له هه ردووک لای تهو خه ته
 راسته، دوو دیوار همن، تهو دوو دیوارنه درگیان تیدان، درگاگان
 کراونه وه، تهو درگیانه که کراونه وه، په ردیان پیدا شوړ کراونه وه،
 {ددرگاگان کراونه وه، به لام په ردیان پیدا دراون}، ثنجا له سهر دروازه کی
 تهو ریپه کی، بانگه ریځ بانگ ده کات، ده لئې: خه لکینه! هه مووتان
 به ریپه که دا برؤن و، لار مهین، {واته: لامه دهن به لای درگاگانداو،
 به خه ته راسته که دا برؤن}، بانگه ریځ کی دیکه ش له سهر ووی ریپه که وه
 بانگ ده کات، {یه کیان له کوټایه کی و یه کیان له سهره تایه کی
 بانگ ده کات}، ثنجا هه کاتې مروث ویستی یه کی له و درگیانه
 بکاته وهو بیچیه نیوی، ده لئې: نه کی، مه یکه وه! چونکه ته گهر
 بیکه یه وه، ده چیه تی، {جا دواپی بو مان پروون ده کاته وهو، ده فهرمووی:}

ریپازه که، (خه ته راسته که): بریتیه له نیسلام.

دوو دیواره کان: بریتین له سنوره کانی خوا.

ددرگا کراوه کان: بریتین له قه دهغه کراوه کان.

تهو بانگه که دهی که له دروازه سهره تای ریپه که یه: کتیبی خواجه.

تهو دس که له کوټای و پشته وهی ریپه که یه، ناموژ گهری کاری
 خواجه، له دلی هه موو ټینسانیکې مسولماندا.

١٤٤٨، وَقَالَ: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ وَلَا يَعْرِفُ عَلَيْهِ عِلَّةٌ، وَلَمْ يُخْرَجْهُ وَأَقَرَّهُ
 الذَّهَبِيُّ فِي التَّلْخِصِ، وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِيُّ فِي «صَحِيحِ الْجَامِعِ» بِرَقْم: ٣٨٨٧.

ئەو ئيمانەى كە لە دلتدايه، جارى وايە مەرجيش نيه ئايەتت لە بيريى و، بۆت بخوینرتهوه، لە دلى خۆتداو لە دەروونی خۆتدا فەرق بە ھەلەل و ھەپام و، چاکەو خراپە دەکەى، بەلام وەك پيغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) بە وابیصەى فەرموو: {يَا وَابِصَةُ اسْتَفْتِ نَفْسَكَ} (۱)، واتە: {وابیصە یە کێك بوو لە ھاوھەلان، بەلام دیارە کەسێکی چاک و خوا ناس بوو، وەك ھەموو ھاوھەلان خوا لییان ڕازی بێ}.

واتە: ئەى وابیصە! پرس بە دلى خۆت بکە، واتە: پرس بە دلى خۆت بکە، داخۆ ئەو شتە چۆنە؟ جارى وايە کەسێك دى بۆ لام، دەلى: ئەرى مامۆستا! ئەو شتە چۆنە؟ ئەو مامەلەى دەکەم، ئەو کردەویە ئەو ڕەفتارە، ھوكمەکەى؟!

منیش دەلیم: تەماشای دلى خۆت بکە، دلت چۆنە، نایا لى مورپتاهە؟ بەلام مەرجيش نيه بۆ ھەموو کەس وابى، پيغەمبەريش (صلی اللہ علیہ وسلم) بە وابیصەى وافەرموو، ئەگەرنا ھى و ھەيە دڵەکەى مردوو، فەرق بە ھەلەل و ھەپام و، بە چاکەو خراپە، ناکات، بۆيە نابى ئینسان شەیتان کلاوى لەسەر بنى و، پى وابى ھەرچى بە دلى پى چاک بوو، بلێ: دیارە چاکە!! وەك زۆرجاران دەبیستم دەلین: فلانکەس ئیجتیھادی کردو، دەلیم: ئیجتیھاد ھەيە، بەلام ئیشتیھاش ھەيە، ئیجتیھاد ئەویە لە سنووری شەریعت دابى، ئیشتیھاش ئەویە کە لە گەل دەقەکانى شەریعت دا دژو ناکۆک و لە چوارچیوی شەریعت، بە دەری، پيخۆش بوون، جیايە لە کۆشکردن و تیگەشتن.

ئنجا خوشك و برا خوشه‌ويسته‌كانم!

ئامانج و مه‌به‌ستی بانگه‌واز ده‌توانين بليين، دوو شتی بنه‌په‌تييه:

يه‌كه‌م: خواپه‌رستیی و خوا به يه‌كگرتن، هه‌ر وه‌ك خوا سب‌حانه و‌تعالی له‌سه‌ر زمانی هه‌ر كام له نوو‌ح و هوو‌د صالح و شو‌عه‌يب سه‌لامی خوايان لی بی، له سوو‌ر‌ده‌تی (الأعراف)، له ئایه‌ته‌کانی (۵۹ و ۶۵ و ۷۳ و ۸۵) دا، يه‌ك رسته دوو‌باره ده‌كاته‌وه: ﴿يَقُومُواْ عِبَادُواْ اللّٰهَ مَا لَكُم مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرُهُ﴾، ته‌ی گه‌له‌كه‌م! خوا په‌رستن جگه له‌و په‌رستراوی‌کی دیکه‌تان نیه.

هه‌لبه‌ته به‌ندایه‌تی‌ی کردن بۆ خوا، به‌ته‌نیا خوا په‌رستن، هه‌موو شته‌کانی دیکه دینیت‌ه‌وه نیو خوی، چونکه ته‌گه‌ر تو به‌راستی خوات په‌رست، ده‌پرسی بزانی داخو‌ر پی‌یه ر‌استه‌که‌ی خوا کامه‌یه؟ کتییی خوا چی فه‌رمو‌وه؟ ر‌ی‌بازی پی‌غه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) چی تیدایه؟ ته‌گه‌ر به‌راستی رووت له خوا په‌رستیی کرد، ته‌و ئیمان‌ه‌ت هی‌دایه‌تت ده‌دا، له مه‌سه‌له‌ی هه‌لال و هه‌رام، چاکه‌و خراپه‌و، هه‌لس و که‌وتی نیو کو‌مه‌ل‌گادا، چی بکه‌ی و چو‌ن بکه‌ی؟ وه‌ك خوا فه‌رمو‌ویه‌تی: ﴿إِنَّ

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِإِيمَانِهِمْ﴾ ١ یونس.

دوو‌هه‌م: پارێزران له سزای خوا به هو‌ی پارێزران له لادان و تاوانه‌وه‌و، سه‌ره‌نجام سه‌رفرازی، به‌لێ: مه‌به‌ست له ئامانج له بانگه‌واز، بریتیه له به‌ندایه‌تی‌ی کردن بۆ خوا، شو‌ینکه‌وتنی په‌یام و شه‌ریعه‌تی خوا، شو‌ین پی هه‌ل‌گرتنی پی‌غه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) که ته‌نجامه‌که‌ی ته‌وه‌یه له دنیا‌دا، ئینسان له لادان و تاوان ده‌پارێزری و، له دوا‌ر‌و‌ژیشدا به هو‌ی ته‌وه‌وه سه‌رفراز ده‌بی و، په‌زامه‌ندیی خوی په‌رو‌رد‌گار وه‌ده‌ست دین.

تەوہری پینجہم

● ریبازی بانگہواز و شیواز و ٹامرازہکانی

www.alibapir.com

بەپىزان!

لەم تەۋەردەدا باسى رېيازى بانگەوازو، شىۋازو ئامپازەكانى دەكەين، چونكە ھەر كارىك بويستىر ئىنجام بدرى، بە تەئكىد دەپى خەفتانى بۆ بىكرى، تاكو بزانرى بە چ رېيەكداو، بە چ شىۋازىك، بە چ ئامپازىك پىادەى بىكرى؟

كەۋاتە: ئىمە سى وشەمان ھەن، واتاكانيان لىك نىزىكن:

يەكەم: رېياز.

دوۋەم: شىۋاز.

سېيەم: ئامپاز.

بىگرە تاكو راددەيەك ھەندى تېھەلكىشىشىيان بەيەكەۋە، ھەيە:

يەكەم: رېياز:

ۋشەى (رېياز) لە بەرانبەرى (منهـج) و، (منهـج)ى عەرەبىيىدا بەكاردى، (النَّهْجُ وَالْمَنْهَاجُ: يَعْني: الطَّرِيقُ الْوَاضِح) رېيەكى پروون و پۇشن.

دوۋەم: شىۋاز:

ۋشەى (شىۋاز) لە عەرەبىيىدا بەرانبەر ۋشەى (أسلوب) بەكاردەھىترى، ئەۋىش برىتيە لە پرووى شتىك و شىۋەى ئەنجامدانى كارىك.

سېيەم: ئامپاز:

ۋشەى (ئامپاز) ىش بە ماناى پلە، نىزىكىيى، ھەرۋەھا ھەر ھۆكار (وسيلة) يك دى، كە ئىنسان ئامانجى پى ۋەدەست دىنى.

(۱)- رپیازی بانگه‌واز کردن بۆ لای خوا: مه‌به‌ست پپی ئه‌و بنه‌ماو پیوه‌رو نه‌خشانه‌ن، که بابای بانگه‌وازکار ده‌یانگریته‌ به‌ر، له‌ پرۆسه‌ی خه‌لک بانگ کردن بۆ لای خوادا.

(۲)- شیوازی بانگه‌واز کردن: بریتیه‌ له‌و رپیازو شیویه‌ی که بابای بانگه‌وازکار ده‌یگریته‌ به‌ر، رپیاز (منه‌ج) گشتیه‌، ئنجا له‌ نیو ئه‌و رپیازه‌دا، ده‌گونجی به‌ چهند شیوازیک ئه‌و پرۆسه‌ی بانگ‌کردنه‌ ته‌نجام بدری.

(۳)- ئامرازه‌کانی بانگه‌واز: بریتین له‌و هوکارانه‌ی چ ماددی بن، چ مه‌عنه‌ویی، که بابای بانگه‌وازکار به‌کاریان دیتی به‌ شیوازیکی تایبه‌ت، بۆ ئه‌وه‌ی به‌و رپیازه‌دا، که گرتویه‌ته‌ به‌ر، خه‌لک بۆ لای خوا بانگ بکات.

که‌واته‌: رپیاز چوار چیوه‌ فراوانه‌که‌یه‌ و، شیواز بریتیه‌ له‌وه‌ی له‌ نیو ئه‌و رپیازه‌دا چهند شیوه‌و شیوازیک بگیرینه‌به‌رو، ئامرازه‌کانیش بریتین له‌و هوکاره‌ ماددی و مه‌عنه‌وییانه‌ی ئینسان ده‌یانگریته‌ به‌ر^(۱) بۆ ته‌نجامدانی کاره‌که‌ی.

بۆ وینه‌: خوی په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رموی:

﴿ اَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَدِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ﴾ (النحل: ۱۲۵)

هه‌لبه‌ته‌ ئیمه‌ دواتر ته‌م ئایه‌ته‌ شیکردنه‌وه‌ی زۆری له‌سه‌ر ده‌که‌ین، لیڤه‌ که‌ ده‌فه‌رموی: بهره‌و رپیازی په‌روه‌ردگارت به‌ حیکمه‌ت خه‌لک بانگ بکه‌.

(۱) فقه‌ دعوة‌ غیر المسلمین، ص ۴۰، ۴۱، ۴۹.

ټه مه رېبازده كيه، چونكه وهك دوايي باسي دهكهن، له راستيدا رېبازي بانگ كړدني خه لك بو لاي خوا، ثاييني خوا، هه مووی له وشه ی حيكمه تدا كوډه ديته وه: چونكه ټه وه ههر ده چيته وه نيو وشه ی حيكمه ت، كه تو وهك چو ن عه قلی خه لك ده دوي نی، دلشيان بجو لي نی، واته: هه م هه و لېده ی عه قلیان قه ناعه ت پي ي نی، هه م دل و ده روونيشيان بجو لي نی، هه روه ها ټه وده ش ههر ده چيته وه نيو حيكمه ت: كه سيك كه رپي نكو ولي و كه لله ره قبي بگريته بهر، هه و لېده ی به باشرين شيواز دم كوتی بكه ی و بيدهنگي بكه ی، (وَجَدِلَهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ).

كه واته: رېبازده كه: ﴿ اَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَدِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ﴾ (١٢٥).

به لام بيگومان ده گونجي زور شيواز بگريته بهر، بو ويته:

(١)- خواي كار به جي به سه رهاتي پيغه مبه ران سه لامی خوايان ليبي ده گريته وه، پانتاييه كي زور له قورنندا بو به سه رهاتي پيغه مبه ران سه لامی خوايان ليبي دانراوه، وهك خوا له باره ی ثامانج و حيكمه تي ټه و به سه رهاتانه شه وه فهرموويه تي:

﴿ لَقَدْ كُنَّا فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةً لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴾ يوسف.

(٢)- هه روه ها خواي پاك و تاك وينان ديته وه و له و باره وه فهرموو شيه تي: ﴿ وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ ﴾ العنكبوت.

که ده‌توانین ئاماژه به هه‌ندیکیان بکه‌ین:

(ا) ﴿مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ﴾ (٤١) العنكبوت.

(ب) ﴿يَتَأْتِيهَا النَّاسُ ضُرْبَ مَثَلٍ فَاستَعِمْوْا لَهُ إِنَّكَ مِنَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ﴾ (٧٣) الحج.

(ج) ﴿أَفَنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ (٢٢) الملك.

(د) ﴿أَوْ مَن كَانَ مِيسًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا﴾ (١٢٢) الأنعام.

هه‌روه‌ها زۆر وینه‌ی دی.

(٣)- شیوازیکی دیکه بریتیه له دڵخۆشکردنیان به پاداشت و چاکه‌ی خوا، له دنیاو دواړوژدا.

(٤)- شیوازیکی دیکه بریتیه له ترساندنیان له ترساندن و هه‌ره‌شه‌ی خوا.

(٥)- شیوازیکی دیکه‌ش بریتیه له بیرخستنه‌وه‌ی نیعمه‌ته‌کانی خوا.

ئامرازه‌کانیش زۆر جوړاوچوړن، بۆ وینه: دواندن نامه ناردن، به‌کاره‌یسانی ته‌کنولوژیا (رادیو، تیڤی، توڤه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان)، وتار دان، به‌لام باشت‌ترین شیوازو ئامرازی بانگه‌واز ئه‌ودیه که ئه‌و شته‌ی ده‌ته‌وئ له خه‌لکه‌ بگه‌یه‌نی و بانگیان بکه‌ی بۆی: له خۆتدا به‌رجه‌سته‌ی بکه‌ی، ئه‌وه‌ گۆیات‌ترین و ره‌وانت‌ترین زمانه، وه‌ک دوا‌یی له ته‌وه‌ره‌کانی دیکه‌دا باسی لێوه‌ ده‌که‌ین.

نیستاش دواي تهودی به کورتیی و ناماژه ئاسا ههولیی پیناسه کردنی ههر کام له: ریپازی بانگهوازو، شیواژهکانی بانگهوازو، نامراژهکانی بانگهوازمان دا، با وردترو پرووتر تیشکیان بخهینه سهه:

(۱) - ریپازی بانگهواز:

من یم وایه ریپازی بانگهواز (منهاج الدعوة) له هیله گشتیه کاندای، ثم ئایه ته موباره که له خویدا کوی دهکاته وه:

﴿ اَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجِدْ لَهُم مَّا يَلْتَمِسُونَ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴾ (النحل: ۱۲۵)

واته: به حکمهت و ناموژگاریی باش (خه لک) بانگ بکه بو لای ریپازی پهروهردگارت.

(اَدْعُ) بهرکار (مفعول به) دهکمی قرتینراو (محذوف) ده، یانی: خه لک بانگ بکهو، جند بانگ بکه، بو کوپیان بانگ بکه؟ (إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ) بو لای ریپازی پهروهردگارت، ریپازی پهروهردگاریش، به دلنیایی تهو ئایینهیه که خوا به پیغه مبهری خاته مدا (صلی الله علیه وسلم) ناردوویه تی، که ههر تهو ئایینه به هه موو پیغه مبه رانی دیکه شدا نیردراوه، به لام دوا نوسخه ی هیدایه تی خوا، به پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ی خاته مدا نیردراوه، که تهودی تیدا له بهرچاو گیراوه: به که لکی هه موو مروفایه تی بی به پانایی زه مین و، به درپزایی زه مان، چونکه له دواي موحه ممد (صلی الله علیه وسلم) پیغه مبه ریکی دیکه نایه ت، ئنجا ئایا چوڻ خه لک بانگ بکه ین بو لای ریپازی پهروهردگارت؟

خوا دوو وشه ى به کارهیناون: (بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ) (به حکمهت و، ناموژگاری چاک) چونکه مروّف دوو جیهازی هه ن که دهیجووینن: (عقل ای و (دل ای، تهووی که مه حوی شاعیر دهلی:

سه ر که هویشکی نه بی زرکه تالم بو چیه؟

دل که جویشکی نه بی شووشه ى به تالم بو چیه؟

ههردووکیان: عقل و، دل، کاریگه رییان ههیه له سه ر مروّف، چ به باری خیردا، چ به باری شهردا، جاری وایه ئینسان به عقل شتیک دهزانی، بو وینه: که سیك که جگه ره دهکیشی، دهزانی خراپه، یان که شهراپ دهخواته وه، به عقل دهزانی خراپه، به لام بوچی دهکیشی، یان دهیخواته وه؟ چونکه دلکه ى له گه لی نایه!

۵۶

کهواته: ئینسان هه ر عقلی پروت نیهو، مه رج نیه ئینسان که شتیک زانی یه کسه ر بیشیتوانی، بویه زورجاران من دهلیم: (ئینسان دهی هه ولبدات زانینه که ى له خویدا بکاته توانین) و (حالی بوون له خویدا بکات به حال).

ئیستاش با بو زیاتر لیستیگه یشتنی ثم نایه ته به پیژده، سه رو تیشک بخهینه ر سه ر هه ر کام له وشه کانی: (الحكمة) و (الموعظة الحسنة) و (الجدال بالتي هي أحسن).

(۱) مانای وشه ى: (بِالْحِكْمَةِ)

پیناسه ى حکمهت:

حیکمهت پیناسه ى زوری بو کراون، که هه ندی له پیناسه کانی، ته مانه ن:

۱- {الحكمة: الإصَابَةُ فِي الْعِلْمِ وَالْعَمَلِ}، حيكمت: بریتیه له پیکان و له نشانندان له زانست و کردهودا.

۲- {الحكمة: وَضْعُ الشَّيْءِ قَوْلًا، أَوْ فِعْلًا فِي مَوْضِعِهِ الْمُنَاسِبِ}، حيكمت بریتیه له: دانانی شتيك به کردهودا يان به قسه، له شويڼی گونجاوی خویدا.

۳- {الحكمة: الإِتْقَانُ فِي الْقَوْلِ وَالْعَمَلِ} ^(۱) حيكمت بریتیه له وردهکاری له قسه و له کردهودا.

۴- {الحكمة: فِعْلٌ مَا يَنْبَغِي، عَلَى الْوَجْهِ الَّذِي يَنْبَغِي، فِي الْوَقْتِ الَّذِي يَنْبَغِي} ^(۲) واته: حيكمت بریتیه له: کردهودیهك ^(۳) که پیویسته، بهو شیوازهی که پیویسته، له و کاته دا که پیویسته.

منیش حيكمت له زمانی کوردییدا به (کارامهیی) و (دانایی) و (لیزانی) لیکداوډتهوه.

(۱) پیتاسهکانی یه کم و دووم و سییه م: المعجم الوسيط: ۱۰۵۸.

(۲) مدارج السالکین، ج ۱ ص ۴۷۹.

(۳) کردهودا مهرج نیه که تهنها په یو ډیبه به ئەندامه کانه وه هه یی، چونکه قسه ش به کردهودا ډاډه ترئ و، نیه تی نیو دلش به کردهودا ډاډه ترئ، له به کاره یڼانی قورڼان و سوتنه تدا، بویه ش زانایان که پیتاسه ی ئیمان ده کهن، ده لئین: (الإيمان: قول وعمل، قول القلب واللسان، وعمل القلب والجوارح)، واته: ئیمان قسه و کردهودیه: قسه ی دل و زمان و، کردهودی دل و ئەندامه کان.

(۲) مانای وشه ی: (وَالْمَوْعِظَةُ الْحَسَنَةُ)

بیناسه ی: (الموعظة الحسنة):

{المَوْعِظَةُ أَوْ الوَعْظُ: وَهِيَ الْمَقَالَةُ الْمُشْتَمِلَةُ عَلَى الْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ الَّتِي يَسْتَحْسِنُهَا السَّامِعُ، وَتَكُونُ فِي نَفْسِهَا حَسَنَةً بِاعْتِبَارِ انْتِفَاعِ السَّامِعِ بِهَا^(۱)، (مَوْعِظَةً) و (وَعْظًا) هه ره قسه یه که که دل بجوولینن و، هانی بدات، بیورووژینن، به مهرجیک ناموژگاریی باش بگریته خو ی، که بابای بیسه ر پیی په سند بی و له خودی خویشیدا باش بی، لهو رووده که بیسه رده که ی لیی به هه رده مند بی.

جیی سه رنج شهویه، که خوا سبحانه و تعالی وشه ی حیکمه تی به هیچ وه سفیک وه سف نه کردوه: (أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ) چونکه: دانایی و وه ستایی و کارامه یی، پیویست به وه سفیک دیکه ناکات، به لام (الموعظة ی)، به وه سفی (حسنة) په یوه ست کردوه، چونکه ناموژگاریی مهرج نیه هه موو ده می چاک بی، وه که عه رب ده لین: {مَنْ وَعَظَكَ فِي مَلَأٍ، فَقَدْ شَانَكَ، وَمَنْ وَعَظَكَ فِي خَلَاءٍ فَقَدْ زَانَكَ} واته: که سی له نیو خه لکدا ناموژگارییت بکات، شهوه ناشیرینت ده کات، به لام شه گهر هه رکه س ته نیا ناموژگارییت بکات، شهوه جوانت ده کات، یانی: هه موو ناموژگارییه که هی نیو خه لک نیه، جاری وایه تو که سی، ده یبه یته په نایه که و ناموژگاریی ده که ی: ناوا نه که ی چاکه، نه ده بوو وایی، بهو شیویه به ته نکید له دلدا خو شتره.

(۳) مانای وشه ی: (وَجَدِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ)

ته و رپی بازه ی که نیمه خه لکی به گویره ی وی بانگ ده کهین، بریتیه له حکمهت و، به شیک له حکمه تیش ناموژگاری چاکه، ته دی ئایا شه ره قسه به باشتین شیوه (الجدال بالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ) پیگه و شوینی له ئیعرابدا چیه؟

له راستییدا شه ره قسه (جدال) له کاتی ناچاری دایه، ته گه رنا بابای بانگه وازکار (داعی) ده بی عه قلی خه لک بدوینی و، هه ولبدات عه قلیان قه ناعت پی یینی، راستیه کانی ئیسلامیان تی بگه یه نی، له رپی به کارهینانی به لگه ی عه قلییه وه، چونکه قورئان وای کردوه، تنجا هه ولبدات دلشیان بجوولینی، هه ست و نه ست و دل و دهروونیان بجوولینی، به ئاره زوو و به رنان و، ترساندن و، هو شیر کردنه وه، به لام جاری واهیه که سیک لیّت به ر قدا ده چی، که لله ره قی و عینادی ده کات، یا خود دهیه وی په یامه که ی تو له بهر چاوی خه لک بشکینی، ته وه یان شه ره قسه ی له گه لدا بکه و نابی ییده نگ بی: (وَجَدِلْهُمْ) به لام چون؟ (بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ) به باشتین شیواز، ناموژگاری ته وهنده به سه که به شیویه کی باش بی، به لام مشت و مرو شه ره قسه (جدال) ده بی به باشتین شیوه بی، هه لبه ته دواپی ته و باشتین شیویه، له ههوت کورت خالدا باس ده کهین، له ته وه ره یه کی دیکه دا. ته وه به نسبت رپی بازی بانگه وازه وه.

٢- شێوازەکانی بانگه‌واز:

رێبازی بانگه‌واز - وەك پێشتر گوتمان - هەر یەكێكە و نە گۆرە،
 ئایا ئەگەر دنیا بگۆرێ دەشی بە ناشایستەیی و ناكارامەیی
 خەلك بۆ لای خوا بانگ بکە؟ ئایا دەگونجی عەقڵیان نەدوێتی
 و، هەول نەدەي دڵیان بجوولێنی؟ نەخێر، هەرگیز نایێ، دەبی
 بانگه‌واز هەر بەو شیوەیە بێ و گۆرانی بەسەردا نایەت، بۆیە
 هەر لەسەرەتاه گوتمان: رێبازی بانگه‌واز گۆرانی بەسەردا نایەت
 و، ئامانجی بانگه‌وازیش كە (خەلك لە خوا نزیك خستنه‌وه‌یه)
 هەرگیز گۆرانی بەسەردا نایەت، بەلام ئەوێ گۆرانی بەسەردا
 دی، شیوازو ئامرازەكانن.

ئێستاش با سەرنجێکی شێوازەکانی بانگه‌واز بدەین:

یەك: جاری وایە بە شێوازی تاکیی خەلك بۆ لای خوا بانگ
 دەكرێ، وەك پێغه‌مبەری خوا ﷺ موعازی كۆری جەبەل لەگەڵیدا
 سواری گوێدرێژ بوو، فەرموویەتی: {يَا مُعَاذُ، أَتَدْرِي مَا حَقُّ اللّٰهِ عَلَى
 الْعِبَادِ؟ قَالَ: اللّٰهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: أَنْ يُعْبَدَ اللّٰهُ وَلَا يُشْرَكَ بِهِ شَيْءٌ، قَالَ:
 أَتَدْرِي مَا حَقُّهُمْ عَلَيْهِ إِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ؟ فَقَالَ: اللّٰهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: أَنْ لَا
 يُعَدَّ بِهِمْ} ^(١).

واتە: موعازی كۆری جەبەل (رضي الله عنه) دەلی: پێغه‌مبەری
 خوا ﷺ فەرمووی: ئەي موعاز، ئایا دەزانێ مافی خوا بەسەر
 بەندەکانیەوێ چییە؟ گوتی: خواو پێغه‌مبەرەكەي زاناترن، فەرمووی:

(١) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ بِرَقْم: ١٥٤.

ته وديه كه خوا بپه رستري و هيچ هاوبه شيكي بو دانه نري، فهرمووي:
 تايا ده زاني مافي ته وان به سر خواوه چييه، ته گهر ته وديان جيبه جي
 كرد؟ گوتي: خواو پيغه مبه ره كهي زاناترن، فهرمووي: (مافيان له سره
 خوا) ته وديه كه وا هيچ سزايه كيان نه دات.

دوو: جاري واش باشه به كو مه ل خه لك بانگ بكرئ، وهك چو ن
 پيغه مبه ري خوا ﷺ له وتارده كاني روژاني جومعه و جه رنه كان و حج و
 عومړه و ... هتد دا، خه لكی بانگ كرده و.

سئ و چوار: بانگ كردن به ناشكرا يان به په نهاني، وهك نوح
 سه لامی خواي ليبي ده فهرموي:

﴿ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهَارًا﴾ ۸ ﴿ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا﴾ ۹ ﴿نوح﴾

چونكه جاري وايه به ناشكرا پيوست ددكات و، جاري واشه به
 په نامه كي و په نهاني بانگه واز كړنه كه باشر ثامنج ده پيكي.

پينج: شيوازي به سره هات گيرانه وه، وهك خواي كاربه جي ده فهرموي:
 ﴿فَخَرْنَا نَقْصُ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ﴾ ۳ ﴿يوسف﴾

واته: تيمه به هو ي ته وده كه ته م قورپانه مان بو لات سروش
 كرده، باشرين گيرانه ودهت بو ده گيرينه وه.

شه ش: ويته هينانه وه (ضرب الأمثال)، كه پيشتريش باسما ن كړد.

حهوت: دواندني عه قل و جوولاندني دل و ويژدان.

ههشت: پرسىار كردن، وهك لهم فهرمودديه دا هاتوه: {عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، لَمَّا نَزَلَتْ: وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ وَرَهْطَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلِصِينَ، خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى صَعِدَ الصَّفَا، فَهَتَفَ: يَا صَبَاحَاهُ، فَقَالُوا: مَنْ هَذَا؟ فَاجْتَمَعُوا إِلَيْهِ، فَقَالَ: أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ خَيْلًا تَخْرُجُ مِنْ سَفْحِ هَذَا الْجَبَلِ، أَكُنْتُمْ مُصَدِّقِي؟ قَالُوا: مَا جَرَّبْنَا عَلَيْكَ كَذِبًا، قَالَ: فَإِنِّي نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيَّ عَذَابٍ شَدِيدٍ، قَالَ أَبُو لَهَبٍ: تَبَّ لَكَ مَا جَمَعْتَنَا إِلَّا لِهَذَا؟ ثُمَّ قَامَ، فَنَزَلَتْ: تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَفَدَّ تَبَّ، هَكَذَا قَرَأَهَا الْأَعْمَشُ يَوْمَئِذٍ {^(۱).

واته: ئىبنو عهباس خوا له خوئى و بابى رازى بى، دهئى: كاتىك
ئهم ئايه ته هاته خوار:

{ وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ } ﴿٢١٤﴾ الشعراء.

پيغه مبهرى خوا ده رچوو ههتا روئيشته سهر كيوى صه فا، ئنجا به
دهنگى بهرز بانگى كرد: ئهى بهرهبهيان هاوارده! گوتيان: ئهوه كييه!
ئيدى لى كؤبوونهوه، ئهويش فهرمووى: ئه گهر ههوالتان بدهمى كه
ئهوه خهريكه سوپايهك لهم دامىنى چيايهوه بهسهرتанда بدات، ئايا
بروام پيدهكه؟ گوتيان: (بهئى) درؤمان لى نهبيستوى، فهرمووى:
دهجا من ترسينه رتانم له پيش دهستى سزايهكى سهختهوه، ئهبو لهههه
گوتى: دهك بمرى! ئايا ته نيا بو ئه مه كوؤت كردبوينهوه؟ دواى
روئىشت و (تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ) دابهزى.

نو: لى تووره بوون و سه رزه نشتكردن، وهك ئوسامهى كور زهيد
له جهنگى كدا يه كىك دهكوژى، دواى ئهوهى ئهوه كه سه شايه تمانى

(۱) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ بِرَقْم: ۴۶۸۷.

هيئاوه، دوايي كه پيغهمبهرى خوا ﷺ به سهرهاته كه دهبيستته وه به سهرزنشته وه ده فهرموى: {أَقْلَلْتُهٖ بَعْدَ مَا قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ} ^(۱). واته: هر كوشتت، دواي ته وهش كه گوتى: (لا إله إلا الله)؟ ته ویش گوتى: له ترسان واى گوت، فهرموى: نيا دلت لهت كردبوو، مهبهستى ته وهيه تو نيو دلت نه خویندبووه، تاكو بزاني راستى ده كرد، يان درو!! لي رهشدا شيوازه كه، شيوازي سهرزنشته كردنه.

نمونه يه كي ديكه:

خالیدی کوری وه لید هه ندی خه لك ده كوژی به ناههق، به هوى ئیجتهیهادیكى هه لهی خویه وه، پيغهمبهرى خواش ﷺ ناچی لی بیدهنگ بی، به لكو ده فهرموى: {اللَّهُمَّ إِنِّي أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ خَالِدٌ} ^(۲)، تهی خوايه! من به ریم له وهی خالید کردوویه تی، لاشی نابات، بوچی؟ چونكه ده زانی ئیجتهیهادیكى هه لهی کرده وه، له قسه ی خه لکه كه تینه گه یشته وه، ته وان گوتوو یانه: (صبأنا) واته: ئیمه مسولمان بووین، كه چی ته وایزانیوه ده لین: هه لگه راوینه وه!

ده: هاندان و مه دح کردن، وهك پيغهمبهرى خوا ﷺ فهرمویه تی: {نَعَمْ الرَّجُلُ عَبْدُ اللَّهِ لَوْ كَانَ يُصَلِّي بِاللَّيْلِ} ^(۳)، واته: عه بدوللا باشتین پیاهو ته گهر شه ونویران بکات (گوتراوه: له وکاته به دواوه عه بدوللا کوری عومهر خوالیان رازی بی، شه ونویری واز لی نه هیتان).

(۱) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ برقم: ۴۰۲۱.

(۲) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ برقم: ۴۰۸۴، وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَفَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَيْهِ وَقَالَ: {اللَّهُمَّ إِنِّي أَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ خَالِدٌ}.

(۳) أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ برقم: ۶۳۳۰، وَالْبُخَارِيُّ برقم: ۱۱۰۵، وَمُسْلِمٌ برقم: ۲۴۷۹.

یازده: شتیکی بهرجه ستهو، نمونه یه کی زیندوو پیشانی خه لک دان، له وباروده ته ماشای هم فهرمایشته بکه ن، زور جیی سه رنجه:

{عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مَرَّ بِالسُّوقِ دَاخِلًا مِنْ بَعْضِ الْعَالِيَةِ، وَالنَّاسُ كَنَفَتْهُ فَمَرَّ بِجَدِّي أَسَّكَ مَيِّتٍ، فَتَنَاولَهُ فَأَخَذَ بِأُذُنِهِ، ثُمَّ قَالَ: «أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ هَذَا لَهُ بِدَرْهِمْ؟» فَقَالُوا: مَا نُحِبُّ أَنَّهُ لَنَا بِشَيْءٍ، وَمَا نَصْنَعُ بِهِ! قَالَ: «أَتُحِبُّونَ أَنَّهُ لَكُمْ؟» قَالُوا: وَاللَّهِ لَوْ كَانَ حَيًّا كَانَ عَيِّبًا فِيهِ، لِأَنَّهُ أَسَّكَ، فَكَيْفَ وَهُوَ مَيِّتٌ، فَقَالَ: «فَوَاللَّهِ لَلدُّنْيَا أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ هَذَا عَلَيْكُمْ»^(۱).

واته: جابیری کوری عه بدوللا خوا له خوی و بابی رازی بی، ده لی: روریک پیغه مبهری خوا ﷺ به بازاردا رویی، له ناوچه ی عالییه وه، خه لکیش به دوریه وه بوون، به لای کاریله یه کی گوئیپراو، یان (گوی زور بچووک) دا، تیپه ری، که کاریله که مردار بوو بووه، گوئی کاریله کی گرت و، فهرمووی: کامه تان همهی به دره میک دهوی؟ گوتیان: به هیچ نامانه وی، هیچ نیشمان پی نیه، فهرمووی: هه ز دهکن نه وه بوئیوه بی، گوتیان: سویند به خوا، ته گهر زیندووشبایه، له بهر نه وه گوئیپراوه، ههر به که لک نه ده هات، نیستا به مردووی ههر به که لکی هیچ نایه ت! فهرمووی: سویند به خوا دنیا له لای خوا، له مه که متره له چاوی نیوه دا.

واته: نیوه چند نه وه تان له لا که مه، دنیا له لای خوا له وه که متره، چاک حالی کردوون دنیا له پرووه ماددییه که یه وه له لای خوا چونه، که واته: به هوی دنیا وه فریو مه خو ن.

(۱) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ بِرَقْم: ۲۹۵۷.

دوازده: به کردهوه، ئهم شیوازه له ههموویان گرنکتره، که به کردهوهو رهفتار، شت پیشانی خه لک بدری، باشتین شیوازه، دتهوئی خه لک له توهو فیروی نویژ بی، وهره نویژکهری چاک بکه، دتهوئی فیروی پوژووگرتن بی، پوژووگریکی چاک به، دتهوئی فیروی رهوشتی جوان بی، رهوشت جوان بی، دتهوئی فیروی دنیا به کهمگرتن بی، دنیا به کهمگریه، دتهوئی خه لک فیروی نازایه تی بی، نازابه، دتهوئی فیروی ئینصاف و ویزدان و دادگری بی، دادگرو به ئینصاف و به ویزدان به، دتهوئی به پرهم و به زهیی بی، خوت به پرهم و به به زهیی به، ... هتد.

به لئی، له راستییدا زمانی کردار زمانیکی زور فیهیج و گویاو رهوانه، ههموو کهس لئی حالی دهی، مهرج نیه ههموو کهس له زمانی گوفتارو قسه تیبگات، به لام زمانی کردار، ههموو کهس لئی حالی دهی و، به خوا پیغه مبهری ئیمه ﷺ به زوری به زمانی کردار خه لکی حالی کردهوه، له تاین و به نامه ی خوی پهروهردگار.

۳- ئامرازهکانی بانگهواز:

به پیزان!

ئامرازهکان و شیوازهکان، له کاتیکهوه بو کاتیک و، له شوینیکهوه بو شوینیک و، له حالیکهوه بو حالیک دهگورین، ئایا پیغه مبهری خوا، شیوازو ئامرازهکانی له مه کهه جیا نه بوون، له هی مه دینه؟ ههروهها ئایا شیوازیکی که له گه ل هه ندی له هاوه لانی نزیکیدا به کاری هیناوه، جیا نه بووه له هی ئهوانی دیکه؟ به لئی، به ته ئکید، بو وینه: به عه بدوللای کوری عومه ری فهرمووه: پیاویکی باشه ئه گهر شه ونویژان بکات، وه ک پیشتر فهرمووده که مان هیئا.

به‌لام له فه‌رمایشتی راست (صحیح) دا هاتوه، ده‌شته‌کیه‌ك دیتە لای ده‌لی: ئایا خوا چی له‌سه‌رمان پیویست کردوه؟ فه‌رمووی: شه‌وو رۆژی پینج پاشان باسی زه‌کات و رۆژوو و حه‌جی کرد، گوتی: سویندم به‌وه‌ی تۆی به‌هه‌ق ناردوه نه‌ لێی که‌م ده‌که‌م، نه‌ لێی زیاد ده‌که‌م؟ پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رمووی: ته‌ گه‌ر راست بکات سه‌رفرازو ده‌چیته‌ به‌هه‌شت، نه‌یفه‌رموو: نوێژی سونه‌ت و رۆژووی سونه‌ت ... هتد.

به‌ نسه‌ت ئامرازه‌که‌نه‌وه هه‌ر زۆر ده‌گۆرین: نووسین، وتاردان، نواندن (مثیل) {که‌ کاتی خۆی نه‌بووه، به‌لام ئیستا زۆره‌، زۆریش کاریگه‌ره‌}، هۆنراوه، سرود، رادیۆ، تیڤی، ئینته‌رنیته‌ فه‌یسبووک که‌ له‌ سالی (٢٠٠٤ز) دا ده‌ست به‌کاربووه‌، یوتیوب که‌ له‌ سالی (٢٠٠٥ز) داو، تویته‌ر که‌ له‌ سالی (٢٠٠٦ز) دا وه‌گه‌ر که‌وتوه‌، سینه‌ما، شانۆ، گو‌فاره‌و رۆژنامه‌، کۆپه‌ر سیمینار، گه‌شت و گه‌ران، به‌شداریی کردن له‌ بۆنه‌کانی خه‌لک، ئه‌مانه‌ هه‌موویان ئامرازان، که‌ ئامرازه‌کان، هه‌موویان ده‌چنه‌وه‌ نیو شیوازه‌کان و، شیوازه‌کانیش هه‌موویان ده‌چنه‌وه‌ نیو رێبازی بانگه‌واز.

(١١) جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَهْلِ نَجْدٍ نَادَى الرَّأْسَ، يُسَمِّعُ دَوِيَّ صَوْتِهِ وَلَا يُفْقَهُ مَا يَقُولُ، حَتَّى دَنَا، فَإِذَا هُوَ يَسْأَلُ عَنِ الْإِسْلَامِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: حَمَسُ صَلَوَاتٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ. فَقَالَ: هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُ؟ قَالَ: لَا، إِلَّا أَنْ تَطَّوَعَ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَصِيَامُ رَمَضَانَ. قَالَ: هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُ؟ قَالَ: لَا، إِلَّا أَنْ تَطَّوَعَ. قَالَ: وَكَذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرُّكَاةَ. قَالَ: هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُ؟ قَالَ: لَا، إِلَّا أَنْ تَطَّوَعَ. قَالَ: فَأَدْبَرَ الرَّجُلُ وَهُوَ يَقُولُ: وَاللَّهِ لَا أُزِيدُ عَلَى هَذَا وَلَا أَنْقُصُ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَفْلَحَ إِنْ صَدَقَ. أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ (٤٦) وَاللَّفْظُ لَهُ، وَمُسْلِمٌ (١١).

تهوهری شه‌شهم

● چه‌سپاویی ریّاز و، ئامانجی
بانگه‌واز، داهینان و تازه‌گیری و
به‌رده‌وام له شیّواز و ئامرازه‌کانیدا

بر او خوشکه کانم!

گورپان و پهره سندن له ژياني به شهردا، له دهره وې ژياني به شهردا، له دهوروبه رماندا، له گهر دووندا، شتيكي بينراو به ره هسته، جاري ديكه ش باسما ن كرده، زاناياني گهر دووناس ئستا نو ترين بيردوزه كه پي گه يشتوون ده لين: هم گهر دوونه هم مووي له تاكي گهر دوونييه وه هاتوه، به ئينگليزي: سينگولارتي (Singularity) پي ده لين، واته: تاكي گهر دووني، به عهره بيبي تووي گهر دوون (بذرة الكون) ي بو به كاردينن، هه روه ها وشه ي: هيلكه ي گهر دوون (بيضة الكون) ي شي بو به كاردينن، كه پسپوران ده لين: شتيكي نه ونده بچووك بووه، هه رچي نه ندازه ي فيزيايي هه يه له ويدا هم مووي ده وه ستي، چ له رووي گهر مبي، چ له رووي كات، چ له رووي قه باره وه، له بچووكيدا شتي له وه بچووكتر ته صه وور ناكري، زور له ئه ليكترون ش بچووكتره، كه ئه ليكترون خوي زور زور بچووكه، گهر ديله كه به ميكرؤسكوبي ئه ليكترون ش نابي نري، كه پينج شه ش سه د هه زار (۵۰۰،۰۰۰ - ۶۰۰،۰۰۰) جار زياتر شت گهره ده كات، گهر ديله (Atom) هم مووي نابي نري، ئه ليكترون له نيو گهر ديله دا زور زور بچووكه، ئنجا نه و سينگولارتييه له ئه ليكترون ش زور بچووكتره، ده لين: هم گهر دوونه ي ئيمه هم موو له وه وه هاتوه، كه هم ثايه ته ثاماره ي پي ده كات، خوي به رزو مه زن ده فهرموي:

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا
وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ﴾ (الأنبياء).

واته: ئايا ئەوانەى بيبەرەن نەياندىو (بە چاوى عەقل و نەيانزانىو)
 كە ئاسمانەكان و زەوى پيڭەو لكاو (پيڭەو جۆشدرەو) بوون، ئەيە كمان
 جياكرەنەو، هەموو ژياندار ئىكشمان ئە ئاوى دروست كردهو.

يانی: ئەم گەردوونە لە سینگۆلاریتییه کەوێ هاتوو، بۆتە ئەم
هەموو ملیاران کە هەکەشەن، کە هەندێ لە زانیان دەلێن: ژمارە
کە هەکەشەنەکان بە دووسەد ملیارو، هەندێکی دیكە دەلێن: یەك
تریلیۆن (هەزار ملیار) کە هەکەشان مەزەندە دەکړن، کە هەکەشەنە کە
تیمە، ئەستێرەکانی نیو خۆی، کە خۆری تیمە یەکیکە لە
ئەستێرەکانی، بە یەك تریلیۆن (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) (۱۲۱۰)
ئەستێرە مەزەندە دەکړن، دەلێن: هەمووی لەو شتە بچوو کەوێ هاتوو،
کە وەك من لە مەوسووعە: (تیمان و ئیلحاد) دا باسم کردو، کە
ئەوانە هەر نایانەوێ دانی پێدا بێنن، ئەگەرنا ئەو هەر نەبوون
(عدم)و، خوا گەردوونی لە نەبوونەوێ هیناوتە بوون، ئنجا ئەم
گەردوونە هەمووی لە گۆراندایە، دەورو بەر لە گۆراندایە، بۆیە
ژيانى مەرۆف لە گۆراندایە، ئەگەر بێت و چاو بە ئامرازەکانی کار
و شیوازەکانماندا، نەگێڕینەوێ، لە بواری بانگەوازو، لە هەر بواریکی
دیکەداو، ئاگامان لییان نەبێ، لە پوژگاری خۆمان بەجێدەمینین و،
کارەکەمان پێ بە پێستی واقیعه کەمان نابێ، بۆیەش بۆ ناوونیشانی
بابەتە کەم: دوو وشەم بەکارهیناون: {بەردە بانگەوازیکی راست و
پەسەن}، راست ئەودیه پێ بە پێستی واقیع بێ، بە شیوازی تازه
بانگەواز بکە، پەسەنیش ئەودیه کە پابەند بێ بە شەریعه تەو،
چونکە ئەگەر لە شیرازەى شەریعت چووێ دەر، پەسەنایەتیی لە
دەست دەداو، خاوەنە کە لەسەری قەرزەر دەستتەو.

ته‌گه‌ر ته‌ماشای پیغه‌مبه‌ری خاتمه (صلی الله علیه وسلم) بکه‌ین، پاشان خه‌لیفه‌ راشیده‌کانی و، دوی ته‌وان زانایان و پیشه‌وایانی تیمه، هه‌ر کامیکیان بارودوخ و هه‌ل و مه‌رج و ژینگه‌ی خو‌ی باش خویندوته‌وه، هه‌ولیداوه‌ باشت‌رین شیوازو ئامراز که له سه‌رده‌می ته‌ودا هه‌یه‌و، کاریگه‌رت‌رین شیوازو ئامراز به‌کار به‌یئنی، بۆ وینه:

۱- پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) ده‌یه‌وی نامه‌ بنووسی بۆ هه‌رپه‌قل پادشای رۆم و، کيسرا پادشای فارس، یه‌کێ له‌ هاوه‌لان خوا لئی رازی بی ده‌لی: ته‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا! (صلی الله علیه وسلم) پادشاکان عاده‌ت‌یان وایه، نامه‌ ته‌گه‌ر مۆر نه‌کری، ناخویننه‌وه، ته‌ویش نافه‌رموی: من چۆن ته‌قلیدی کافران بکه‌م؟! وه‌ک هه‌ندی خه‌لکی فیکر وشک و له‌ رۆژگاری خو‌یان به‌جیماو، به‌لکو ده‌فه‌رموی: مۆریکم بۆ دروست بکه‌ن^(۱)، چونکه‌ پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) ده‌بی ره‌چاوی ته‌و عورف و باوه‌ بکات که تییدا ده‌ژی، ناکری ره‌چاوی عورف و باوه‌که نه‌کات و، نامه‌که‌ی بجی و نه‌خوینرته‌وه، چونکه‌ مۆری پیوه‌ نیه!!

۲- هه‌روه‌ها له‌ بواری ته‌کتیکی جه‌نگییدا، سه‌لمانی فارسیی که باسی خه‌نده‌ق بۆ پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) ده‌کات، له‌ جه‌نگی (ئه‌حزاب) دا، پیغه‌مبه‌ری خوا پێشنیاره‌که‌ی ته‌به‌نییی ده‌کات و خه‌نده‌ک لیده‌ده‌ن^(۲)، له‌ بواری به‌کاره‌ینانی ئامرازه‌کانی جه‌نگدا، مه‌نه‌ج‌ه‌نیق و

(۱) (فتح الباري شرح صحيح البخاري: ج ۶، ص ۱۹۸، هه‌روه‌ها (مآثر الإنافة في

معالم الخلافة) للقلقشندي ص ۱۱۷، ۱۱۸.

(۲) السيرة النبوية لابن هشام، ج ۳، ص ۲۷۴.

ده بابه بۆ يه كه مين جار له دوورگه ي عه ربه يي دا له لايه ن سوپاي
پيغه مبه روه (صلى الله عليه وسلم) به كارها تون^(۱).

۳- ئنجا دواى خويشى خه ليفه راشيده كانى به هه مان شيوه، بۆ ويته:
عومهر خوا لى رازى بى، ئه و عه بقه رييه، كه ئه و وشه يه هه ر
وشه ي پيغه مبه ره (صلى الله عليه وسلم)، كه ده فهرموئ: {فَلَمْ أَرْ
عَبْقَرِيًّا مِّنَ النَّاسِ يَنْزِعُ نَزْعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ}^(۲).

واته: هيچ عه بقه رييه كم نه ديوه وه ك عومهرى كورى خه تتاب ئاو
له بيري ده ريئي.

ئه و پياوه بليمه ته كه توانى هه رچى رۆشن بيري و نه زموونى
حوكم پراني رۆم و فارس هه يه، بيه ينى بۆ ده و له تى ئيسلامى،
سوودى لى بيه ينى، به و عه قله گه و ره ئازاده ي، كه هيچ هه ستيارى
نه بوو به رانه ر به شيوازو ئامرازو سه رجه م ئه و داهينه ي نامسو لمانان
كه عه قلى به شهر پييان گه يشتوه.

چونكه جارى ديكه ش باسما ن كرده: ئيمه دوو بوارما ن هه ن:
بوارى په رسته شه كان (عبادات) و، بوارى مامه له كان (معاملات)،
په رسته شه كان زۆر له زانايان زياتر بۆ دروشمه كان (شعائر) به كارى
دين، به لام من پيم وايه پيش دروشمه كان بووناسيى، ئيمان و
عه قيد، ئنجا دروشمه كان، ئه وه هه مووى پي ده گوتري: په رسته شه كان
(العبادات)، واته: مامه له كردن له گه ل خوا دا، كه بۆ مامه له

(۱) السيرة النبوية لابن هشام، ج ٤، ص ٢٧٤.

(۲) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ برقم: ٦٦١٨.

کردن له گه ل خوا دا، ده بی پایه ند بین به دهقه کانی شه ریعه ته وه،
وہك گوتراوه: (الأصل في العبادات الحظر، أو المنع، إلا ما دلّ الشارع
على شرعيّته)، واته: بناغه له په رسته شه كاندا قه دهغه بوون و ری
لینگیرانه، جگه له وهی شه رعدانه ر دایناوه، یانی:

مه گه ر ته وهی خوا فهرموویتی: ئاوا خوا په رستی بکن، له پرووی
تیمان و عه قیده وه، له پرووی دروشمه کانه وه، نه گه رنا له خو ته وه بو ت
نیه، شتیك دابنې، به لام مامه له و هه لس و که و ته کان به پیچه وانه وهن:
{الأصل في المعاملات أو العادات الإباحة، إلا ما دلّ الشارع على تحريمه}
(^{۱۱})، مه گه ر شاریع قه دهغه ی کردی، نه گه رنا ته صل تییدا پروایی و
ده سترکراو دییه.

۷۳

له بواری هه لس و که و ته كاندا دوو مه رج هه ن، چ بو ئامرازو شیوازه کانی
بانگه واز، چ بو غه یری ته وانه، دوو مه رج هه ن:

یه که م: ته و شیوازو ئامرازه له خودی خویدا قه دهغه نه بی.

دووهم: به ر ژده ندی بی نیته دی.

ته و تان بو یه ئاوا بو شی ده که مه وه چونکه: ئیستا یه کیك له هوکاره
کاریگه ره کانی که له را گه یاننده كاندا هه یه، بریتیه له: مه سه له ی نواندن
(تمثيل) و شانۆ، فیلم، ئیستا ته و به سه ره اته نه ی که له تیقییه كاندا به
چه ندان ئالقه په خش ده کړن، زور کاریگه رن، زور خیزان هه ن بو یان
داده نیشن، بو وینه: به سه ره اته که ی یوسف (علیه السلام)، که مه رج

(۱۱) (القواعد النورانية الفقهية) لابن تیمیة، ص ۱۱۲، ص ۱۸۸. و (منظومة
القواعد الفقهية) للسعدی، ص ۱۰۵ و ۱۰۶.

نیه تیښنی له‌سهر نه‌بڼ، یان به‌سهرهاتی عومه‌ری کوری خه‌تتاب
خوا لښی رازی بڼ، که له‌زور که‌نال‌ه‌کاندا پښاندرا.

هه‌روه‌ها به‌سهرهاتی هاو‌ه‌لانی ته‌شکه‌وت (أصحاب الکهف) تو
که کتیب ده‌خوښه‌وه، به‌ شیوه‌یه‌کی نه‌زه‌ری وه‌ریده‌گری، به‌لام که
به‌ فیلم ته‌ماشای ده‌که‌ی، به‌ شیوه‌یه‌کی به‌رجه‌سته کراوی زور
کاریگه‌ری زیاتری له‌سهرت ده‌بڼ و، باشر لښی تیده‌گه‌ی، ره‌نگه
نیوه له‌ من زیاتر مو‌تابه‌عتان کردبن، من ته‌و ده‌رفه‌تم نیه، به‌لام
خوتان ده‌زانن که هو‌کاریکی زور کاریگه‌ره، تنجا وک من له
کتیبی: (چهند باب‌ه‌تیکی هونه‌ری) دا، باسک کرده‌و ئیسپاتم کرده‌و،
که سه‌رجه‌م ته‌و ئامرازانه ته‌وانه‌ی که بو ره‌واج پیدانی ئیسلام و،
تیگه‌یانندی خه‌لک و، ثیقناع کردنی خه‌لک و به‌رچاو روون کردنه‌وه‌یان
به‌رانبه‌ر به‌ راستیه‌کانی ئیسلام، به‌کارده‌هینرښ، مادام بو هینانه‌دی
ئامانجه‌ شهرعیی و ره‌وایه‌کان به‌کاربه‌یترښ، شتی په‌سندو باشن،
چونکه: بنچینه‌یه‌کی شه‌رعیه: (لِلْوَسَائِلِ حُكْمُ الْمَقَاصِدِ) ئامرازه‌کان
حوکمی ئامانجه‌کانیان هه‌یه.

تنجا ده‌بڼ ته‌ماشای بکه‌ین: ئایا به‌و ئامرازانه خه‌لک پیغه‌مبه‌ران و
هاو‌ه‌لان و پیاوچا‌کانی له‌لا خو‌شه‌ویست ده‌بن، یان له‌به‌ر چاوی
ده‌که‌ون؟! به‌ ته‌کید له‌به‌ر چاوی خو‌شه‌ویست ده‌بن و، زیاتر
تیانده‌گات و پښان ناشنا ده‌بڼ.

به‌لښی هه‌میشه‌ر پښازو ئامانجی بانگه‌واز چه‌سپاون و، نه‌گوږن،
به‌لام شیوازه‌کان و ئامرازه‌کان، ده‌بڼ به‌رده‌وام چاویان به‌سه‌ردا
بگیرینه‌وه، ئیستا ته‌ماشای بکه‌ن:

كاتى خۇي كىتىب باشتىن ھۆكار بوو، بۇ ئەو خەلك ھۆشيار
يېتە، بەلام ئىستا سۆشپال مىدىا، يان راگەياندىنى ئەلىكتىرۇنىي،
چەند بەخىرايى شت دەگەيەننى و بلاوى دەكاتەو! ھەلبەتە كىتىب
كارىگەرىي خۇي ھەر ھەيە، بەلام سۆشپال مىدىاش زۆر كارىگەرە،
ئىنجا تۆ چۆن دەبى بەرھەمى خۆت بى بەش بگەي لەو ھۆكارە
كارىگەرە، كاتى خۆ لە ولاتى حىجاز ھەندى فەتۋاى وشك دراۋن،
كە لە راستىدا بەرھەمى دواكەوتوتىتى عەقلەكان بوون، نەك
ھى چەمك و واتاى دەقەكان، بۆيە ئىستا فەقىرانە وردە وردە پىيدا
دەچنەو! ئىمە زۆر پىش ئىستا دەمانگوت: مەعقۇل نىە لەسەردەمى
پىغەمبەردا (صلی اللہ علیہ وسلم) ئافرەت حوشترى لى خورپو،
ئىستا تۆ بە پۆشتەو پەرداخىي بللى: قەدەغەيە سەيارە لى بخورپى!
ھەندى شتى دىكەش ھەيە من پىم وايە لە داھاتودا چاۋ بەوانەشدا
دەگىر نەو، بۆ وىنە: دەللىن: خەلك نابى خۇپىشاندىن بكات، نابى
مانبگىرى، نابى پەخنە بگىرى، ئەدى چى بكات؟ تۆ وا سەرقاپ
لەسەر خەلكى دابخەي، ئەدى نازانى دوايى لە ژىر فشارى زۆردا
دەتەقېتەو!؟

بە ھەر حال ئىمە دەبى بەردەوام تەماشاي پۇژگارى خۇمان بگەين و،
تەماشاي بگەين: بۇ پۇژگارى ئىمە، چ شىۋازىك و چ ئامپازىك
كارىگەرترەو، سوودى باشتەر دەگەيەننى، باشتەر خەلك پىيى كارتىكراو
دەبى، دەبى ئەو بەكارىيىن، ئەگەرنا لە پۇژگارى خۇمان بەجى
دەمىنن، زۆرىش پەرۋشى ئىسلاممە كاتىك كەسانىك نوپنەرايەتتى
دەكەن بە عەقلىكى دواكەوتووانە، وەك تالىبان لە ئەفغانىستان كاتى
خۇي دەيانگوت: ئافرەت نابى بخوئىنى، نابى لە ھىچ كايەيەكى

کوښه لایه تیبی و سیاسیدا دیار بی، هه روه ها زور شتی دیکه ش،
 تنجا کاتیک ئیسلام که سانیکی دواکه وتوو به شیویه کی به جیموانه و
 دواکه وتوانه پیشانی ددهن و بهرجه سته ی دکهن، له لای که سانیکی
 زور ئیسلام دواکه وتوو ده که ویت بهرچاو، بیگومان چندان که س به
 هو ی ئو هه لئ و که وتانه تالیبان و غیری تالیبان وهك داعش و
 بوکوچه رام و هاوینه کانیانه وه، له ئیسلام دوور ده که ویت وه.

که به دنیایی ئه وان (دین) و (ژین) یان باش نه خویند و ته وه،
 نه که دهقه کانی قورطان و سوننه ت ئه وه بگه یه نن، چونکه ئیمه کاتی
 ده گه پیننه وه بو وه حی، پئی ئاسان و ئاچوو غه، به لام کاتیک ده چین
 بو رای کرچ و کالی به شه ر، کار ده که مان لی به زه حمه ت ده که وی،
 جای دیکه ش ئه م نمونه یه م هینا و ته وه.

مه سه له ی ته یه موم، وه که له ته فسیری ثایه تی (۶) ی سوور ته ی
 (المائدة) دا به ته فصیل باسم کرد وه (۱)، خوی په روه ر دگار ده فه رموی:
 ﴿قُلْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا﴾، واته: ئه گه ر بو
 ده ستو ئیرو غوسل ئاوتان چنگ نه که وت، روو بکه نه رووی پاکی
 زه وی، (صعید) یانی: رووی زه وی، (طیب) یانی: پاک، که واته:
 رووی پاکی زه وی هه مووی ته یه موم می پنده کری، به لام بو ویتنه: له
 مه زه به یی تیمام شافیعییدا ده لی: {ولا يجوز التيمم إلا بتراب طاهر له
 غبار} واته: ته یه موم دروست نیه، مه گه ر به گلیک توژی لی هه لئس.
 وشه ی (صعید) فه ره نه گه کانی زمان ده لی: رووی زه وی (۲)،
 رووی زه وی، جاری و هه یه به به فر داده پو شری، جاری و هه یه به

(۱) له ته فسیری قورطانی به رزو به پیژدا، بپوانه به رگی چوارم.

(۲) مفردات ألفاظ القرآن راغب الأصفهاني، ص ۲۹۸ (والصعيد: يقال لوجه الأرض).

گژو گيا داپۇشراو، جارى وا ھەيە بە چەو و لم و بەرد داپۇشراو، جارى وا ھەيە بەقور داپۇشراو، پرووى زەوى، ئايەتەكە ھەمووى دەگرېتەو، بە پىنى ئايەتەكە قەت عاسى نابىن، بۇ خۇم جارى وا بوو چەند شەو و پۇژان لە نىو بە فرىدابوومە، ئايا گل لە كوى يىنين كە تۇزى لى ھەلىسى؟ دەبى سى چوار مەتر بىكوڭلى، ئنجا دەيتە قورو ديسان گلى تۇزدارت دەست ناكەوى! ئىمام شافىعىي رەحمەتى خوى لى بى، ديارە لە شوئىك بوو گلى زورى لى بوو، بەلام شوئى وا ھەيە لەم دنيا فراوانەى خوادا لە ئەسكىمۇ و سىيرىاو بەستەلەكەكان و، لە زور شوئى دنيا بەس بە فرو سەھولبەندانە، ھەروەھا شوئى وا ھەيە تەنيا لمى لىيە و، گلى ھەر لى نىيە، ديسان بەھاران دەشت و كىو ھەر سەوزە گياى لىيە! ئنجا ئىنسان كە دەگەرېتەو بۇ وەھىي، رېيەكە زور فراوانە، بەلام كە دىي بۇ مەزھەب و راو بوچوون، رېگاكە زور تەسك دەيتەو، ئنجا ھەر لەوودە با ئىنسان قىياسى بكات، ئەگەرنا ھەرگىز شەرىعت مسولمانان سەغلەت و ناچار ناكات كە لە عەسرو زەمانى خويان دوا بکەون، خەلكى دىكە نويتىر و باشتىر ئامرازو ھۆكار بەكارىيتى بۇ كارەكانى خويان، بەلام مسولمان ھەر شىوازو ئامرازو كۆنەكان بەكارىينن، كە بىگومان شىوازو ئامرازەكان موقەددەس نىن؟!

ئنجا خوى پەروردگار دەفرموى: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلَّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِيَ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ ۴

واتە: ھىچ پېغەمبەر ئىكەن نەئاردە مەگەر بە زمانى خەلكەكەى خوى تاكو بۇيان پروون بكاتەو، كەواتە: چوون چوونى باشتىر بۇ خەلك پروون

ده‌بیشه‌وه، ده‌بیج ته‌و ئامرازو شی‌وازه به‌کارینی و، چو‌ن چاکتر تیده‌گه‌ن، ده‌بیج په‌نا به‌ریه به‌ر ته‌و شی‌وازو ئامرازه، چونکه ئامانج تیگه‌یانندی خه‌لکه، که په‌یامی خویان پی بگات و له خوا نزیك بینه‌وه، له دینی خوا حالی ببن، که ته‌وه چه‌سپاو‌وه نه‌گو‌ره، به‌لام شی‌وازو ئامرازه‌که، ده‌بیج ته‌ماش‌ا بکه‌ی، کامه‌ی کاریگه‌رت‌ره، ده‌بیج ته‌وه به‌کارینی.

ته‌و قسه‌یه‌ی عه‌لی کوری ته‌بی تالیبیش زور جوانه که ده‌لی:
{حَدِّثُوا النَّاسَ بِمَا يَعْرِفُونَ، أَتَحِبُّونَ أَنْ يَكْذَبَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ} (۱)، واته: باسی شتیک بو خه‌لک بکه‌ن که پیی ئاشنا بن، ئایا هه‌ز ده‌که‌ن خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی به‌ درو دابن‌ری‌ن؟ واته: به‌ شی‌ویه‌ک باسی ئیسلامیان بو مه‌که‌ن که خه‌لک لیی بکه‌ویته‌ گومان و، به‌ پیی ئاستی خه‌لک، خه‌لک بدوینن.

ئنج‌ا له راستییدا په‌سه‌نایه‌تی (أصالة)ی بانگه‌وازی ئیسلامی، به‌ره‌مه‌می پابه‌ندیه‌تی به‌و ئامانج و رپی‌باز‌وه که باس‌مان کردن، راستییه‌که‌ش (صحّة)ی زاده‌ی واقعی بوون و هاوچه‌رخ بوونی شی‌وازو ئامرازه‌کانیه‌تی، ته‌وه‌ش خولا‌صه‌ی قسه‌که‌یه.

به‌ واتیه‌کی دی: په‌سه‌نایه‌تی بانگه‌وازی ئیسلامی، په‌یه‌سته به‌ نیوه‌رۆک و جه‌وه‌ره‌که‌یه‌وه، که ئایین و به‌رنامه‌ی خواجه و، راستی و دروستییه‌که‌شی، په‌یه‌سته به‌ چو‌نیه‌تی گه‌یان‌دیه‌وه، ته‌ویش ته‌وه‌یه، پر به‌ پیستی واقع و سه‌رده‌م بی و، به‌ گو‌یره‌ی زمان و عه‌ق‌لی جه‌ما‌وه‌ر بی و، به‌ تازه‌ترین و کاریگه‌رت‌رین شی‌وازو ئامراز بی.

(۱) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ برقم: ۱۲۷.

تهوهری حهوتهم

● بنه ما گرنگه کانی بانگه واز (الأصول المهمة للدعوة)

به پـړـان!

ده گونجی ژور شت وهك بنه ما و، پایه ی گرنګی بانگه واز بخهینه
روو، به لام ئیمه ده (۱۰) دانه مان هیټاون، لهو بنه ما گرنګانه ی که
پیوسته له بانگه واز کردندا، بو لای خوا ﷺ و ټایین و بهرنامه ی
خوا، ره چاو بکړین:

۱- نیاز و مهبهستی ساغ (الإخلاص).

۲- شاره زایی به ټایین و، ناشنایی به ژین.

۳- سی کوچکه ی: هه بوونی نه خشه و بهرنامه + کاری دامه زراوه یی
+ راوړتړ کردن.

۴- ره چاو کردن: پله پله یی و، دیارییکردنی له پیشتړه کان (مراعاة
التدرج وتحديد الأولويات).

۵- دلخوښ کردن و ټاسان کردن (التبشير والتيسير).

۶- ټیقناع کردن عه قل و جوولاندنی دل.

۷- بیرخستنه و دی چاکه کانی خوا (التذكير بنعم الله).

۸- هوښداریی پیدان و ترساندن.

۹- جهخت کردنه وه له سهر واقعی ئیستای خه لك و، پیوستیی خه لك
له ئیستادا.

۱۰- جهستاندنن په پیام و بهرنامه ی خواو، بوونه سهر مه شق بو خه لك.

یه کهم: نیاز و مهبهستی ساغ (الإخلاص):

برا و خوشکه خوشه ویسته کانم!

گرنګترین و یه کهمین پایه و بنه ما، بۆ ته نجام دانی بانگه وازیکې
تیسلامیې راست و ږه سهن، بریتیه له نیاز و مهبهستی ساغ (الإخلاص)،
وشه ی (إخلاص) ایش له سهر کیښی (إِفْعَالَه)، (أَخْلَصَ يُخْلِصُ إِخْلَاصًا)
واته: دهر بازی کرد، دهر بازی ده کات، دهر باز کردن، واته: کرده و کانی خوت
دهر باز بکه ی له وه که به شی غیری خویان پیوه ی، خالیصیان بکه یه وه،
ساغیان بکه یه وه، به شی غیری خویان پیوه نه هیلی.

تیمه که کتیبه فیه یه کان ده خوینین، مه گهر چوڼ دنا هه موو
کتیبیکې فیه یی به: (كتاب الطهارة) (باسی پاک و خاوینیی) ده ست
پیده کات، چونکه بۆ هه موو په رسته کان، ده یج جه ست هت خاوینیی،
پوشاکت خاوینیی، شوینت خاوینیی، ته و جار وه برده که ون، تنجا بۆ
کرده و کانیش به هه مان شیوه، ده یج دل دهر وونت خاوینیی، تنجا
خوای په روه ردگار لیتیان ودرده گری و، قبولیان ده کات، با ته ماشای
چه ند ده قیکې شهر یعت بکه ین:

۱- خوای په روه ردگار له سوور هتی (البینة) دا ده فرموی: ﴿وَمَا
أُمْرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا
الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ﴾.

واته: (خه لك) فه رمانیان پیج نه کرا بوو، مه گهر به وه که به ندایه تی
بۆ خوا بکه ن، ملکه چیی خویان بۆ خوا ساغ بکه نه وه، به پاکیی و نویر
به رپا بکه ن و زده کات بدن، ثا ته وهش ثایینی کو مه لیکی ریک و راسته.

وشه‌ی (دين) له رسته‌ی: ﴿مُخْلِصِينَ لَهُ الَّذِينَ﴾ دا، به مانای ئیسلام نیه، به لکو لیږدها (دين) به مانای ملکه چیی دی، یانی: تاعه‌تی خو‌یان بو خوا ساغ بکه‌نه‌وه، واته: وه بو خوا ملکه چ و گوږپرایه‌ل و فرمانبهرن، نهو جوړه فرمانبهری و گوږپرایه‌لییه، بو که‌سی دیکه نه‌که‌ن.

(حُفَاءَ) کو‌ی (حنیف)ه، واته: که‌سیک وازی له به‌تال پوچ هی‌نایی و، بهره و هق گه‌رایتته‌وه^(۱).

﴿وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ﴾، نو‌یتر به‌ریا بکه‌ن و زه‌کات بدن، ﴿وَذَلِكَ دِينَ الْقِيَمَةِ﴾، ئا نه‌وه ئایینی ئوممه‌تیکی ر‌یک و راسته.

(۲)- له سووړه‌تی (الزمر)دا، خوا ده‌فرموی: ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ﴾ ﴿٢﴾ أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ ﴿٣﴾.

واته: ئیمه کتیبمان بو تو دابه‌زاندوه به هق، به‌ندایه‌تی بو خوا بکه، ملکه چیی خوتی ساغ بکه‌وه، ئاگاداربن! ملکه چیی ساغ ته‌نیا بو خوايه (یان: ته‌نیا ملکه چیی ساغ بو خوايه)، واته: تاعه‌تیک که ساغ نه‌کرایتته‌وهو، خلته‌ی ر‌یا و رووده‌ریایسی پی‌وه‌یی، خوا نایه‌وی.

پیغه‌مبه‌ریش (صلی الله علیه وسلم) لهم فرمانیشته‌دا ده‌فرموی: ﴿إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى...﴾^(۲).

(۱) مفردات ألفاظ القرآن، ص ۱۴۹، المطبعة العصرية، ۲۰۱۲ م.

(۲) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ بِرَقْم: ۶۵۵۳، وَمُسْلِمٌ بِرَقْم: ۱۹۰۷.

واته: به د لنيایي کرده و ده کان ته نيا به پي نياز و مه به سته کان و، هر مروځيک به پي نياز و مه به سته که ي نيو دلي که هه بيوود، کرده و ده که ي بو برده که وي.

به لام تايا ته گهر که سيک کرده و ده که ي خراب بکات، به لام نيه تي باشي لي بيني، بو حيسابه؟ نه خير، «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ» وشه «الْأَعْمَالُ» ته ليف و لام (أل) ته عريفی له سهره و مه به ست پي (عهد)، يانی (جنس الأعمال الصالحة)، هه موو ته و کرده و انهي که له شه ريعه تد به چاک ده زانرين، نه که هه کرده و ده که ي چاک بي، يان خراب بي! يانی: کرده و ده چاکه کان به پي نيه تن، ته گهر نا کرده و ده ي خراب، هه خراپه و نيه تيشته چاک بي، هېچ نيه، به لام کرده و ده ي چاکيش، ته گهر نيه تي ساغ و چاک نه بي، ودرنا گيري و قبول ناکري.

تنجا با ته ماشا بکه ين: تايا له ته نجامي ئي خصلاص و ته نيا خوا پي مه به ست بوون و، دلي خو بو خوا ساغ کرده و ده دا، چيمان ده ست ده که وي؟ سي به ره مه مي گرنګ و مه زنمان ده ست گير ده ين:

(۱)- به ره که ته ده که ويته کارمان و، خوا کاره که مان لي قبول ده کات.

(۲)- خوا رينماييمان ده کات و سهر راستمان ده کات.

(۳)- خوا کارمان ثاسان ده کات، ده رووي خيرمان ليده کاته و ده.

به م به لگانه ي خوري:

۱- خوا ده فهرموي: ﴿قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ﴾ (۲۷) المائدة،
واته: خوا ته نيا له پاريزکاران قبول ده کات.

پاريزکار: که سيکه پيش هم موو شتيک خوۍ له شيرک و ړيا پاريژي، دلي خوۍ ساغ و ساف بکات بو خواو، دلکهۍ جگه له خوا رازيې کردن و، غيري خو له خوا نزيک کردنه ودي تيدا نه بي و، هيچ هاندرېکي دیکهۍ نه بي.

۲- خواي پهره وردگار ده فرموي: ﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ﴾ (العنكبوت، ۶۹)

واته: ته وانهۍ له پيناوي تيمه دا تيده کوښن، ريبازه کاني خو مانيان پيشان ددهين و، به دلنياسيه وده خوا له گهل چاکه کاراندايه.

که واته: له نه نجامي ته وده که به ساغي له پيناوي خوا تيبکوښي، خوا راسته ريت دکات و له گهلدا ددهي و، پشتت ده گري.

۳- هره وده ده فرموي: ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا﴾ (الطلاق، ۴)

واته: هر که سيک پاريز له خوا بکات، خوا کاري بو ثاسان دکات. پاريز له خوا کردنيش پيش هم موو شتيک بناغه کهۍ بریتیه له ساغي (اخلاص).

(ابن عطاء الله الأسکندري) عاريفيکي گه ورهيه، کتيبيکي بچووکي هميه به ناوي (الحکم)، که به (الحکم العطائيّة) مه شهووره، قسهۍ زور نه ستهق و جواني تيدان، يه کيک له قسه کاني ته وديه دهلې:

(الأعمال أشباح أرواحها وجود سر الإخلاص فيها)، واته: کرده وده کان وده تارمايي و که له شيک وان، ږووحی کرده وده کان، بریتیه له هه بووني تيخلاص له و کرده وانه دا.

ننجا وهك براهیه کی دلسوژی خوټان پیتان دهلیم: پروا بکهن، نهینیی بهرکهت له ژیانې مرؤفدا، ئهوه که خوا له گهل ئینساندایی و، پشتی بگری و کاری بو ئاسان بکات، ئهوهیه که پرووی دلی بکاته خوا، ئیمه چوډ دهست به نویژ کردن دهکهین؟ یه کیك له دوعایه کانی دهستپیکردنی نویژ (أدعية الإستفتاح)، ئهوهیه: {وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلدِّي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ} (۱)، واته: به پاکیی و ساغیی پرووی خوډ (پرووی دلی خوډ) کرده ئهوه که سهی که ئاسمانه کان و زهوی هیئاونه دی و، من له هاوبه ش بو خوا دانه ران نیم.

(وَجْهِي) یانی: پرووی دلی خوډ، چونکه تو پرووی جهسته ت دهکهیه قیبله! به لام که دهلیی: پرووی خوډ، واته: ئهوه نویژ و تاعه تهی که دهیکه م، ته نیا مه به ستم پیی ئهوهیه: که خوا لیم رازی بی.

ننجا پایهو بنه مای یه که می سه روبه رگرتن و بهرکهت تیکه وتنی کاری بانگه واز، ئهوهیه که ئیخلاص و خوا پی مه به ست بوون، هه وین و هه ناوو هاندیری بی.

(۱) أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ بِرَقْم: ۱۵۰۶۴، وَأَبُو دَاوُدَ بِرَقْم: (۲۷۹۵)، وَابْنُ مَاجَهَ بِرَقْم: ۳۱۲۱، وَالْحَاكِمُ بِرَقْم: ۱۷۱۶، وَقَالَ: صَحِيحٌ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ.

دووه م: شاره زايي به ثابین و ناشايي به ژین:

ثابا نه گهر ټینسان له ثابین و بهرنامه ی خوا شاره زانه بی، خه لکی
بؤ کوئ بانگ ده کات؟ با وهک شتیکی خوش بو تان بگير مه وه، جار
جار قسه یه کی خوش تان بؤ بکه م باشه:

ده گير نه وه کاتی خوئ مسولمانیک ته ماع له مال و سامانی
جووله که یه کی بازرگان ده کات، له رېگادا بوسه ی بؤ داده نی و،
ده لئ: پروتبه وهو کهل و په له کان دابنی! ته ویش ده لئ: بؤ چی؟
مسولمانه که ده لئ: یان ده بی پروت بی، یان ده بی مسولمان بی!

کابرای جووله که ش ده لئ: دهی باشه، مه مکوژه کاکه، مسولمان ده بم.

مسولمانه که ده لئ: دهی مسولمان به!

جووله که که ده لئ: باشه، چی بلیم؟

مسولمانه که ده لئ: وه لالا نازانم! یانی: بؤ خوئ نازانی مسولمانه تی
چیه، تا کو تهو مسولمان بکات!

به ته نکید، ټینسان ده بی بؤ خوئ بهرچا و پروون و شاره زای بی به
دین، نجا ده توانی خه لکی بؤلا بانگ بکات، (ابن البنا السرقطي)
له شیعريکی دا که (ابن عجیبه) شهرحی ده کات، زور جوان ده لئ:

وَإِنَّمَا الْقَوْمُ مُسَافِرُونَ

لِحَضْرَةِ الْحَقِّ وَظَاعِنُونَ

فَافْتَقَرُوا فِيهِ إِلَى دَلِيلٍ

دَي بَصِرٍ بِالسَّيْرِ وَالْمَقِيلِ

قَدْ سَلَكَ الطَّرِيقَ ثُمَّ عَادَ!

لِيُخْبِرَ الْقَوْمَ بِمَا اسْتَفَادَا

باسی نهوانه دهکات که دهیانه وی له خوا نزیك ببنه وه، دهلی:

نهوانه رېښوارن، بهره لای په روږد گاری هه ق دهچن و، له هه ندی شوین دهی بارگه و بنه بخهن.

پیوستیان به ری پشاندهریك ههیه، که شارهزا بی له کوی پروڼ و له کویش قهیلووله بکهن و پشوو بدن.

که سیك که رییه که ی بریوه گه شتوته نهوسه ری، نجا گه راوډته وه، بو نهودی هه وال به خه لکی دیکه بدات و، خه لکی له گه ل خوی به ری.

عادهت وایه: نهو کهسه ی که دهیته دهیل و ری پشاندهر، دهی بو خوی به هه موو رییه کاند شارهزا بیته، کهواته: بهی شارهزایی له دین، ینسان ناتوانی بانگه وازی بو بکات.

نجا ناشنایی به ژین، مه به ستم پیی نهویه که ینسان لهو کو مه لگایه دا که پییدا دهژی، دهی به خرو شه ری نهو کو مه لگایه، به ته وژمه فیکریه کانی و لایه نه سیاسیه کانی، نجا پاشخانی فیکری و سیاسیه نهو خه لک و کو مه لگایه که دهیه وی قسه یان بو بکات و، بهره خویان بیته، دهی شارهزای هه موو نهوانه بیته.

نه مېش نايه تيكي موبارېك كه هه ردووكيان ده گريته خوۍ: خوا به
پيغه مبهري خاتمه موحه ممد (صلى الله عليه وسلم) ده فهرموۍ:
﴿ قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ
اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴾ (۱۰۸) يوسف.

واته: تو بفهرموو: نه وه ريبازي منه، له بهر روښنايي دا خه لك
بو لاي خوا بانگ ده كم، خوږم و شوينكه وتوانم و، پاكۍ بو خوا،
من له هاوبه شدانه ران نيم.

يه كيك له سيفه ته كاني هاوبه ش بو خوا دانه ران، نه وه به كه به
نه زاني و به لاسايي كړدنه وه كوړانه، شوين شتان ده كه وي.

وشهۍ: (عَلَى بَصِيرَةٍ) واته: له بهر روښنايي دا، ياني:

۱- شاره زاي خوږم و شوينكه وتوانم.

۲- له واقع شاره زام.

۳- له ريبازه كم شاره زام، هه موويان ده گريته وه.

The collage features a central image of a man in a white turban reading a book. Surrounding this are various digital links and QR codes:

- Facebook:** AliBapir (علي بابير) and AliBapir (@alibapir) with the URL archive.org/details/@alibapir.
- YouTube:** AliBapir (علي بابير).
- Mobile Apps:** AliBapir available on Google Play and App Store.
- QR Codes:** Multiple QR codes for social media and app downloads.
- Website:** www.alibapir.com.

سیّهم: هه‌بوونی نه‌خشه و به‌نامه + کاری دامه‌زراوه‌یی + راویژکردن:

۱- هه‌بوونی نه‌خشه:

کار به به‌نامه، ته‌ماشای ئەم ئایه‌ته موبارده‌که بکه‌ن، خوا ده‌فرموی:

﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ﴾ (العنکبوت، ۶۹)

واته: به دنیایی ته‌وانه‌ی له پیناوی ئیمه‌دا تیده‌کوشن، ریبازه‌کانی خۆمانیان پیشان دده‌ین.

له هه‌موو قورئاندا، وشه‌ی (سُبُل) پالدرایته لای خوا، لیره‌دایه، ته‌گه‌رنا هه‌ر به (سَبِيل) هاتوه، چونکه کارکردن بۆ ئایینی خوا، چۆنیه‌تی و شیوازو ئامرازێ زۆر و جۆراو جۆری هه‌ن، هه‌لبه‌ته مه‌به‌ست له (سَبِيل) له قورئاندا: ئیسلامه، که یه‌ك ریبازه‌و کونا‌کریتته‌وه، به‌لام مه‌به‌ست له (سُبُل) لیره‌دا: شیوازه‌کانی بانگه‌واز کردنه، یانی: ئەو شیوازانە‌ی که به ر‌ه‌زامه‌ندی ئیمه‌یان ده‌گه‌یه‌نن، هه‌ر که‌سی‌ک به ئیخلاصه‌وه له پیناوی ئیمه‌دا تیبکۆشی، له‌و شیوازانە‌ی شاره‌زا ده‌که‌ین.

۲- کاری به دامه‌زراوه‌یی:

پیغه‌مبه‌ری خوا (صلى الله عليه وسلم) ده‌فرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ إِذَا عَمِلَ أَحَدُكُمْ عَمَلًا أَنْ يُتْقِنَهُ﴾^(۱). واته: واته: به دنیایی خوا هه‌ز ده‌کات، هه‌رکات یه‌کێک له ئیوه کاریکی کرد، به ورده‌کاری بی‌کات.

(۱) أَخْرَجَهُ التَّبَهَقُ فِي «شُعَبِ الْإِيمَان» بِرَقْم: ۵۳۱۲، وَأَبُو يَعْلَى بِرَقْم: ۴۳۸۶.

۳- راویژکردن:

خوای زاناو شارهزا فهرموویه تی: ﴿وَأْمُرْهُمْ شُورَىٰ يَنْتَهُم﴾ (۲۸) الشوری.

واته: کاروباری بروداران به راویژه، کاروباری سیاسیه تیان، هی بانگه وازیان، هر جم و جوړ و چالاکیه کیان.

تیسستاش با ټو سیکوچکویه: {نه خشه و بهرنامه + دامه زراوه + راویژ} توژیک شی بکهینه وه:

یه کهم: مه به ستمان له: (کار به نه خشه و بهرنامه)، واته: کاری بانگه واز، ټوویه که نه خشه و بهرنامه یه کی وردو واقع بینانه دابنری، یانی: ټیمه وهك تهوژمی ټیسلامی، ټایا دهبی هر که سیکمان له راست خوژی هه لسیته وه و چی پی باش بیت باسی بکات؟ نه خیر، به لکو:

پیویسته سهره تا له سهر بناغهی راویژ، نه خشه و بهرنامه یه ک دابنری، قوناغ به قوناغی ټم کاری بانگه وازه، دیاری بکری، پیشی خه لک بانگ بکری بو ټیگه یاندن و پیگه یاندیان، ټنجا دواپی هوښینه وه و ټاماده کردنیان، نهك هر قسمی خیر بو خه لک بکی و برؤی، ټه وه وهك ټه وه وایه، که سینک ده غلیک دابچینی، به لام دواپی لی ټه پیچیته وه، داخو بز و مه پی خه لک دهیخوات، مله لی ددهات، چوله که دهیخوات چی لی دیت، ټاوا نایت، پیغه مبهری خواش (صلی الله علیه وسلم) و نه بووه ټاموژگاری خه لک بکات و دواپی وازیان لی بیتی! چونکه هه ندیک کهس ټه وه له ټیمه به ره خنه ده گرن، ده لین: ټیوه ټاموژگاری خو ټان بکن و برؤن! نه خیر، ده بی دواتر کاریان له سهر بکری، پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم)

هاوډلانی بانگ کرد، هوښیاری کردنه وه، دوايي ته وانه ی که هوښیار بوو بوونه وه، مشووری لیڅواردن و په روه رده ی کردن و ثاماده ی کردن، ته گهرنا دواي خو ی، پیغه مبهری خاتمه (صلی الله علیه وسلم) کی بوو به هاوکاری؟ هه لېته ته تهو هاوډله به ریژانه ی بوون، ئنجا ته گهر په روه رده نه کرابان و تینه گه یه نرابان و پینه گه یه نرابان، چو ن دریژدیان به کاروانه که ی دا، که واته: ته مه چه مکی کار به نه خشه و بهرنامه یه. دووهم: مبهه ستیشمان له: (کاری دامه زراویدی) ته ویه کاره کان به سهر پسپوران و شاره زایان دابه ش بکړین، نه ک به شیویه کی هره مه کی و کهس ناگای له کهس نه ییت.

بو وینه: ئیستا ئیمه که سانیکمان هه ن که به تایبته خه لک فیړی قورښان ده که ن و، هه ندیک به تایبته خه ریکی فره میشته کانی پیغه مبهرن و، هه ندیک دیکه خه ریکی فیړ کردنی زانسته شه رعیه کانن، هه ندیک دیکه خه ریکی کاری را گه یانندن، ئنجا ته وه ده بی زیاتر توخی بکه ینه وه.

هم نه خشه و بهرنامه که وردتر دابنیین، هم دامه زراو دکانی کاری بانگ کردنمان بو لای خواو بو لای ئیسلام، باشترو توکمه ترو پسپوران نه ترین.

سیه م: مبهه ستیشمان له راویژ کردن، ته ویه که له هه موو کارو قوناغه کان بکو لیتته وه، له سهر بناغه ی راویژ کردن و، برپاری تاکه که سی و سهر پی و نه کولیتراوو کړچ و کال، نه دری، که ته وده له راستیی دا ته گهر بویستری هه قی خو ی لی بدری، وه مسولمانه تی و دینداری، ده بی له که ول و چوار چیوه ی حیزینکی دیاری کر او بیینه دری، چونکه خوا که ده فره موی: ﴿وَأْمُرْهُمْ شُرَکَیْهِمْ﴾ الشوری، خوا نه یفه رموه: با کارو باری (فلان لایه ن و

فلان حېزب) به راوړېږي، به لکو مه به ست هم موو مسولمانانه، به تاييبت له بواړي بانگه واز و خه لک هو شيار کردنه وده، ده بي زياتر کار بکه ين و هاوکاربين له گه ل هم موو ته وانه دا که خه لک بو لای خوا بانگ ده کن، پيوسته هاوکاری و ليکتیگه يشتمان هه بي، پشتي يه کدی گرتمان هه بي.

هه ندی جار هه ندی که س له باره دی ئيسلامه وه دده وي، پيم وايه ئيسلام زور له سه ري قه رزدار ده يته وه، ته وانه نا، که دانراون بو ته وه ی به لبه له بنينه وه، دله راوکه بخه نه دلی مسولمانانه وه به رانبر به تايينه که يان، که هه ر جاره بابه تيک دهورو وړينن، به نه زانيی و ناشايسته بي، که به شايانی ته وديان نازانم: نه ثاماره به بابته کان بکه م، نه ثاماره به که سه کان بکه م، که پيم وايه زورزانانه، يان نه زانانه و کلاو له سه رنراوانه به کرئ گيراو و، ده ستیان له پشت دده ري، ته گه رنا ته وه هم موو بابته تانه ی ئيسلام هه ن، ته وه هم موو ثايه تانه ی قورښان و فهرمايشتانه ی پيغه مبه ر (صلي الله عليه وسلم)، که مسولمانان پيوستيانه بويان باس بکړين، چيت داوه له دوو سي مه سه له، که مش و مړيکيان له سه ره، يا خود باسکردنيان به و شيوازه ناشييه، بو مسولمانان ده يته ئيشکاليک، ته گه ر راسته کابرا مه به ستی ته وديه خه لک له دين تي بگات!

به لکو مه به ستم هه ندی که سی دیکه يه که به نه زايی و ناشيی، له نه نجامی شاره زانې بوون له دين و ناشنا نه بوون به ژين و، له نه نجامی ته وده که راوړت کردن نيه و کاری دامه زراو دي نيه، هه له و په له و کړچ و کاللی زور په يدا ده بي.

چوارهم: ره‌چاو کردنى پله‌پله‌یى و، دیاریى کردنى له پښتړه‌کان:

ټه‌مه‌ش بڼه‌مایه‌کى زوړ گړنگه‌و، ده‌بج له کارى بانگه‌وازمندا: هم پله‌پله‌یى ره‌چاو بکړئ، هم دیاریى کردنى له پښتړه‌کان، گړنگی پیدرئ، ټایا چ شتیک له پېش چ شتیکه‌وډیه؟ هرچه‌نده جارى دیکه‌ش باسماڼ کرد، به‌لام ټه‌و مه‌سه‌له‌یه هرچه‌نده باسى بکه‌ین، هر ده‌یه‌ینى، ټه‌مه‌ش جهوت نمونه له ټایه‌ته‌کانى قورټان و ده‌قه‌کانى سوننه‌ت، که زوړ به روونى پټویست بوونى هر کام له: / ره‌چاو کردنى پله‌پله‌یى.

ب/ دیاریى کردنى له پښتړه‌کان

ټیانددا دده‌روشیننه‌وډه:

۱)- له سووړه‌تى (الأعراف) له ټایه‌ته‌کانى: (۵۹ و ۶۵ و ۷۳ و ۸۵) دا هر کام له {نوح و هوودو صالح و شوعه‌یب} (عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَام) یه‌ک رسته دووباره ده‌که‌نه‌وډه، ده‌لین:

﴿يَقَوْمُ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾

واته: ټه‌ی گه‌له‌که‌م! به‌ندایه‌تیی بو خوا بکه‌ن، جگه له و هیچ په‌رستراویکی دیکه‌تان نیه.

پیغه‌مبه‌ران هه‌موویان لیره‌وډه (له خوا به یه‌کگرتن و ته‌نیا خواپه‌رستن (توحید)ه‌وډه) ده‌ستیان پیکرده‌وډه، ټه‌وډه بڼاغه‌یه، خه‌لک بانگ کردن بو ته‌نیا خواپه‌رستیی، بڼاغه‌و جه‌وه‌هری به‌رنامه‌و په‌یامى خواى په‌روډه‌دگارده.

۲- {عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَخْبَرَنِي رَجُلٌ يَقَالُ لَهُ: رَبِيعَةُ بْنُ عَبْدِ مَنَافٍ مِنْ بَنِي الدَّيْلِ وَكَانَ جَاهِلِيًّا قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ (صلى الله عليه وسلم) فِي الْجَاهِلِيَّةِ فِي سَوْقٍ ذِي الْمَجَازِ وَهُوَ يَقُولُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ! قُولُوا: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَفْلِحُوا وَالنَّاسُ} (۱).

واته: پیغمبره ری خوا (صلی الله علیه وسلم) دی له بازار ی زیله جاز (که بازار یکی سه رده می نه فامیی بووه) به سهر خه لکمه ده گه را، ده یفه رموو: ته ی خه لکینه! بلین: ته نیا خوا په رستراوه، سه رفراز ده بن.

پیغمبره ری خوا (محمد) یش (صلی الله علیه وسلم)، هه ر به وه ده سستی پیکر دود.

۳- {عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: فُرِضَتِ الصَّلَاةُ رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ هَاجَرَ النَّبِيُّ (صلى الله عليه وسلم) فَقُرِضَتْ أَرْبَعًا، وَتَرَكْتُ صَلَاةَ السَّفَرِ عَلَى الْأُولَى} (۲).

واته: دایکمان عایشه خوا لی رازی بی، ده لی: نویژ که فه رز کرا، دوو رکات دوو رکات بوو، به لام دوا بی که پیغمبره (صلی الله علیه وسلم) کوچی کرد بو مه دینه، نویژه چوار رکاتییه کان فه رز کران، به لام نویژی سه فه ری هه ر له سه ر حاله تی پیشی مایه وه.

۴- {عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صلى الله عليه وسلم) لَمَّا بَعَثَ مُعَاذًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى الْيَمَنِ قَالَ: إِنَّكَ تَقْدُمُ عَلَى قَوْمٍ أَهْلٍ

(۱) أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ بِرَقْم: ۱۶۰۲۳، تعليق شعيب الأرنؤوط: صحيح لغيره وهذا إسناد حسن من أجل عبد الرحمن بن أبي الزناد.

(۲) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ بِرَقْم: ۳۹۳۵.

كِتَابٍ، فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ عِبَادَةُ اللَّهِ، فَإِذَا عَرَفُوا اللَّهَ، فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي يَوْمِهِمْ وَلَيْلَتِهِمْ، فَإِذَا فَعَلُوا، فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّ اللَّهَ فَرَضَ عَلَيْهِمْ زَكَاةً مِنْ أَمْوَالِهِمْ وَتَرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ^(۱).

واته: عه بدو لای کوری عه بباس خوا لیان رازی بی، ده لی: کاتیک پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) موعازی کوری جه به لی نارد بو یه مهن پی فهرموو: تو ده چیه لای کو مه له خه لکیک، که خاوه ن کتیب، با یه که مین شتیک که ته وانی بو بانگ ده که ی ته وه بی که خوا بپه رستن (که پیشتربه هه له په رستوویانه)، ثنا ته گهر خوا یان ناسی، پیان رابگه یه نه که خوا پینج نویژی له رۆژوو شه ویکدا له سهر پیویست کردوون، ثنا ته گهر ته وه شیان کرد، هه والیان پیبده که خوا دوایی زه کاتی له مال و سامانیاندا له سهر پیویست کردوون که بگیړیته وه بو هه ژاره کانیان.

۵- {عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: إِذَا نَزَلَ أَوَّلَ مَا نَزَلَ مِنْهُ: سُورَةٌ مِنَ الْمُفْصَلِ فِيهَا ذِكْرُ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، حَتَّى إِذَا ثَابَ النَّاسُ إِلَى الْإِسْلَامِ، نَزَلَ الْحَلَالُ وَالْحَرَامُ، وَلَوْ نَزَلَ أَوَّلَ شَيْءٍ: لَا تَشْرَبُوا الْخَمْرَ لَقَالُوا: لَا نَدْعُ الْخَمْرَ أَبَدًا، وَلَوْ نَزَلَ لَا تَزْنُوا لَقَالُوا: لَا نَدْعُ الزَّنا أَبَدًا^(۲).

(رۆژیک پیاویکی عیراقی چوو ده بو لای دایکمان عایشه خوا لی رازی بی، گوتی: دایکی برواداران موصحه فه که ی خۆتم پیشان ده ده ی؟ گوتی: بو چیه رۆله؟ گوتی: دهمه وی نوسخه کی له بهر بگرمه وه، ته ویش گوتی: له کو یوه بیخوینه وه ههر ته واوه، دوایی

(۱) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ بِرَقْم: ۱۴۵۸.

(۲) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ بِرَقْم: ۴۹۹۳.

گوتی: یه که مین شتیک که خوا دایبه زاند له قورټان سووړته کورته کان بوون، که باسی دوزخ و بهه شت (و بابته عه قیدیه کان) ده کات، هه تا کاتیک خه لک بو ئیسلام گه رایه وه (واته: بووناسی و ئیمان و عه قیده یان بو دروست بوو) ئنجا باسی خه لال و خه رام دابه زی، ته گهر یه که مجار خوا فهرمووبای: شه رام مه خونه وه، ده یان گوت: هه رگیز وازی لیناهینین، هه روه ها ته گهر یه که مجار فهرمووبای: زینا مه که ن، ده یان گوت: هه ر گیز وازی لیناهینین.

به لام پیشی بووناسی و ئیمان و عه قیده، له دل و عه قلیاندا جیگیر بوو، ئنجا دوايي ته کلیفه شه رعیه کانی دیکه دابه زین.

۶- {عَنْ وَهْبٍ قَالَ سَأَلْتُ جَابِرًا عَنْ شَأْنِ ثَقِيفٍ إِذْ بَايَعَتْ قَالَ: اشْرَطْتُ عَلَى النَّبِيِّ (صلى الله عليه وسلم) أَنْ لَا صَدَقَةَ عَلَيْهَا وَلَا جِهَادَ، وَأَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ (صلى الله عليه وسلم) بَعْدَ ذَلِكَ يَقُولُ: «سَيَتَّصِدَّقُونَ وَيُجَاهِدُونَ، إِذَا أَسْلَمُوا»^(۱).

واته: وهبی کورې مونه بیه ده لی: پرسیارم له جابر کرد دهر باره ی هوژی سه قیف کاتی په یمانیان به پیغه مبه ردا (صلی الله علیه وسلم)، {که مسولمان بوون چون بوو؟} گوتی: له سه ر پیغه مبه ریان (صلی الله علیه وسلم) به مه رج گرت، زه کاتی ناده ن و، جهادیش ناکه ن، پیغه مبه ریش (صلی الله علیه وسلم)، لی قبول کردن، به لام دوايي، پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) فهرمووی: ته گهر مسولمان بوون، زه کاتیش دده ن و جهادیش ده که ن. که هه ر واش بوو.

(۱) أَخْرَجَهُ أَبُو دَاوُدَ بِرَقْم: ۳۰۲۵، وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِيُّ فِي «الصَّحِيحَةِ» بِرَقْم: ۱۸۸۸.

۷- {عَنْ نَصْرِ بْنِ عَاصِمٍ اللَّيْثِيِّ عَنْ رَجُلٍ مِنْهُمْ، أَنَّهُ أَتَى النَّبِيَّ (صلى الله عليه وسلم) فَأَسْلَمَ عَلَى أَنْ يُصَلِّيَ صَلَاتَيْنِ، فَقِيلَ مِنْهُ^(۱).

واتە: نەصری کۆری عاصمی لەیثی لە پیاویک لە خۆیانەوه، دەگیرێتەوه، کە چۆتە لای پیغمبەر (صلی الله علیه وسلم)، موسولمان بووه، بەو مەرجە تەنیا دوو نوێژان بکات، (شە وو پوژ دوو نوێژان بکات)، پیغمبەریش (صلی الله علیه وسلم)، ئەوهی لێ قبوول کردوه!

خوشک و برا بەرپۆز و خۆشەویستەکانم!

بیگومان هیچ کەسیک، بۆی نیه موزایەدهی دینداریی بە سەر پیغمبەرەوه (صلی الله علیه وسلم) بکات، پیغمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم)، کە خۆی زاناو شارەزا پێی فەرمووه، کە بلی:

{وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ} (۱۳۲) الأنعام.

واتە: من یەكەمی موسولمانانم، بەلام تەماشای دەکەین، پیغمبەر (صلی الله علیه وسلم)، لە هۆزی سەقیفی قبوول کردوه، زەکات نەدەن و جیهاد نەکەن، هەروەها لەو پیاوهی قبوول کردوه، کە گوتویەتی: تەنیا دوو نوێژان دەکەم! لەوانەیە کابرا گوتیبێتی: تەنیا ئەو دووانە دەکەم، ئنجا ئەگەر دەلێی موسولمان دەبم، ئەگەرنا موسولمان نابم؟ ئەویش فەرموویەتی: موسولمان بە، بۆچی؟ چونکە با موسولمان بێ، ئەگەر تەنیا دوو نوێژانیش بکات، باشتەرە لەوهی موسولمان نەبێ و نوێژ نەکات و سەجده نەبات و رکوع بۆ خۆی بەرزو بێ هاوتانەبات!

(۱) أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ بِرَقْم: ۲۰۳۰۲.

ئىنجا ئىمە لەم دەقانه هەروەها لەوانى دىكەش، ئەوھيان لێوەردە گرین،
 كە لە بواری بانگەوازدا، دەبێ هەم پلەپلەیی رەچاو بكەین، هەم لە
 گرنگترەو بۆ گرنگتر چوون، واتە چ شتێك لە پێش چ شتێكەوھیه؟
 هەروەها چ شتێك ئەسلى دینە و، چ شتێك فەرعى دینە؟ بەبێ
 ئەو لە كارەكەماندا سەرکەوتوو نابین و، لەو بارەشەو، هەلە و پەلەى
 زۆر ھەیه، كە دواى لە تەوهرى نۆیەمدا، لەو بارەو ھەندىك شت
 باس دەكەین و، بۆ وێى ھەلەدە گرین.

پیتجهم: دلخۆش کردن و ئاسانکردن:

خه‌لك بانگکردن بۆ لای خوا، به كه‌سیك ده‌كری، به راستی
بتوانی ههم خه‌لكی دلخۆش بكات و، ههم بۆیان ئاسان بكات،
سه‌رنجیان رابكیشی و، وایان لیبكات، كه متمانه‌یان پیی بی و،
وایان لیبكات، ته‌وان، ته‌و به دلسۆز بزنان، ته‌گه‌ر وانه‌بی، گویی بۆ
ناگرن و، قسه‌ی لیوه‌رناگرن:

با له‌وباره‌وه‌ش سه‌رنجی چه‌ند ده‌قیکی شه‌ریعه‌ت بده‌ین:

١- (خو سبحانه وتعالى له سوورده‌تی (النساء) دا ناوی دواژه (١٢) له
پیغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) دینی و، ههم‌مووشیان به دلخۆش‌كه‌رو
ترسینه‌ر (مبشر ومنذر) وه‌سف ده‌كات، ده‌فه‌رموی:

﴿إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالْتَيْسَنَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا
إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ وَعِيسَى
وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَنَ وَءَاتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ۚ وَرُسُلًا
قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ
اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا ۚ رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ
لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾ (النساء)

واته: ئیمه سروشمان بۆ لای تو ناردوه، وه‌ك چۆن سروشمان بۆ
لای نوح و پیغه‌مبه‌رانی دوی ویش نارد، ههم‌وه‌ها سروشمان بۆ لای
ئیب‌راهیم و ئیساعیل و ئیسحاق و یه‌عقوب و ئەسباط و عیسا و
ئهیوب و یونوس و هاروون و سوله‌یمان ناردو زه‌بووریشمان به داوود

داو، پيغه مبه رانيك كه پيشتېر به سه رها تيانمان به سه رتدا خوښدو ته وه و
پيغه مبه رانيك كه به سه رها تيانمان به سه رتدا نه خوښدو ته وه و، خوا به
قسه كردن فەرمايشتي له گه ل مووسادا كرد. نه وانه پيغه مبه رانيكي
موژده دهر و ترسيته رن، تاكو دواي هاتني پيغه مبه ران خه لك به لگه ي
له سه ر خوا نه بې و، خوا زالي كارزانه.

واته: نه وانه پيغه مبه رانيكي دلخوشكېر و ترسيته ر بوون، ياخود:
موژده دهر و وريا كه ره وه بوون، بوچي؟ تاكو له دواي هاتني پيغه مبه ران،
خه لك به لگه ي نه بې له سه ر خوا.

كه واته: پيغه مبه ران هه موويان (عليهم الصلاة والسلام)، سيفه تي
بنچينه بيان نه وه بووه، خه لك دلخوش بكېن، به پاداشتي خوا، خه لك
دلخوش بكېن، به وه كه دينداري له دنيا دا، به ره مه مي باشي ده بي و،
دلخوش شيان به وه ي كه خوا په رستي به كه يان له دواړو ژريشدا، به ره مه مي
باشي ده بي، ثايا ده زانن، پيغه مبه ر (صلى الله عليه وسلم)، كه
قورديشيه كاني بو ئيسلام بانگ ده كرد، چي پي ده فرموون:
كاتيك مامي پرسیاري ليكرد چي لبيان ده وي: ده يفرموو: {يَا عَمَّ
أُرِيدُهُمْ عَلَى كَلِمَةٍ، تَدِينُ لَهُمْ بِهَا الْعَرَبُ وَتُوَدَّى إِلَيْهِمُ الْعَجَمُ الْجَزِيَّةُ}،
قَالَ: مَا هِيَ؟ قَالَ: «شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» { (أخرجه الترمذي: ۳۲۳۲،
قال أبو عيسى هذا حديث حسن، والبيهقي في الكبرى: ۱۹۱۲۰، وقال
الألباني: ضعيف الإسناد).

واته: نه ي مامه گيان! ته نيا وشه يه كم لبيان ده وي، كه حكومرانيي
به سه ر گه لي عه رېدا، پيدېه كېن و، عه جه ميش سه رانه يان ده ده ني و
بو يان ملكه ج ده ب.

واته: ثم دینه، هه چهنده بهرهم و بهره که ته که ی، به شیو دی
 ته ساسیی، له دواړو ژدایه، چونکه ژیانى دنیا شتیکی وانی، له
 چاو دواړو ژو شتیکی که مو که یه، وک خوا ده فهرموئ:

﴿فَمَا مَتَعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ﴾ (٢٨) النّوّة.

واته: رابواردنى ژیانى دنیا له چاو هی دواړو ژدا که مو که یه..
 به لام ثم دینه، وک چو دواړو ژمان باش ده کات و، دنیا شمان باش
 ده کات، له دنیا شدا خیر و بهره که تی پیو یه بو خه لک، بانگه وازکار
 ده بی لئی بزانی و، خه لک دلخو ش بکات: فلانکه س! تو وده
 مسو لمان به، هم خوا لیت رازی ده بی، هم له دنیا شدا له شت ساغ
 ده بی، مال و خیزانت چاک ده بی، له عه یبداری دوور ده بی، له
 گونا بهاری دوور ده بی، ساغ و سه لامه ت ده بی ... هتد.

هه رو هها پاشان ناگدار کردنه وه و ترساندنى خه لکیش، تهویش به
 ته نکید، یه کی که له لایه نه ته ساسیه کانی دینداری.

(٢)- هه رو هها خوا عز وجل ده فهرموئ: ﴿يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ
 وَلَا يُرِيدُ بِكُمْ الْعُسْرَ﴾ (١٨٥) البقرة.

واته: خوا ئاسانی بو تان دهوئ و، زهحه تی بو تان ناوئ، ثم
 ئایه ته له سیاقی باسی رو ژووی مانگی رهمه زاندا هاتوه، که له
 کاتی نه خو شیی و سه فهدا، بو تان هیه، رو ژو نه گرن و، دواپی
 بیگیر نه وه، لهو سیاقه دا، خوا ده فهرموئ: خوا ئاسانی بو تان دهوئ،
 زهحه تی بو تان ناوئ.

که چي - وهك دوايي باس ده که ين - هه نديک که س هه هميشه
ته گهر مه سه له يه کي شه رعبي، دوو باري هه بن، باريکي زه حمت
و باريکي ثاسان، ته نيا ملي باره زه حمت ته که ي ده گرن، که ته وه ريک
پيچه وانه ي ته م ثايه ته يه، هه روه ها پيچه وانه ي ته وه شه که، دايکمان
عائيشه، خوا ليې رازي بي، له پيغه مبه ر (صلي الله عليه وسلم)
ده گير پته وه:

(۳) - { مَا خَيْرَ رَسُولٍ لِلَّهِ (صلى الله عليه وسلم) بَيْنَ أَمْرَيْنِ أَحَدُهُمَا أَيْسَرُ مِنَ
الْآخَرِ، إِلَّا اخْتَارَ أَيْسَرَهُمَا، مَا لَمْ يَكُنْ إِثْمًا، فَإِنْ كَانَ إِثْمًا، كَانَ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنْهُ }^(۱).

واته: پيغه مبه ري خوا (صلي الله عليه وسلم)، هيچ کات
سه رپشک نه کراوه، له نيوان دوو نيشاندا که يه کيکيان له و ديکيان
سيناتر بووي، مه گهر کامه ي ثاسانه، ته وي هه لېزاردوه، ته گهر
گوناح نه بووي، به لام ته گهر گوناح بووي، له هه موو که س ليې
دوورتر بووه.

بو ويته: ثافرت بو ي هه يه، نيقاب بکات و، بويشي هه يه
نه يکات و، دم و چاوي ديار بي، که چي ته وان ده لين: هه ده بي
پيچه (نقاب) بکات!

به راستي سهره!

له هه نديک ولا تاني عه رپييدا، شتي بچووکي وهك پيچه گرته وه
(انتقاب) و، دامين هه لپيچان (تشمير الثوب) زور به سه ختي ده گرن،
به لام شتي گه وره گه ورديان، زور نيه مال کردوه، بو نمونه: ثايا

(۱) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ بِرَقْم: ۳۵۶۰، وَمُسْلِمٌ بِرَقْم: ۲۳۲۷.

حوکمرانیی شووپراییه، وهك قورئان فەرموویەتی و پێغەمبەری خوا کردوویەتی، یان بنەمالەیی، میراتییه، وهك پڕۆگاری نەفامیی؟! هیچ لهوه ناپیچنەوه.

برای موفتی! ئەگەر بە تەنگ دینی خواوهی، بۆچی لهوهش ناپیچیهوه، که چاره‌نووسی عیبادو بیلادی پیوه گریډاوه؟!

(٤)- ههروهها پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم)، زۆر به پروونی و به راشکایی، ده‌فەرموی: {بَشِّرُوا وَلَا تُنْفَرُوا، وَيَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا} (١).

واته: دلخۆشکەر بن و سلەمینه‌روه مه‌بن، {خەلك مه‌سلەمینه‌وه، خەلك دوور مه‌خەنه‌وه} ههروهها ئاسانکەر بن و، وه‌زه‌حمه‌تخەر مه‌بن.

پاڤیڕانی مەڵکەنی ماموستا عەلی بابێر

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

Google Play

App Store

QR Code

له نۆڤه كۆمهڵه‌پێچه‌كان لێكئێست

بۆ كۆمهڵه‌پێچه‌كان

ئێ ئێمە بۆ ئێمە

AliBapir

عەلی بابێر AliBapir

YouTube

QR Code

شه شه: ثیقناع کردنی عقل و جوولاندنی دل:

پیشتر باسماں کرد، خوا ده فہرموی: ﴿ اَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ﴾ (۱۲۵) النحل.

حیکمه ته که بو عقل، تاموژگاری چاکیش بو دل و دہروون، مروؤف ہم عقله که ی دہبی ثیشباع و تیر بکری و، ثیقناع بکری، ہم دل و دہروونه که ی، پیویسته بجوولینری، چونکه جاری وایه، مروؤف به عقل شتیک دہزانی، به لام هتا نمو زانیاریه، له عقله وه ته حویل نه بی بو دل، نایجوولینری، پیغه مہر (صلی اللہ علیہ وسلم)، دہباردی خہواریجی دہ فہرموی: ﴿ يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ، لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ ﴾^(۱)، واتہ: قورٹان دہ خوینن، به لام، له گہروویان، ئہودو نابی، واتہ: نایه ته نیو دل و دہروون، نہ بوته هوئی ئہودی دلو دہروونیان: پروونایی ثیمان و، تامی ته قوا و، ته زووی به هاو ئاکاره بہرزه کانی، وه: میہرہ بانیی و بہ زہیی و پەرؤش و ... هتدی تیکمل بی، هہ روا به وشکی، نایه ته کانیاں گوتہ.

هہ لہ ته، ثیقناع کردنی عقل و، جوولاندنی دل، نه که هہر مہنہ جی پیغه مہری خاتہم (صلی اللہ علیہ وسلم)، بو بی، به لکو هہ موو پیغه مہران (علیہم الصلاۃ والسلام)، وا بوون، بو ویتہ:

له سووړه تی (ابراہیم) دا، که خوا سبحانہ و تعالی، له یه که شوینداو پیکه وه ویکرا باسی هہ موو پیغه مہران (علیہم الصلاۃ والسلام)، دہکات، دہ فہرموی:

(۱) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ بِرَقْم: ۶۵۳۱، وَمُسْلِمٌ بِرَقْم: ۱۰۶۶.

﴿قَالَتْ رَسُولُهُمْ أَفَى اللَّهِ شَيْءٌ فَأَطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ﴾ ﴿١٠﴾ ﴿إِبْرَاهِيمَ.

که لیږدا هم عه‌قلیان، ددوینن، هم دلیان ده‌جوولینن:

أ/ عه ڦلڀان ده دوين و، ئيقناع ده ځهن، به وه که ده فهرمون: (أَفِي
 اللَّهُ شَكُّ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ)، واته، ئايا دوو ډلځي هه به له
 خوادا، که به ديهينهري ئاسمانه ځان و زهويه؟ واته: ئاشکرايه که ئهم
 ئاسمان و زهويه، وهديهاتون و، ده به به ديهينهري ځيان هه به، ئايا
 لهم راستيه دا دوو ډلځي هه به؟ ئه دى نابي هه موو په ډاځه کړاويځک،
 په ډاځه کړي هه به، ئه وه يو عه ڦل.

ب/بۆ دلیشیان دده رمون: (يَدْعُوكُمْ لِيَعْفَرَ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ)، ئەو پەرودە گارەتان، بانگتان دەکات، تاكو له گوناهاه کانتان بتانبووری، یانی: که بانگتان دەکات، بۆ بەرژەوئندیی خۆتانە و، هیچ ئیشی خۆی بە ئیوئە نیه، بەلکو ئیشی خۆتانی به خۆتانە.

۱. **مقدمه:** در این مقاله، ما به بررسی نقشه‌های ذهنی و نقشه‌های مفهومی در یادگیری و تفکر می‌پردازیم.

حهو ته م: بیر خستنه ومی چاکه کانی خوا:

برا و خوشکه کانم!

پیوسته ته م بنه مایه ش زور زور گرنگی پیږدین، چونکه خوا له
قورئاندا سبحانه وتعالی، زور گرنگی پیږدوهو، زوری باس کردوه،
بو وینه:

(۱) ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا اللَّهَ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَلْقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ
مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَآذَنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ فَتَفَكَّرُوا﴾ فاطر.

واته: ته ی خه لکینه! یادی چاکه ی خوا بکه نه وه، به سهر خوتانه وه،
ثایا جگه له خوا، به دیهینه ریکی دیکه، له ئاسمان و زهوی، {واته:
له سهر و خواره وه}، بزیتان دده؟ (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ)، جگه له و هیچ
په رستراویک نیه و، هه ر ته و په رستراوه، (فَأَذَنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ)، بو کوی
لاده رین! یانی: کوتر و لی خوتانتان، له دده ست داوه.

(۲) ﴿أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ
عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً...﴾ لقمان.

واته: ثایا نه تان دیوه که خوا هه رچی له ئاسمانه کان و زهویدا هه یه،
بو ئیوهی دده سته مو کردوهو، چاکه کانی خو ی، به ئاشکراو په نهان،
له سهر ئیوه ته و او کردوون...

(۳) -هه روه ها به ریزان! ته ماشای ته م سی ئایه ته بکه ن، چه ند را چله کیترن!
خوا ده فده موی:

﴿يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ رَبِّكَ أَفَكَرِمَ ۖ (٦) الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ ۖ (٧) فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ ۖ (٨)﴾ الْإِنْفِطَار.

واتە: ئەي مەرۇف! (من، تۆ، ھەموومان، چ مەسۇلمان، چ كافرا چ شەيتەك، لە بەرانبەر پەرۋەردگارى بەخشەندەدا، تۆى بوغرا كەدو، {غَرَّكَ)، يانى: فەريوى داوى، بوغراى كەدووى، لە كەولئى خۆتى دەرچواندووى؟} ئىنجا ئەو پەرۋەردگارە، بەخشەندە و بەرپەزىت، چى كەدو؟
۱- قۇناغى يەكەم: (الَّذِي خَلَقَكَ)، تۆى دروستكەدو، تۆى ھىناۋەتە دى و، بوونى پەداوى.

۲- قۇناغى دوۋەم: (فَسَوَّاكَ)، رەيكيخستووى، چۈنكە دەگونجا، مەرۇف پارچە گۆشتەك بى، بەلام خوا ئەندامەكانى بۇ دروست كەدووى.

۳- قۇناغى سەيەم: (فَعَدَلَكَ)، ئىنجا، ھاۋسەنگى كەدووى، دەگونجا، دەستەكت لە دەستەكت، يان قاچەكت لە قاچەكت، دەرپەزىت بى، يان قاچەكت لە قاچەكت گەۋرەتر بى، بەلام خوا تەعدىلى كەدووى!

۴- قۇناغى چوارەم: (فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ)، لە ھەر وئەنەيەكدا، لە ھەر دىمەنەكدا، كە ويستوويەتى، تۆى پەك ھىناۋە، كەواتە: خوا بە چوار قۇناغ، تۆى ھىناۋەتە دى، بۇچى بەرانبەر بە پەرۋەردگارت، ئاۋا لە خۇبايى؟ ياخۇد ئاۋا فەريو دراۋى؟

بەلئى نەعمەت و چاكەكانى خوا، گەنگە ئىنسان بىيانخاتەۋە بىر خەلك، لە ھەر شوئەنە، لە ھەر مەقامە، بە شىۋازى گونجاۋى خۆى.

هەشتەم: ھۆشدارىي پىدان و ترساندى خەلك:

ئەوانەى بۆ لای خوا بانگ دەكرىن، وىراى دلخۆشكردن، پىويستە ھۆشدارىيان پىج بدرى و، بشتىسىنرىن، بە دلىيىي من كە دەلىم: دەبى دلىان خۆش بكرى، نالىم، ھەرامىيان بۆ ھەلال بكرى، ھەروەھا كە دەلىم ئاسانكاىي بكرى، مەبەستم ئەو نىيە، سنوورەكانى شەرىيان بۆ بىيەزىنرىن، چونكە تۆ ئەسلەن بۆ لای شەرىيەتلىان بانگ دەكەى، ئىنجا ئەگەر سنوورەكانى شەرى، لەبەر وان بىيەزىنرى، ماناى واىيە ھىچت نەكرد، پىغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) یش، كە لەو پىاودى قبول كەردە، رۆژى دوو نوژان بكات، نەيفەرموودە: تەنیا دوو نوژى فەرزى، فەرموویەتى: پىنج (۵) نوژى فەرزى، بەلام تۆ تەنیا دووان دەكەى و، فەرموویەتى: دووانىش بكات، باشترە لەودى، ھەر مسولمان نەبى! يان ھۆزى سەقىف كە گوتوویانە: زەكاتى نادەين و جىھادىش ناكەين و، لىي قبول كەردوون، نەيفەرموودە: ئەوانە فەرزىن، دەبى وریا بىن! كەواتە: وىراى خەلك دلخۆش كەردن و، دىندارىي ئاسان كەردن، بۆ خەلك، كە ئەو بىنەمايەكى بانگەوازە، ھۆشدارى پىدانى خەلك و ترساندىشيان، ئەویش دىسان، يەكى دىكەيە، لە بىنەمايەكانى خەلك بانگكەردن بۆ لای خوا، با تەماشای ئەم ئايەتە موبارەكە بكەين:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ ۝﴾ فاطر.

واتە: ئەى خەلكىنە! بە دلىيىي، بەلىنى خوا راستە و، مسوگەر بن، بەلىنى خوا راستە، {كە دەفەرموئى: زىندوو دەبنەو و، لىپرسىنەو و

هه‌یه‌، { فَلَا تَعْرَظْكُمْ الْحَيَوةُ الدُّنْيَا }، با ژیا‌نی دنیا، فریوتان نه‌دا، { وَلَا يَغُرَّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ }، هه‌روه‌ها با فریودەر، به‌ران‌به‌ر به‌ خوا، فریوتان نه‌دات، فریودەر کی‌یه؟ شه‌یتانه.

لێ‌رده‌دا شتی‌کم هاته‌وه‌ یاد:

له‌ سوور‌ه‌تی (الذاریات) دا، خوا‌ی په‌روه‌رد‌گار که ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ۝۲۰﴾ وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿۲۱﴾ وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ ۝۲۲ قُرْبَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقُّ مِثْلَ مَا أَنْتُمْ نَظِفُونَ ﴿۲۳﴾

هه‌ندی‌ک له‌ زانا‌یان ده‌لێ‌ن: (وَمَا تُوعَدُونَ)، په‌یه‌ه‌ست نایه‌ته‌وه‌ به‌ پێ‌شه‌وه‌ی، تا‌کو مانا‌که‌ی ئا‌وا‌ی لێ‌ بی‌: {ب‌ز‌یوتان له‌ ئاسما‌نه و ئه‌وه‌ش که به‌لێ‌نتان پێ‌ ده‌دری - ئه‌و‌یش هه‌ر له‌ ئاسما‌نه‌}. به‌ل‌کو (وَمَا تُوعَدُونَ) په‌یه‌ه‌سته‌ به‌ د‌وا‌ی خ‌و‌یه‌وه‌ به‌‌مج‌وره‌.

{...وَمَا تُوعَدُونَ، قُرْبَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقُّ مِثْلَ مَا أَنْتُمْ نَظِفُونَ} واته‌: {ر‌ز‌قه‌که‌تان و}، ئه‌وه‌ش، که به‌لێ‌نتان پێ‌ ده‌دری، سو‌ین‌د به‌ په‌روه‌رد‌گاری ئاسما‌ن و زه‌وی، هه‌قه‌ وه‌ک چ‌و‌ن قسه‌ ده‌که‌ن.

یا‌نی: قسه‌‌کردنه‌که‌تان چ‌و‌ن راست و چه‌سپا‌وه‌، نک‌و‌ولی‌ی لێ‌نا‌ک‌ری، ئه‌وه‌ی به‌لێ‌نیشتان پێ‌ ده‌دری، ئا‌وا هه‌ق و راسته‌!

به‌سه‌ره‌اتی‌ک ده‌ر‌بار‌ه‌ی ئه‌م ئایه‌تانه‌

(الْأَصْمَعِي) لێ‌رده‌دا، شتی‌ک ده‌گ‌یر‌یه‌ته‌وه‌، ده‌لێ‌: کا‌برایه‌کی عه‌ره‌بی‌ی ده‌شته‌کی جا‌ری‌ک هات، گو‌تی: ئه‌ری، له‌وه‌ی خوا دا‌یه‌ه‌زان‌د‌وه‌، شتی‌کم

فیر ناکەن! منیش ئەو ئایەتەکانی سەرەتای سوورەتی (الذاریات) م
فیرکردن:

﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ۖ ﴿١٥﴾ أَخْذِينَ مَا أُنْهَاهُمْ عَنْهُمْ إِتْمَعُوا قَبْلَ
ذَلِكَ مُحْشِنِينَ ۖ ﴿١٦﴾ كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ الْإِنِّ مَا يَهْجَعُونَ ۖ ﴿١٧﴾ وَإِلَّا لَأَسْخَرَهُمْ وَسْتَغْفِرُونَ
﴿١٨﴾ وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ۖ ﴿١٩﴾﴾

ئەجایە کەسەر دوای گوێ بیستبوونی ئایەتەکان: حوشرە کە سەرپری و
گوشرە کە کردە خێرو رویشت. ئیدی سألک پێچوو، لەسە فەری حەج
دیتەوه، زۆر کز و لاواز بوو، گوتمان: ئەو چیت کردو؟ بۆچی وات
لێهاتو؟ گوئی: ئەو ئایەتەکانەم جێبەجێ کردوون، ئەو نە خوا دەفەرموی:

﴿كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ الْإِنِّ مَا يَهْجَعُونَ ۖ ﴿١٧﴾ وَإِلَّا لَأَسْخَرَهُمْ وَسْتَغْفِرُونَ ۖ ﴿١٨﴾ وَفِي
أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ۖ ﴿١٩﴾﴾ الذاریات.

دوای ئەوەی حوشرە کە کردبوو خێر، وەك جێبەجێ کردنی
فەرمانی خوا کە دەبی مالهەت بەدی، بە سوالکەر و بی بەشان،
ئەجایە ویش زۆر کەم خەوتبوو، هەتا پێش بەرەبەیان (سحر) و ئەو
کاتەش هەر (استغفار)ی کردبوو، زۆر بە سەختی گرتبووی و،
تەواو کز و لاواز بوو، ئەجایە گوئی: هاتووم ئەمجارەش هەندیکێ
دیکەش فەرمایشتی خوام بۆ بخوین، دەلی: منیش هەر تەواو کەر
(تکملە)ی ئەو ئایەتەکانی (الذاریات) م بۆ خویند:

﴿وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُوقِنِينَ ۖ ﴿٢٠﴾ وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ۖ ﴿٢١﴾ وَفِي
السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ ۖ ﴿٢٢﴾ قُورَبَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا
أَنْتُمْ نَاطِقُونَ ۖ ﴿٢٣﴾﴾ الذاریات، ئیدی ئەو ئایەتەکانەم بەسەردا خویندەوه:

كابر ا يەك چرىكەى لىدا، گوتى: ئەو كى پەرورەد گارى
جىهانىنى توورە كىردە، كە دەپى سوتىدى بۇ بخوات، ئىنجا برىواى
پىيكات؟! چرىكەىە كى لىدا و، وە فاتى كىرد!

بەلى: ورىا كىردەو و ھۆشدارى پىدانى خەلك و، ترساندىشىان،
يەككە لە بنەماكانى بانگەواز كىردنى خەلك، بۇ لاى خوا، كەسى
وا ھەيە، سەد جار بوى باسى بەھەشتى بكەى، زۆر كارىگەرى
نابى، بەلام بە ھوى سزاو جەزەبەى خواو لە دۆزەخ داو پىش
دۆزەخىش، لە عالەمى بەرزەخدا، رادەچلەكى و ھۆشيار دەيتتەو.

ياخود ھى وا ھەيە، لەبەر سزاى خوا، لە قىامەتدا، لە گوناھ
ناپرىنگىتتەو، بەلام كە زانى لە دنياشدا زىانى ھەيە، لىى دەپرىنگىتتەو!
نەفەرم بىنىو، گوتتومە: جگەرە ھەرامە، بەلام ھەر لەسەرى بەردەوام
بوو، كەچى دواىى كە چوو بۇ لاى پزىشك و، گوتتووتى: تووشى
شېرپەنجەت دەكات، ئە گەر وازى لىنەھىنى، وازى لىھىناو!

نۆیهم: جه ختکردنه وه له سه ر واقیعی ئیستانمان و، کیشه و گرفته کانی کۆمه لگا:

هه ندیک له بانگه وازکاران، - وه ک دواایش باسی ده کهین - زیاتر له میژوودا دهژین، یان میژوو هه لده کوئن، بزنان داخو چ گرفت و کیشیه کی تیدا بووه، کاتی خو ی باس کراوه، مشتومری له سه ر بووه! دهیه ئین بۆ ئیره، به لام ئیمه کاتیک ته ماشای سپره ی پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) ده کهین، وایان نه کردوه، بۆ وینه: له سوورپه تی (الأعراف) دا، هه ر کام له: (نوح، هود، صالح، لوط، شعيب) ^(۱) و، له سوورپه تی (هود) دا، دیسان نه و پینجه (۵) یان ^(۲)، له سوورپه تی (الشعراء) دا، دیسان نه و پینجه یان (۵) ^(۳)، هه ر کامیکیان، نه وه ی بۆ کۆمه لگایه که ی خو ی باس کردوه، که پیوستی بووه، نووح علیه السلام زیاتر باسی ئیستبدادی سیاسی کردوه، هوود علیه السلام له رووی ئابووری و کۆمه لاتییه وه، دواوه، صالح علیه السلام دیسان له رووی کۆمه لایه تی و گوزهرانه وه، لوط علیه السلام له رووی رهوشتییه وه، چونکه گه له که ی رهوشتیان تیکچووه، شوعه یب علیه السلام له رووی ئابووری و هیمنی و ئاسایشی خه لک و، رێ له خه لک نه گرته وه، هه ر کام له پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام)، کۆمه لگایه که ی چ ده ردیک ی هه بووه، باسی نه و ده رده ی بۆ کردوون، بۆیه گرفت و کیشه کانی ئیستای ئیمه ش، که جیان له هی کۆمه لگایه کانی رابردوو، ده بی قسه و گوتاریشمان جیاواز بی.

(۱) ئایه ته کانی: ۵۹ - ۹۳.

(۲) ئایه ته کانی: ۲۵ - ۹۵.

(۳) ئایه ته کانی: ۱۰۵ - ۱۹۱.

با يەك وێنەتان بۆ بێنمەوه: ئەو زانستەى لە ئيمان و عەقیدە دەكۆڵێتەوه، پێى گوتراوه: (علم التوحيد)، دواى پێيان گوتە: (الفقه الأکبر)، بەلام لە سەر دەمی کدا، ناوى لێنرا: (علم الکلام)، ئایا دەزانن ئەو ناوه لە چییەوه هاتو؟ کێشەى هەرە گەورە، کە مشتومڕى زۆرى لەسەر بووه، ئەوه بووه کە ئایا: (کلام الله)، قورئان، دروستکراوى خوايە؟ یاخود خوا دروستى نەکردو، هەر فەرموویەتى؟ کێشەى کى زۆر لەسەر ئەوه بووه، ئیمان ئەحمەد، لەسەر ئەوه چەند ئەزىتە درا، ئنجا ئەوه کێشەى ک بوو، کاتى خۆى و، ئیمان ئەحمەد چاکى کرد، دیفاعى کرد، بەلام، ئیستا ئیمە کێشەمان ئەوه نیه خەلکى بلى: قورئان مەخلوقە؟، یان مەخلوق نیه؟ ئیستا کێشەمان ئەوهیه، کە دەلێن: قورئان، هەر لە خواوە نەهاتو، بەلکو هەندىک هەر برىایان بە خوا نیه، کێشەمان لە گەل ئەوانەدا هیه! دەبى بزاین، کێشەکانى پوژگارى ئیمە چین؟ نەخۆشیەکانى پوژگارى خۆمان چین؟ نەک بگەرێنەوه بۆ میژوو، هەر لە میژوودا بژین و، ئاگامان لە واقعی ئیستانمان نەمیئى، کە بە داخو، زۆرىک لەوانەى کە لەسەر تەوژمى ئیسلامى حیسابن، لە میژوودا دەژین و، کەمتر پەیوەستن بە پوژگارو واقعی ئیستاوه.

لە ئۆرە کۆمەڵانی ئیسلامى ئەکادەمى

AliBapir

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

www.alibapir.com

لە ئۆرە کۆمەڵانی ئیسلامى ئەکادەمى

لە ئۆرە کۆمەڵانی ئیسلامى ئەکادەمى

AliBapir

www.alibapir.com

لە ئۆرە کۆمەڵانی ئیسلامى ئەکادەمى

دهيم و کوتايي: جهستاندني پهيام و بهرنامه ي خواو، بوونه سهر
مهشق بو خه لک:

به پزان!

ليتان دووباره ده که مه وه: زماني کرده وه و حال، باشتري شيوزي
بانگه وازه، ته ماشا بکه ن، خوا سبحانه و تعالي، به پيغه مبهري خاتهم
(صلي الله عليه وسلم)، چي ده فهرموي؟

﴿ت وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾ (١) مَا أَنْتَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾ وَإِنْ لَكَ
لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾ وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾ فَسَتَبْصُرُ وَيُبْصِرُونَ
﴿٥﴾ يَا أَيَّتُهَا الْمَفْتُونُ ﴿٦﴾ الْقَلَمِ.

واته: (ت)، سويند به قه لهم و بهودي که پيي دهنوسن، {ديره کان}،
تو به هو ي چاکه ي پهروهر دگارت ه وه، شيت ني و، تو پاداشتي کي
نه پراوت هه يه و، تو له سهر رهوشي کي مه زني، دوايي توش ده بيني و
نه وانيش ده بينن، کامه تان شيتن.

خوای پهروهر دگار، چهند به بي باکي، وا ده فهرموي! شهو شتانه
زور جي سهره نجن و، ثيعجازي ميژووين.

ههروها له سوورده تي (ص) دا، ده فهرموي: ﴿قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ
مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ﴾ (٨٦) إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ
﴿٨٨﴾

واتە: بلی: هیچ کریتان لەسەری لی داواناکەم و من لە لافڵێدەرەن
و بارگرانکەرەن نیم، ئەم قورپانە، یاد خەرەدوێه، بۆ هەموو جیهانییان،
دوای ماوێه‌کی دیکەش، هەواله‌که‌ی دەزانن.

چونکە خوا زانیویەتی، ئیسلام، چی لێدی و چۆن دەبی! کاتیک
ئەو ئایەتە دابەزیو، قوناغی مەککە بوو، پیغەمبەر (صلی اللہ
علیہ وسلم)، چەوسینراوئەو، هاوڵەکانی، ئازادو دراو و ئەشکەنجە
دراو، کەس بە تەمای سەری خۆی نەبوو، بەلام خوا دەفەرموی:
پێیان بلی: دوای پێچیکێ دیکە، دوای ماوێه‌کی دیکە، هەواله‌که‌ی
دەزانن، واتە: ئەم ئیسلامە چۆن دنیا دادەگری و بلاودەبیته‌وه!
مەبەستمان ئەوێه:

خوای پەرەردگار کە باسی رەوشتی مەزنی پیغەمبەر (صلی
اللہ علیہ وسلم) دەکات، لە بەرانبەر بانگەشە و، پڕ و پاگەندە
کافرەکاندا، کە دەیانگوت: شیتە و جادووگەر و پیغەمبەر نیە،
دەفەرموی: تۆ بە هۆی چاکە‌ی پەرەردگارئەو - کە پلەو پایە
پیغەمبەراییەتی پێداوی - شیت نی و پیغەمبەری، بە بەلگە‌ی ئەو کە
لەسەر رەوشت و ئاکاریکی بەرزو مەزنی.

بەلی خوشک و برا عزیزەکانم!

ئیمەش باشتەین بەلگە‌ی ئیسپاتکردنی مسوڵمانەتی و راست و
ساغییمان و، لە هەمان کاتیشدا چاکترین و کاریگەرترین شیوازی
بانگە‌وازیشمان بۆ خەلک بەرەو ئیسلام ئەوێه: رەوشتمان بەرزو
ئاکارمان پەسند بێ، ئەو پێوەر تەرازوویکە، زۆر راست و دادگەرە
زۆر هەقە، ئایا کێ دەتوانێ هەتا سەر رەوشتی بەرز و پەسند بێ،

وہللاہی تہنیا کھسیک، دلہکھی پھیوہست بی بہ خواوہ، کھسیک دوا
 رۆژ بہ سہر دنیا دا ہلثیرۆ و، دنیا ی لہ لا بچووک بی و، دوا
 رۆژی لہ لا مہزن بی، تہنیا بابای وا دہتوانی تا سہر، راستگو بی،
 تا سہر ئەمین بی، تا سہر پاک و چاک بی، تا سہر بہ رەحم بی،
 دادگەر بی ... ہتد، بہ لام خەلکی دیکہ، بہ روالہت، لہ بہر چاوی
 خەلک شتیک دہکات و، دوا بی شتیکی دیکہ دہکات!

ئنجبا با قسہیہکی دایکمان عائیشہ، خوا لی رازی بی، بینین
 کھ دیکہ مہ کوتابی قسہ کانم:

کاتیک پرسیاری لیدہ کری، دہبارہی رہوشتی پیغہ مہر (صلی
 اللہ علیہ وسلم)، یہ کیک پرسیاری لی دہکات، گہنجیک دہلی:
 ۱۱۷ ئایا رہوشتی پیغہ مہری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) چۆن بووہ؟
 ئەویش دہلی: رۆلہ گیان! قورئانی ناخوینی؟ دہلی: با، دہلی: {كَانَ
 خُلُقُ نَبِيِّ اللَّهِ (صلی اللہ علیہ وسلم) الْقُرْآنُ} (۱)، واتہ: رہوشتی
 پیغہ مہری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم)، قورئان بوو، یانی: چی؟
 یانی: قورئان چی دہفہرموو: پیغہ مہر (صلی اللہ علیہ وسلم)،
 وای دہکرد.

خوشک و برا بہرۆ و خوشەویستہ کانم!

زمانی کردار، فہ صیح ترین و گۆیاترین زمانہ و، باشترین
 شیوازہ، ئەگەر دہمانہوی: خەلک فیری دینداری بکھین، با بۆ
 خۆمان موتەدیین بین، دہمانہوی: فیری راستگو ییان بکھین، با
 راستگو بین، دہمانہوی: فیری زوہد و قەناعەت یان بکھین، دہبی

(۱) أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ بِرَقْم: ۱۳۹.

خۆمان وا بین، دەمانه‌وئ: فیری میهره‌بانیان بکه‌ین، با خۆمان به
 رەحم و میهره‌بان بین، دەمانه‌وئ: فیری خاکی بوونیان بکه‌ین، با
 خۆمان خاکی بین و،....هتد.

ئە گەرنا با دڵنیابین نە دار پیی نابەخشری، (فَاقِذْ الشَّيْءَ لَا يُعْطِيهِ)
 و ئاسنی ساردیش به فوو گەرم نابێ.

خوا به لوتف و کەرەمی خۆی یارمەتیمان بدات، کە رازاوه
 بین، به رەوشته بهرز و په‌سندەکان، به شیوێهەک کە شایستەیی ئەوه
 بین، بڵێن: ئیمەش شوێنکەوتووی پیغەمبەرێکین (صلی الله علیه
 وسلم)، کە ئە لوتکەیی هەموو رەوشتیکی بهرز و ئاکاریکی جوان
 و په‌سنددا بووه و، هەر بۆیەش پیغەمبەری خوا (صلی الله علیه
 وسلم)، بۆ خۆی باشتەین بەلگەیی راستیی ئایینەکیه‌تی، هەر
 کەسێک تەماشای پیغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) بکات،
 ئنجا دەزانێ، کە ئایین و بەرنامەکی زۆر راستە، چونکە ئەو زاتە
 ئە لوتکەیی رەوشتی بهرز و ئاکاری په‌سند دایە، کەواتە: دیارە
 ئایینەکەشی وایە.

خوا به لوتف و کەرەمی خۆی ئیمەش وا لێبکات، کە به
 کردووه‌و حالمان مایه‌ی ئە لای خەڵک شیرین کردنی ئیسلام و، سەرئێج
 راکیشانیان بین، به لای خواو پیغەمبەرەکی (محمد) و (صلی الله
 علیه وسلم) رێپازەکەیدا.

تہوہری ہشتہم

● ٹاکار و پڑھوشتہ پھسہندہ بنہرہتیپہکانی بانگہوازکاران

The collage features a central portrait of a woman in traditional attire. Surrounding the portrait are various promotional elements:

- Top Left:** Facebook icon and text: "پاکستان کی مکتبہ مائوسٹ علی بابا" (Pakistan's Most Ali Baba Library).
- Top Right:** Facebook icon and text: "علی بابا AliBapir" (Ali Baba AliBapir).
- Middle Left:** YouTube icon and text: "archive.org/details/@alibapir" (archive.org/details/@alibapir).
- Middle Right:** YouTube icon and text: "علی بابا AliBapir" (Ali Baba AliBapir).
- Bottom Left:** QR code and text: "AliBapir" (AliBapir).
- Bottom Right:** QR code and text: "علی بابا AliBapir" (Ali Baba AliBapir).
- Center:** A portrait of a woman with text in Urdu: "ہم نازہ گوشتہ پڑھوشتہ کی کتابیں" (We have books from the Most Read Library) and "ہم مکتبہ مائوسٹ علی بابا کی کتابیں" (We have books from the Most Ali Baba Library).

براو خوشکاني به پير!

ئەم وتارە ھەمووی بۆ ئەم تەوەرە تەرخان دەکەین، لەبەر ئەوەی ھەرکاريك که به کهسيك دەسپێردری، ئەو کەسە بە ئەندازەی ئەو کە کە فائەت و شایستەیی ئەنجامدانی ئەو کارە تێدايە، سەرکەوتوو دەبێ لە ئەنجامدانی کارەکیدە، بەلام ئەگەر بێت و شایستەیی و کە فائەتی نەبێ، کارەکە زایە دەبێ، بۆیە ئێمە پانتاییەکی باشمان تەرخان کردووە بۆ باسکردنی ئاکار و پرەوشتە پەسندە بنەرەتییەکانی بانگه‌وازکاران.

ئێمە لە تەوەرەکانی رابردووشدا، کەم و زۆر باسی ئەوەمان کرد، بە تايبەت لە: (تەویری ھەوتەم: بنەما گرنگەکانی بانگه‌واز) دا، بەلام ئەوکاتە بە گشتی باسی بنەماکانی کاری بانگه‌وازان کرد، واتە: چ تاکیك پێی ھەلسی، چ دامەزراوێکە پێی ھەلسی، چ بە ھەرەوێزی بی، بە ھەر شیوێک بی، بەلام ئەمجارە باسی ئەو تاکنە دەکەین، ئەو کەسانە کە بە کاری بانگه‌واز ھەڵدەستن، ئایا دەبێ خاوەنی چ جوړە خەسلەت و سیفەتێکی بەرز و جوان بن؟ من بیست و پینج (۲۵) سیفەتم باسکردوون، لەو سیفەت و خەسلەتە بەرز و بنەرەتییانە، کە دەبێ بانگه‌وازکاران خۆیانیان پێ برازیننەو، ھەمووشیان دوو دوو بە جووت، باس دەکەم، جگە لە کۆتایان، کە بیست و پینجەمین (۲۵)ە.

١ و ٢) ئيمانى مه حكهم و دامه زراوو، پاريزكارى شايسته و تهواو:

خوا سبڤانه و تعالى له سوورپه تى (يونس) له ثابته تى: (٦٢) و (٦٣) دا بۆمان باسى دۆسته كانى خۆى ده كات، به ته ئكيد برا و خوشكانى بهرپز! كه سىك دۆستى خوا نه بى، ههول نادات دۆستان بۆ خوا پهيدا بكات و، كه سىك له خوا نزيك نه بى، هاندەر و پالنه ريكي نابى، خه لك له خوا نزيك بخاته وه، وشه ي (أولياء ايش، كۆى (ولي) ده، وشه ي (ولي) به شه دده له ته سلدا له (ولي) ده هاتوه، يانى: (قُرْب) نيزيكى^(١)، خوا ئاوا پيناسه ي دۆسته كانى خۆى ده كات، ده فهرموى:

﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ (٦٢)
 الَّذِينَ ءَامَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾ يونس.

واته: ئاگاداربى! (خوا هوشارييمان پيده دات) دۆستانى خوا نه ترسيان له سه ره، نه په ژاره ش داده گرن.

(يانى: نه ترسيان له سه ره بۆ داها توو، نه خه م و په ژاره ش داده گرن بۆ رابردوو) ته وانه ي ئيمانىان هيناهه (به هه موو تهو شتانه ي پيوسته ئيمانىان پى بهيئرى)، هه روه ها ته وه سيفه تيكي ريشه داريان بوو كه هه ميشه پاريزيان ده كرد.

ئيمانكه به كردارى رابردوو ديئى، چونكه ئيمان تپه رپوه، ئيمانىان هيناهه، به لام ته قواكه به كردارى ئيستا ديئى، چونكه ته قوا شتيكى بهرده وامه و، دووباره دهبيته وه.

(١) مفردات ألفاظ القرآن، ص ٥٦٦ - ٥٦٨، المكتبة العصرية / ٢٠١٢ م.

خوشك و برا بەرپژدەكانم!

يەكەمىن سيفەتى ئىنسانى بانگەوازكار بۆ لای خوا، ئەودىيە كە
(ئىمانىيىكى مەحكەم و دامەزراوى ھەيى، ئيمان بە خۆى بەرزو
مەزن، بە فرىشتەكانى خوا، بە كىتەپەكانى خوا، بە پىغەمبەرانى خوا،
بە پوژى دوايى، بە نەخشە و ئەندازەگىرىي خوا سىبحانە وتعالى.

ئيمان بناغدىيە بۆ ھەموو شتەكانى دىكە، بۆيە خوا سىبحانە
وتعالى سىژدە سالى رەبەقى تەرخان كردن لە ژيانى موبارەكى
پىغەمبەر ﷺ - كە ھەموو ژيانەكەى - ژيانى پىغەمبەرايەتتى -
بىست و سى سال بو - سىژدە (۱۳) سالى رەبەقى تەرخان كردن
بۆ داکوتان و سەقامگىر كردنى ئيمان و عەقىدە، لە دلى ھاوئلاندا
خو ليان رازى بى، ئنجا دوايى دە (۱۰) سالەكەى دىكە، دواى
ئەودى ئيمانپان پەيدا بو، ئنجا ئەحكاميان بۆ ھاتنە خوار، بۆ يەك
جارىش خوا سىبحانە وتعالى لە قورئانى مەككەيىدا نەيفەرمووە:
(يا أيها الذين آمنوا)، بەلكو يان فرمويەتى: (يا أيها الإنسان) يان
(يا بني آدم) يان (يا أيها الناس)، بەلام لە قورئانى مەدینەيىدا،
خو سىبحانە وتعالى، ئنجا دەستى كرد بە دواندننى ئەو كۆمەللە
كە ئيمانپان لە دلدا دامەزراو، ئىسلاميان فىرکراو، شايستەيى
ئەودى پەيداكرود، كە شەرىعەتى خوا پىادە بكەن، لە ژيانى تاكىي
و، خىزانىي و، كۆمەلایەتتى و، سیاسىي خۆياندا.

ئنجا دوايى (پارێزكارىي شايستە و تەواو)، ديارە ئيمان و
تەقوا لە قورئاندا، زۆرجار پىكەو ھاتوون، لێردە خۆى تاك و
پاك پىناسەى دۆستان (أولياء)ى خۆى كردو، ھەلبەتە دوايى بە

سېفەتى دىكەش وەسفىيان دەكات، بەلام ئەم دوو سېفەتە، دوو سېفەتى
 بىنچىنەيىن، بۇ پىناسەى دۆستانى خوا، بۆيە زاناىان گوتوويانە:
 (مَنْ كَانَ مُؤْمِنًا تَقِيًّا، كَانَ لِلَّهِ وَلِيًّا) واتە: ھەر كەسكىك بېروادار و پارىژكار
 بوو، دۆستى خوايە، بەداخەوہ لہ نيۆ كوردەوارىي خۆماندا، زۆرجار
 دۆستانى خوا (أولياء الله) بە شېۋەيەك وىناكراون و تەسەۋۋرپكراون،
 پىچەوانەى ئەوہ كە قورئان و سوننەت باسپان دەكات، لەوانە: جارى
 وا ھەبووہ، كەسكىك كە رەنگە شىت بووبى، يان عەقلى تەواو نەبى،
 يان گىل بووبى، گوتوويانە: رەنگە ئەوہ دۆستى خوا بى! نا،
 دۆستەكانى خوا، ھەموويان لە لووتكەى عەقلىدان، ھەلبەتە ھەموو
 بەندەكان، بەندەى خان، بەلام دۆستەكانى خوا، عاقلن، زۆرىش
 عاقلن، ھەروەھا ئەھلى عىلمن و، خاۋەن بەصىرەتن و، بلىمەتن، بۆيە
 ناگونجى ئىنسانى شىت، يان كەسكىك پاك و خاۋىنىي بۇ نەكرى،
 ناگونجى دۆستى خوا بى، ئەمە وەك راستكردنەوہى چەمكىكى
 باوى نيۆ خەلك، بەلى دۆستەكانى خوا عاقلن و لە عەقلەوہ پىچراون
 و، لە ھەموو شىتكدا تىر و تەواون.

پەنجاڭدىكى ھەككەيى مەلۇماتىغا ئەللى بارىد

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

QR CODE

ھەلى باپىر/ AliBapir

AliBapir

QR CODE

پەنجاڭدىكى ھەككەيى مەلۇماتىغا ئەللى بارىد

۲ و ۴- خواپه رستییه کی گشتگیر و به تام، یادی خوا کردنیکی له ناخه وه و به رده وام:

بښگومان که سیک بیهوی بانگه وازکار بی و، خه لک بو لای خوا بانگ بکات، ده بی خوی خواپه رستییه کی هه بی، که تامی لی بکات چیژی لی وهر بگری، باته ماشای نه و فرمایشته ی پیغه مبه ر ﷺ بکه ی، که ده فرموی: {ذَاقْ طَعْمَ الْإِيمَانِ: مَنْ رَزِيَ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولًا} ^(۱).

واته: تامی ئیمانی چیژتوه هر که سیک رازی بووی خوا په وهر دگاری بی و، ئیسلام به رنامه ی ژيانی بی و، موحه ممه دیش وده پیغه مبه رو په وانه کراوی خوا قبول بکات.

که واته: ئیمانیس تام و چیژی هه یه، ئنجا که سیک ده توانی بانگه وازکار بی بو لای خوا، که چیژ له ئیمانه که ی خوی وهر بگری، تام له خواپه رستی بکات، هه لته هه رکه سیکیس تام له خواپه رستی بکات، هه میسه خوی له یاد ده بی، بویه دواپی گوتومه: (یادی خوا کردنیکی له ناخه وه و به رده وام).

یادی خوا کردنیس، دیسان ده بی چه مکه که ی روون بکه ی نه وه، زور کهس وا ده زانی یادی خوا کردن، نه ویه: که هه میسه ده بی ئینسان نه و وشانه ی که زیکیان پی ده گوتری: (سُبْحَانَ اللَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ) به زاری گو (تلفظ)

(۱) أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ بِرَقْم: ۱۷۷۸، وَمُسْلِمٌ بِرَقْم: ۳۴، وَالتِّرْمِذِيُّ بِرَقْم: ۲۶۲۳، عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ.

بکات، به لام مهرج نیه، یادی خوا ههر بهو شیویه بی، ته صلی یاد (ذکر) پیچه وانه ی له بیرچوون (نسیان)ه. یادی خوا کردن واته: خوا، له یاد بوون ته صله که ی تهویه، ثنا جاری واهیه: وپرای تهوی که له دل و زینیدا هیه، به زمانیش تهو وشانه دهلی، به لام ته صلی یادی خوا، تهویه که له عقل و دل و هویدا بی، ته گهر تهو نه بیت، جووله ی زمان، هیچ سوودیک به مروفت ناگهیه نی، خوی پهروردگار لهو بارهوه ده فرموی:

﴿ اَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ ابِ الصَّلَاةِ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴾ (٤٥) العنکبوت.

واته: تهوی له کتیبی پهروردگار بۆت سروش کراوه، بیخوینه و، نویژ بهریا بکه، نویژ قه دهغه ی خاونه که ی دهکات له ههرچی کردار و قسه و رده فتاری دژیو ناقولا و خراپ هیهو، یادی خواش گه وره تره، (واته: یادی خوا گه وره تره له نویژیش یادی خوا گه وره تره له قورئان خویندیش)، و، خوا ده زانی چی ده که ن!

ثنا له راستیدا خوی میهربان کتیب و فرمایشته که ی خویشی بویه ناردوه، که تیمه خوامان له بیربی، ههروه ها نویژیش بویه فهرز کراوه، که خوامان له بیربی، وه که فرموویه تی:

﴿...وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي﴾ (١٤) طه.

واته: نویژ بهریا بکه، بۆ یادکردنی من، قورئانیش بویه ناوی لیئراوه (زیکر)، چونکه خوات بیرده خاته وه.

به‌لې سيفه‌تي سييم و چواره‌مي بانگه‌واژکاران نه‌وه‌يه: که
 هه‌رکاميان خواپه‌رستيه‌کي گشتگير و به‌تام و چيژي هه‌بي و،
 يادي خوا کردنيکي له ناخه‌وه، له دل‌وه‌وه، به‌رده‌وامي هه‌بي.

۵ و ۶- زانیاریی قوول و فراوان به دین و، بهرچاو پروونی و شاره زایی دهر باره ی ژین:

پیشتریش باسماں کردوون، به بونه ی دیکه وهو، هر ئه م ئایه ته
موباره که شماں به به لگه ی هر دووکیان هیئایه وه:

﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ (۱۰۸) یوسف.

به لای به بی زانیاریی و بهرچاو پروونی و شاره زایی، ئینسان بو
خوشی نازانی به ریگادا پروات، چ جای پیش خه لکی بکه وی،
هروه ها به بی شاره زابوونی وهزع و باردوخ و پروژگار، ئینسان،
دوست و دوژمنی لی تیگه ل دهن و، چاک و خرابی لی تیگه ل دهن
و، فیلی لی ده کری و، هه لده خه له تیتری، که واته: که سانی و ناتوان
خه لک له خوا نزیک بخه نه وه و، خه لک و لی بکه ن و، وا دار بکه ن، که
پابه ند بی به په یام و بهرنامه ی خوی په روه رد گاره وه.

۱۲۸

رځپاڼدني مځکځه یی ماموستا علي باباير

AliBapir

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

www.alibapir.net

رځپاڼدني مځکځه یی ماموستا علي باباير

هال باباير/ AliBapir

معل باباير/ AliBapir

رځپاڼدني مځکځه یی ماموستا علي باباير

۷ و ۸) - دلسوزی و به تنگه و هوون بو هه مووان و، هیمنی و نارامی و نه له خشان:

به لای که سیك ده توانی خه لك له خوا نزيك بخاته وده، بو لای خویان بانگ بکات، که له ناخه وده بو هه موو لایه ک دلسوزو، به تنگه وده بی، بی جیا وازی، ته مهش زورجار جی تیدا به هه له داچوونه، که سانیك وا ده زانن که ده بی بهس بو مسولمانان، دلسوز بین! به لام نیمه پیغه مبه ران ده بینین (عليهم الصّلاة والسلام) به خه لکه کافره که ی خویانیان گوتوه:

﴿...وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ﴾ (الأعراف).

۱۲۹

واته: من بو ئیوه به تنگه وده، دلسوزم، دل سووتاوم بو ئیوه، ته وده ده بی تهو چه مکه راست بکریته وده، ئنجا له راستیدا ته گهر خه لك نه زانی بو ی دلسوزی: نه متمانه ت پیده کات، نه گویت بو ده گری و، نه قسه شت لیوهرده گری، تایا نیمه ناتوانین دلسوزبین بو نامسولمانان؟ نه ک هه ر ده بی بتوانین، به لکو ته وده ته رکیکه و فهرزه، پیغه مبه ران (عليهم الصّلاة والسلام) وابوون، پیغه مبه ری خو مان (محمد) ﷺ، سه روهری هه موو پیغه مبه ران، چهنده به شه فقهه ت و به ره حم بووه؟ با ته ماشا بکه یین: له وباره وده، دلسوزی خوی چو ن وینا ده کات له گه ل که سانیکدا که دژایه تی شیان کردوه: {كَانَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحْيِي نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ، ضَرَبَهُ قَوْمُهُ قَادِمُوهُ، وَهُوَ يَمْسَحُ الدَّمَ عَنْ وَجْهِهِ وَيَقُولُ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ} (۱).

(۱) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ بِرَقْم: ۳۲۹۰. عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ.

واته: پیغه مبه ر (محمد) ﷺ باسی پیغه مبه ریکی کرد بو هاو دلا نی، که قه ومه که ی به رد بارانیان ده کرد خوینیان لی هی نا، (سهریان شکاندو به دهنییان به خویندا هی نا)، ته ویش خوینه که ی ده سړی و دهیغه رموو: خواجه! له گه له که م خو شبه، چونکه نازان، لییان بپوړه!

مه به ستم ته وده جاری وا که سیک ملی حه دیسیک ده گری، که رهنکه له سیاقیکی دیکه دا هاتی و حاله تیکی تایبه ت بی، که دروست نیه ئینسان هیچ شه فقهه ت و رحم و به ته نگه وه بوون و به زهی ه بی به رانبه ر به غه یری مسولمان! به لام ته وه به رده های وانیه، ته ودا ته و پیغه مبه رانه (عليهم الصّلاة والسلام)، که خوا هم له (نوح) وه دهیگیر یته وه: ﴿وَأَنْصَحْ لَكُمْ﴾ (٦٢) الاعراف، هم له (هود) وه دهیگیر یته وه: ﴿وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ﴾ (٦٨) الاعراف، هه روه ها له صالحه وه دهیگیر یته وه: ﴿وَنَصَحْتُ لَكُمْ﴾ (٧٩) الاعراف، هه روه ها له شوعه یبه وه دهیگیر یته وه: ﴿وَنَصَحْتُ لَكُمْ﴾ (٩٣) الاعراف، هه موویان باسی خو یان به (ناصح) ی گه له که یان ناساندوه، (نصح) یانی چی؟ (النصح: إرادة الخير للمنصوح)^(١)، (نصح) یان (نصيحة) بریتیه له وه ته و که سه که نه صیحه ته که ی ئاراسته ده کری، چی بو چاکه ته وده ت بو ی بو ی.

جاری دیکه ش باسما ن کردوه، زور که س وا ده زانی نه صیحه ت یانی: ئاموژ گاری، چونکه زور جار له کوردیدا نه صیحه ت له جیاتی ئاموژ گاری (موعظة) به کار دینین، به لام له زمانی عه رده بییدا جیایه و، ته گه ر بلین: (نصيحة) یانی: ئاموژ گاری، مه فهوومی زور ثایه ت و حه دیسما ن لی تی که ده چن، بو وینه:

(١) مفردات ألفاظ القرآن: ص ٥١٤، المطبعة العصرية، ٢٠١٢ م، {النصح: تحري فعل أو قول فيه صلاح صاحبه}.

پیغمبر ﷺ ده فہرموی: {«الدِّينُ النَّصِيحَةُ»، قُلْنَا: لِمَنْ؟ قَالَ: «لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأُمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ»} (۱۱).

واته: نه صیحه تاراسته ی پینج لایه نان ده کری: بۆ خوا، بۆ کتیبی خوا، بۆ پیغمبره ی خوا، بۆ پیشه وایانی مسولمان و به پرسانیان و، بۆ خه لکه که به گشتی.

تنجا ته گهر (نصیحه) به مانای (موعظه) بی، چۆن ناموژگاریی خوا و کتیبی خوا ده کری؟ نا (نصیحه) شه ویه که: دلسوز بی بۆ خوا ساغ بی له گه ل خوا دا، دلسوزی بۆ کتیبی خوا، بۆ پیغمبره ی خوا ﷺ، بۆ به پرسان و بۆ خه لکه که به گشتی، (نصیحه) یانی دلسوزی و به ته نگه وه بوون بۆ هه مووان.

۱۳۱

پاشان (هیمنی و ئارامی و نه له خشان)، چونکه له کاتی شینه یی و بینگرتیی و بیکی شه ییدا، هه موو که س تازایه، به لام شه وه گرنگه: ئایا تو له و نار هه تییدا له کاتیکدا که به شیوه ی ناشایست مامه لته له گه لدا ده کری، خو را گر ده بی یان نا؟ بۆیه خوا سبحانه و تعالی له سوور هتی (البقرة) دا (صبر) مان له سی حالاندا بۆ ده خاته روو، ده فہرموی:

﴿وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾ (۱۷۷).

واته: خو را اگران له کاتی هه ژاری و نه داریی و بی ئیمکانیه تییدا، هه روه ها له کاتی نه خوشیی و ناخوشیی و، نار هه تی و، له کاتی جهنگ و رووبه روو بوونه و هدا.

(۱) أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ بِرَقْمٍ: ۱۶۹۸۲، وَمُسْلِمٌ بِرَقْمٍ: ۵۵، وَأَبُو دَاوُدَ بِرَقْمٍ: ۴۹۴۴، عَنْ تَمِيمِ الدَّارِيِّ.

لەو سێ حالەتەدا دەبێ خۆراگر بین، بێگومان بابای خەڵک بانگەڕ بۆ لای خوا، ئەگەر بۆیان دڵسۆز نەبێ و، بە تەنگیانەوه نەبێ، کارەکەمی پیت و پیژی نابێ و بەرھەمداڕ نابێ، جاری وایە کەسێک وەک وەزیفە، یان وەک ئەرکیکی دنیایی کارەکەمی دەکات، ھەندێک کەس ھەن، کە لە وەزارەتی ئەوقافەوه ڕادەسپیڕین و، ئیشیکیان پێ دەسپیڕی، وەک پشەییەک، ئەنجامی دەدەن، بەلام ئەگەر لە دڵەوه بۆ خەڵکە کە دڵسۆز نەبێت، کاریگەریی نابێ، ھەلبەتە کە بۆشیان دڵسۆز بوو، خۆراگریش دەبێ، ئەو سیفەتانە، ھەموویان پێکەوه پەییوەستن، ئینسان ئەگەر بۆ خەڵکە کە دڵسۆز بێت، تەحەممولیشیان دەکات، نەزانیی و نەفامیشیان لێ تەحەممول دەکات، لەبەر ڕازی کردنی خوا.

۹ و ۱۰)- کراوه یی و مامه له ی به پړیز و سه نگیڼ، رووگه شی ی و قسه و
گفت و لفتی شیرین:

خوای په روهر د گار له سوور پرتی (الفرقان) دا ده فرموی: ﴿وَعِبَادُ
الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا
سَلَامًا﴾ ۱۳

واته: به نده کانی خوای خاوه ن به به زه یی، به هیمنیی و به نارامیی
پړیگادا دهر پړون، به سه نگیڼیی و ویقار دوه و، کاتیک نه فامانیش د بیان
دوینن، قسه ی سه لامه ت ده کهن، یاخود ده لین: سه لامتان لی بی.

چونکه هر که س چی پی بی، له وه د به خشی، ده لین: جاریک پیغه مبه ر
عیسا (علیه السلام) به شوینیکدا دهر و ات له گهل حه وارییه کانی خوا
لییان رازی بی، خه لیککی نه فام، جنیوی پیده لین، یان قسه ی ناشایست،
ته ویش ده ست به زده کاته وه، دو عایان بو ده کات، حه وارییه کانی پی بی
ده لین: ته ی پیغه مبه ری خوا! ته وانه قسه ت پیده لین، جنیوت پیده لین!
ده لی: ده زانم، به لام هر که س چی پی بی، له وه د به خشی، ته و ان
جنیویان پییه، منیش دو عای خیر و قسه ی خیرم پییه.

به لی (کراوه یی و مامه له ی به پړیز و سه نگیڼ)، خه سله تیکی
گرنگ و بنه رته یی بانگه واز کارانه، چونکه: به گرژی و داخوا یی،
تینسان ناتوانی کارلیک له گهل دهوروبه ری خویدا بکات، ده بی کراوه
بی، به لام کرانه وه به بی توانه وه، کرانه وه، واته: تو داخوا نه بی،
به جوړیک بوار نه ده ی له گهل هیچ که سدا کارلیک بکه ی، له
به رانه ریش دا: هیته د کراوه و بلاو نه بی، هیچت پیوه به ند نه بی

و هیچت پیوه نەمین، چونکە هەندیک کەس بە بیانوی کرانەوه،
دەتوینەوه لە کۆمەلگادا و دەبنە بەشێک لە واقعیکی خراپ!

ئەنجا (پرووگەشیی و قسە و گەفت و لەفتی شیرین)یش خەسلەتییکی
دیكەى خەلک بانگەکرانە بۆ لای خوا عز و جل.

برا و خوشکە خۆشەویستەکانم!

دڵسۆزانە ئامۆژگاریتەتان دەکەم، هەمیشە تاكو بۆتان دەکری: با
لە گەل خەلک دا، قسە و گەفت و لەفتەتان شیرین بێ، پرووتان خۆش و
گەش بێ، بروتان بێ، زۆر کەس کە تەماشای ئێمە و مانان دەکات،
ئێمە چۆن بینێ، دینە کەشمان وا دەبینێ، بۆیە خوا سبحانە و تعالی
کە پیغەمبەرانی (عليهم الصّلاة والسلام) ناردوون، لە هەموو پرووێکەوه،
لە خەلکی پرووژگاری خۆیان تەواوتر بوون، لە پرووی جەستەیی و
پرووحيی و عەقڵیی و دەروونی و ئاکاریی و لە هەموو پرووێکەوه، بۆ
ئەوهی هەر کەسێک ئەوانی بینێ، دیمەنیانی بینێ، هەلسوکهوتیانی
بینێ، ئەخلاقیانى بینێ، سیفەتە بەرزەکانیانى بینێ: تیر و تەواویی
پەيام و دینە کەیان، لە تیر و تەواویی ئەواندا ببینێ، ئێمە دەبی وریا
بین! ئەم دینە ئەگەر بە پرووخواشیی خەلکی بۆ بانگ نەکری، بە
گرژیی و مۆن و مرجیی خەلکی بۆ بانگ ناکری، ئەگەر بە قسەى
خۆش و گەفت و لەفتی شیرین، خەلکی بۆ رانەکیشری، بە تەشکید بە
توانج و پلاز و قسەى زیر و ناخۆش، خەلکی بۆ بانگ ناکری، خۆی
تاک و پاک بە پیغەمبەرى خاتەم ﷺ دەفەرموی:

﴿فَمَا رَحِمَهُ مِنَ اللَّهِ لَئِنْ لَمْ يَكُنْ فُظًا غَلِظَ الْقَلْبُ لَا تَقْضُوا مِنْ
حَوْلِكُمْ فَأَعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ

عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾

واته: تو به هوې به زه یې خواوه، بویان نه رم بووی، نه گهر
قسه ږهق و دل ږهق بووی، له ددورت ده پړان... کی له ددوری
کی ده پړان؟ نهو هاوډله به پړانه، که باشتین مروښ له دوی
پیغه مبه ران، له ددوری پیغه مبه ر (محمد) ﷺ که (رحمة للعالمین)،
ده پړان، نه گهر قسه ږهق و دل ږهق بووایه.

ننجا له سووږه تی (الأعراف) له ثایه تی (۱۹۹) دا خوا ده فهرموئ:

﴿ خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ﴾ ﴿١٩٩﴾

ثیمام جه عفوه ری صادق ږه حمه تی خوی لیبی، گوتوویه تی: نه م
ثایه ته ږیسه و بنکی هه موو ږه دوشته به رزه کانی له خویدا کو کردوونه وه:

(۱) - (خُذِ الْعَفْوَ) نه وهی که ثاسانه، ثاسان به دهسته وه دی، له خه لك
وهی بگره، واته: چاوه ږوانی زورت له خه لكی نه بی، به زوری
نه وانده هه میسه ږته و بوله یانه و گله یی له خه لك ده کن، له بهر
نه وه یه چاوه ږوانی زوریان لیان هده، که واته: چاوه ږوانی زورت
له خه لكی نه بی و، نه وهی به سینای به دهسته وه دی، ته نیا نه ویدان
لی چاوه ږوان بکه.

(۲) - (وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ) واته: بو خوت چاکه بکه و، فهرمانیشی پی بکه،
هه رچی په سند و چاکه بیکه پیشه ی خوت و فهرمایشتی پی بکه.

(۳) - (وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ) که سیکیش که نه فام بوو، ږوی لی
وهرگیره و پستی تی بکه و وازی لی بیته.

ئیمام شافعی خوی لئی رازی بی، چهند جوان دهلی، له شیعریکیدا:

{لَوْ كَلَّ كَلْبٌ عَوَى أَلْقَمْتُهُ حَجَرًا ... لِأَصْبَحَ الصَّخْرَ مِثْقَالًا بَدِينَارٍ}

واته: ته گهر هر سه گیک وهری، من به دریکی پیدادم

دببی مسقالی بهرد به دیناریک په یادکم.

جاری وایه که سانیك قسه ی ناخو شمان پی دهلین، هندیك برا و خوشکمان زور سه غلته دهن و دهلین: ماموستا! فلان شتیا نووسیوه، له فلان بلا وکراوه، یان له فلان که نال واکوتراوه! منیش زور جار گوتوومه: دیاره که سانیك و امان دهینن و امان ته صه وور دهکن! دهلین: ناخر چوون و هلامیان نه دهینه وه؟! به لام نایا و دختمان هیه و هلامی نهو شتانه بدهینه وه؟! نا، له جیاتی و هلامدانه وه، دوعایه کی خیریا بؤ بکه و بلئ: خویه! هیادیه تیان بده و، بؤ خوشت خه ریکی کاری خو تبه.

(ته پراهم له نکولن)^(۱) قسه یه کی جوانی هیه دهلی: کاتی خوی ته وانه ی ره خه یان لیده گرتم، یان قسه یان پیده گوتم، ته مه نه کم چه نه ده، چوار هینده دی که شم خستبایه سهر، بهشی نه وهی نه ده کرد که و هلامیان بده مه وه، به لام هه لسام کاری خو م کرد و، سهر که وتنه کم، بوو به و هلامی هه موو نهو قسانه که له دژم دهکران!

ئیمه ش دببی ناوا بکه یین و دینه که شمان هر وای لیده و شیتته وه، جاری و بووه برایه ک هاتوه بؤ لام، قسه یه کی پیگوتراوه، له لای بوته کیوئک گوتوویه تی: هه یام چووه، ناوایان پیگوتووم! منیش

(۱) ته پراهم له نکولن: ۱۸۰۹ - ۱۸۶۵ ز یه کیکه له سه روک کو ماره کانی ویلایه ته یه کگرتووه کانی نه مریکا.

زەردەخەنەییەکم بۆ کردووە، گوتووومە: نەخێر، تۆ لە مابەینی خۆت و خوادا چۆن بێ، هەر وای، قسەی خەڵکی نە بەرزت دەکاتەووە و نە نزم دەکات، هەر خۆتی کە بە چاکە خۆت بەرز دەکەیت، یان بە خراپە خۆت نزم دەکەیت، بە خوا خەڵک هەمووی مەدحت بکات، بەرز نابێووە، ئەگەر خوا بەرزت نەکاتەووە و، خەڵک هەمووی زەمت بکات، ئەگەر خوا نەتشکیێنێ، ناشکیی، هەروەها خەڵک هەمووی لێت پازی بێ، ناتوانن بتەبەنە بەهەشتی و، هەمووشیان لێت تووڕە بن، ناتوانن بتەبەنە دۆزەخ، زālکەر و زەبوونکەر (مُعَزَّ و مُذِل) هەر خواپە، بێگومان ئەوەش هەمووی هەر بەرھەمی ئیمان و تەوحیدە، ئینسان ئەگەر بەراستی خۆی ناسی و ئیمانی لە دڵدا چەسپیی، ئەو کاتە ئەو شتە زۆر کاری تێناکەن و شلویی ناکەن.

پاڤەباندی مەکتەبی مەسۆسە عەلی بابیر

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

Google Play

App Store

QR Code 1

QR Code 2

www.alibapir.com

عەلی بابیر AliBapir

عەلی بابیر AliBapir

عەلی بابیر

پاڤەباندی مەکتەبی مەسۆسە عەلی بابیر

QR Code 3

QR Code 4

QR Code 5

۱۱ و ۱۲- راستی و، دل و زمان و کرده و په کب وون و، دادگه ری و ئینصاف له گه ل دوست و دوژمن:

به ری زان!

ئینسان ده بی راست (صادق) بی و، دلی و زمانی و کرده و ی
یه ک بن و، چیت له دل دایه، با هر ته ووت به زماندا بی و، چی به
زمانیشت داهات، هه ولبد په پراکتیزه ی بکه ی و به کرده و جبه جی
بکه ی، چونکه خوانه خواسته پیچه وانه ی ته و: نیفاقه، ئیزدیواجیه ته و،
خوا ی دادگه ریش به گه وره ترین گونا هی دانا و:

﴿كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾ (۳)

ئینسان ده بی زور له خوی وریا بی، ته گه ر: دل و زمانمان و
کرده و مان هه موویان پیکه ووه جووت نه بن، زور خه ته ره، هه ندی که س
قورپان ده خوینی و، قورپان له عنه تی لیده کات، کوا قورپان له عنه ت
له کی ده کات؟! با، بو وینه: که سیك قورپان ده خوینی و زالمیشه،
له عنه ته که ی بو دی:

﴿أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾ (۱۸) هه وود.

هه ووه ها (فسق، کفر، نیفاق)، قورپان هه موویانی زه م کردوون، هی
واش هه یه قورپان ده خوینی ته ووه و ته و سیفه ته خراپانه شی تیدان و، زه م و
نه فرین و هه ره شه که ی بهر ده که ون.

ننجا خوا ده فهرموئ: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا
مَعَ الصَّادِقِينَ﴾ (۱۱۱) التوبة.

واته: نهی برودارینه! پارێز له خوا بکهن و له گهڵ راستان دا بن.

ههروهها دهفهرموی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ
شَٰهَدَاءَ لِلّٰهِ﴾ (١٣٥) النساء.

واته: نهی برودارینه! زۆر دادگهریی بهرپۆدههرن و شایه دیی بۆ
خوا (به ههق و راستیی) بدهن..

تنجا: (دادگهریی و ئینصاف له گهڵ دۆست و دوژمن)یش
زۆر گرنگه، که تهوهش شتیکی دیکهیه، دهبی راست بکریتهوه:
ههندیك کهس وا دهزانی ئیمه دهبی تهنیا له نیو بازنهی ئیسلامدا
دادگهر و به ئینصاف بین و، تهنیا بۆ ئهوان به پهروش و دلسۆز
بین! بهلام نهخیر ئینسان دهبی بۆ ههموو مروقهکان دلسۆز بی و،
له گهڵ ههمووانیشدا دادگهرو به ئینصاف بی، چونکه دادگهریی
و ئینصاف دوو خهسلهتی پهسندن بهرپهایی، نهك به شیویهکی
کاتیی و پرێهیی (موقت ونسبی) ههر بۆیهش خوا به دهقی ثایهت
فهرمانی پیکردووین که له گهڵ دوژمنانیش دا دادگهر بین.

وهك خوا سبحانه وتعالی دهفهرموی: ﴿وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ
قَوْمٍ عَلٰٓی اَلَّا تَعْدِلُوْا اَعْدِلُوْا هُوَ اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰی﴾ (٨) المائدة.

واته: با رق ههلسانتان له کهسانیک واتان لینهکات که نادادگهربن،
دادگهربن! تهوه له پارێزکارییهوه نزیکتره.

۱۳ و ۱۴) - خه لک بانگ کردن ته نیا بو لای خوا و، به شانازییه وه خو
ته ژمار کردن له ریزی مسولماناندا:

تهم دوو دوش هه ردو وکیان له م ئایه ته موبار ده که ودرده گیرین: ﴿وَمَنْ
أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾
فصلت. ۳۳

واته: قسه ی کي له هی که سیک باشته که بو لای خوا بانگه واز
دهکات و، کرده و ی باش دهکات و، دهلی: من له مسولمانانم!

خوشک و برایانی به ریز! زور جار ئینسان ته گهر له خو ی وریا
نه یی، شهیتان فیلی لیده کات، بو وینه: به حساب تو خه لک بو
لای خوا بانگ ده که ی: که چی ته ماشا ده که ی خوت و خوات لی
تیکه ل بوون، دین و دنیات لی تیکه ل بوون، که ته و دوش نیشانه ی
هه ن، ئینسان ده بی تهو شتانه یان پی له یه ک جیا بکاته وه، بو نمونه:
ته گهر که سیک رقی له تو بوو، یان قسه یه کی به تو گوت، به لام
تو ده ترانی: تهو که سه بو خوا سولحاوه و یان ئیسلامی خوش
ده و ی، ته گهر تو به راستی خواناس بی، ده بی خوشت بو ی و،
بلی: هه رچه نده تو رقت له منه و، قسه شم پی ده لی، به لام مادام
دلسوزی بو ئیسلام، هه ر خوشم ده و ی تا ته وه راسته، به لام ته گهر
خوت له گه ل خوا لی تیکه ل بووی و، شهیتان فیلی لی کردی،
ته وه له جیاتی خوا میحوه ربی، ده بیه خود میحوه ر، یانی: له
جیاتی ته ماشا بکه ی: داخو تهو که سه به ینی له گه ل خوا دا چونه!
ته ماشا ده که ی: داخو به ینی له گه ل خوت دا چونه؟!

قولە نەزىلەيەك:

جارىك لە مزگەوتىك نوپۇز مان دەكرد، گويم لە مامۇستايەكە بو، باسى كەسىكى دەكرد، دەمزانی باسى كەسىكە كە بە شیوەيەك لە شیوەكان ناسیاو و نيزىكییەتی، دەیگوت: ئەو مونافىقە دیتە مزگەوتیش، بەلام مامۇستای مزگەوت ئەزیەت دەدات و... ەتد، وتارەكەى ەمەووی لەگەل كەسىك بو، منیش ەەر لە حوجرەكەدا نوپۇز دەكرد، ەات بۇ حوجرەكە و گوتم: مامۇستا! ەستم كرد، كەسىك توورەدى كردووی؟ گوتى: ئەرى وەللا دراوسیپەكى مونافىقم ەەيە، دوايى سەرى ەەلینا، گوتى: ئەھا ئەوەتا!

گوتم: ەاتوہ بۇ جومەش؟

گوتى: بەلى.

گوتم: ئنجا مونافىقىيى وى لە چى دايە؟ گوتى: رادیو بە دەنگى بەرز پیدەكات و، مندالەكانى لەگەل مندالەكانم ناكۆكن! گوتم: مامۇستا! ئنجا مادام ەاتوہ بۇ مالى خوا و، تۆش بە ئىمام بزانی، چۆن ئەو وشە و تەعبیرە قورسانەت پى گوتن؟ پاشان بە لەبارى بچۆ ئامۇزگارىى بكە، نەك لەسەر مینبەر و، كات و سەر و دلى ئەو ەمەوو خەلكەى پى بگرى!

بەلى بەراستىي دەبى وريا بين و، خەلك بۇ لای خوا بانگ بكەين، نەك بۇ لای خۆمان، پاشان: (بە شانازیپەوہ خو ئەژماركردن لەرپىزى مسولماناندا) بیگومان بەرپزان! شانازیپە ئینسان مسولمان بى، شانازیپە ئینسان بەندەى خوا بى و بانگەوازكارى رپی خوا بى:

﴿وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا﴾ (النجم)

واته: ههروهها کاتیك بهندهی خوا (محمد) ههلسا لئی پارایهوه،
نزیک بوو جندهکان لهسه‌ری که‌له که ببن (هینده که‌له‌با‌لغیان له دهوره
کرد).

با پیمان وانه‌یی شتیکی دیکه لهسه‌رووی مسو‌لمان‌ه‌تییه‌وه هه‌یه،
خوای په‌رو‌ه‌رد‌گ‌ار به پیغه‌م‌به‌ری خاتەم (محمد) ﷺ ده‌فه‌رم‌وی:
﴿قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١١٢﴾ لَا
شَرِيكَ لَهُ، وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١١٣﴾﴾ الانعام.

واته: بلی: به دلنیا‌یی نو‌ی‌ژم و په‌رس‌ت‌شه‌کان (ی حەج و عوم‌ره‌)م
و ژیان و مردنم بو‌ خوای په‌رو‌ه‌رد‌گ‌اری جیهانیانه، هیچ هاو‌به‌شیکی
نیه و که هه‌ر به‌وه‌ش فەرمانم پیکراوه و من یه‌که‌می مسو‌لمان‌انم.
(یه‌که‌م که‌س که بو‌ خوا ملکه‌چم له‌ رووی کاتییه‌وه: له‌سه‌ر ئاستی
ئۆمه‌ه‌تی ئیسلام و، له‌ رووی پله‌وه: له‌سه‌ر ئاستی مرو‌ف‌ایه‌تی).

هه‌روه‌ها خوای زانا و توانا له‌ بار‌دی ئیبر‌اهیم (علیه‌السلام)‌وه،
ده‌فه‌رم‌وی: ﴿وَمَنْ يَرْغَبْ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مِنْ سَفِهَةِ نَفْسِهِ وَلَقَدْ
أَصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٠﴾﴾ إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ
أَسْلِمْ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١١١﴾﴾ البقرة.

واته: مه‌گه‌ر که‌سێک خۆی نه‌فام بکات، ئه‌گه‌ر نا‌کی به‌رانبه‌ر
به‌ رێبازی ئیبر‌اهیم نا‌ه‌ره‌زو‌مه‌ند ده‌بی! که به‌ دلنیا‌یی له‌ دنیا‌دا
هه‌لم‌انب‌ژارد و له‌ دوا‌پ‌و‌ژیش دا له‌ به‌نده‌ زۆر په‌س‌نده‌کانه. یاد بکه‌وه!
کاتیك په‌رو‌ه‌رد‌گ‌اری پێی فەرموو: ملکه‌چ به‌! گو‌تی: بو‌ په‌رو‌ه‌رد‌گ‌اری
جیهانیان ملکه‌چم.

مەبەستم ئەوەیە موسولمانەتیی شائازییە و، پیگە و پلەیه‌کی زۆر بەرزە، ئنجا کەسێک ئە نێو موسولمانان دا هەولێدات: خزمەتییان پێبکات و کاری خێر بکات، ئەو شائازییەکی گەورەترە، بەلام بە مەرجێک خۆی پێ ئەوان زیاد نەبێ، ئەبەر ئەوێ عیلمی زیاترە، یان ئەبەر ئەوێ بەرپرسیاریەتییەکی هەیە، یان... یان... هتد، مەرووفی موسولمان دەبێ خۆی پێ ئە کەس زیاد نەبێ، ئە موسولمانان.

۱۵ و ۱۶)- حیکمه‌ت و دانایی له قسه و ره‌فتاردا و، کارلیکی ئه‌رینیی
له‌گه‌ل تیکرای توپژه‌کانی خه‌لکدا:

پیشتریش باسی حیکمه‌تم کرد، که ریبازی گشتی بانگه‌وازکردنه
بو لای خوا، خوای کاربه‌جی ده‌فه‌رموی:

﴿ اَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ ﴾ [النحل: ۱۲۵]

واته: به حیکمه‌ت بهره‌و ریبازی په‌روه‌دگارت بانگه‌واز بکه.

لیږده‌دا، ده‌مه‌وی توژیڅ چه‌مکی حیکمه‌ت ږوون بکه‌مه‌وه، که
پیشتریش به کورتیی باسمان کرد:

ږوون‌کردنه‌وی چه‌مکی حیکمه‌ت له‌هوت کورته خال دا^(۱):

به‌پړیزان!

خه‌لک بانگ‌کردن بو لای خوا، به حیکمه‌ت و ژور شت ده‌گریته‌وه،
که ږه‌نگه‌ ئه‌م ه‌وته گرن‌گترینییان بن:

(۱)- پښوېسته ږه‌چاوی پله‌پله‌یی (تدریج) بکړی، له‌گه‌ل بانگ‌کراوان
(مدعوین) دا.

(۲)- ده‌بی ږه‌چاوی له‌پیشتره‌کان (أولویات) بکړی، چ شتی له‌پیش
چ شتی‌که‌وده‌یه، به‌پښی پښور و ته‌رازووی شه‌ریعه‌ت.

(۱) ئه‌م باسه‌مان له‌کتیپی یازده‌می مه‌وسووعه‌ی: (الإسلام كما يتجلى في
كتاب الله) به‌ناوونیشانی: (تطبيق المجتمع للشریعة) ودر‌گرتود.
بروانه: [الطبعة الثانية / ۲۰۲۰م].

که پیشتربه وردیې قسه‌مان له باره‌ی شهو دوو خال‌ه‌وه کرد.

(۳)- حالیکردن و تیگه‌یاندنی خه‌لک که بانگه‌وازکار (داعی) دلسوزیانه و بویان به په‌روشه و، هیچ نامانجیکې دیکه‌ی نیه واته: هیچ ئیشی خوی به‌وان نیه، به‌لکو ئیشی خویانی پینانه، خوی به‌خشنده‌ ناوا باسی پیغه‌مبه‌ری خاتم (محمد) ﷺ ده‌کات:

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ (۱۲۸) التوبة

واته: پیغه‌مبه‌ریکتان له خوتان بوتان هاتوه، ههرشتیک ئیوه نارپه‌حت بکات، زور له‌سهر دلی قورسه و، له‌سهر هیدایه‌تی ئیوه زور سووره و، به‌رانبه‌ر به‌ پرواداران زور میهره‌بان و به‌به‌زه‌بیه.

تیمه‌ش ده‌بی هه‌ولبدین پشک و به‌شمان هه‌بی له‌ سیفه‌ته‌کانی پیغه‌مبه‌ردا ﷺ، چونکه خوا ده‌فه‌رموی:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ (۲۱) الأحزاب.

واته: له‌ پیغه‌مبه‌ری خوادا باشتیرین سهر مه‌شق (پیشرو و چاوساغ) هه‌یه. یانی: ده‌بی ئیوه‌ش وه‌ک وی بکه‌ن، بویه من ده‌لیم: هه‌رکه‌سینک به‌ ری پیغه‌مبه‌ردا ﷺ بچی، ده‌بی هه‌ولبدا وه‌ک وی بچی، ته‌گه‌ر که‌م و زور وه‌ک پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌چی، مانای وایه به‌ریی ویدا نه‌چووی!

(۴)- جه‌ختکردنه‌وه له‌سهر شهو راستییه که شهو بانگه‌وازکاره، لافی شهو لینه‌ادات هه‌رچی هه‌قه له‌ لای شهو، بو زانیارییتان! هه‌موو مروقه‌کان رقیان له‌ که‌سینکه که‌ خوی له‌سهره‌وه‌ی وان دابنې و،

بلی: هه رچی هه قه له لای منه، که راستیش نیه، به خوا، هه رچی هه قه بهس له لای خواجه:

﴿ وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ ﴾ (٢٩) ﴿ الكهف.﴾

واته: بهر موو: هه ق ته نیا له په روهر د گارتانه و دیه. به لام ته و دی دیکه ریژ د ییه من هه ندیکم له لایه، ته و هه ندیکي له لایه، ته و دی دیکه هه ندیکي له لایه.

تنجا مه رجیش نیه که سینک که نامسو لمان بوو، هیچ هه قی له لا نه بی، خوی کار به جی ده فهر موی:

﴿ يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ لِمَ تَلْسُوْنَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ ﴾ (٧١) ﴿ آل عمران.﴾

واته: ئی خاوه ن کتیبه کان! بوچی هه ق و باطیل تیکه ل ده کن؟! ته مه مانای وایه: ته ندازیه که هه قیان له لایه، به لام گرفت ته و دیه: هه قیکي که میان له لایه و له گه ل به تالیکي زورا تیکه لی ده کن. ته م خاله شم له و تیه ته مو باره کی سوو رته ی (سبأ)، و در گرتوه که خوا ده فهر موی:

﴿ قُلْ مَنْ يَّرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ قُلِ اللّٰهُ وَاِنَّا اَوْ يٰٓاَكُمْ لَعَلٰی هُدًى اَوْ فِي ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴾ (٢٤) ﴿.﴾

واته: بلی کی پو زیستان ددهات له ئاسمانه کان و زه و ییه و؟ بلی: خوا، تنجا من یان ئیوه له سه ر ریژ ماین، یاخود له گو مراییه کی ئاشکرا دین. ته ماشا بکه ن: خوا ئاوا پیغه مبه ر (محمد) ﷺ فی ر ده کات که یه کسه ر به کافره کان نه لی: ئیوه له گو مرایی دان و، من له سه ر

هیدایه تم، بڼگومان پیغه مبه ر ﷺ د ه زانچ که له سه ر هیدایه ته، به لام
تو بته وئ تهو خه لکه بانگ که ی، بو لای په یامی خوا، ده ی
به ران به ر ده کت ته گه ری کی بو به یلیه وه که ته ویش حه قی کی له لایه،
بو ته و دی گویت بو بگری، چونکه که تو گوت: تو له گومرایي
دا نغو بووی و، هه قیش هه مروی له لای منه! مانای وایه: تو
پرده کانت هه موو پچراندوون، نا، تو ش وهک پیغه مبه ر ده کت ﷺ،
بلې: یان من، یان نیوه، یه کی کمان له سه ر هیدایه تین و یه کیشمان له
گومرایي داین.

(۵)- خو پاراستن له به کار هی نانی هه ر وشه و ته عبیر، یان ره فتاریک،
یان ثاماره یه کی نا جوړ و بریندار که ر، ته مه شم هه ر له سووړه تی
(سبأ) وهر گرتوه:

﴿ قُلْ لَا تُسْأَلُونَ عَمَّا أَجْرَمْنَا وَلَا نُسْأَلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴾ (۲۵)

وا ته: بلې: نیوه پرسپارتان لی ناکری د ه باره ی تاوانیک که نیمه
کر دو ومانه و، نیمه ش د ه باره ی کر دوه کانی نیوه پرسپارمان لینا کری،
یانی: نیوه له باره ی تاوانه کانی نیمه وه، بهر پرسپارنین و، نیمه ش
له باره ی کر دوه کانی نیوه وه، بهر پرسپار نین، هی وان به کر دوه ناو
ده بات و، هی خو ی به تاوان (جریمه) !!

نهک بلې: تو له گونا ح و تاواندا غه رق بووی و، منیش له
کر دوه ی چا کدا گه یشتو و مه لو و تکه، چونکه کابرا ده لی: تو هی نده
بلند و من هی نده نرم، هه ر نا تگه می! که به دل نیایی ته وه راستیش
نیه، چونکه هه ر چو ن بی به شه ر ده کان هه له کارن و، که م و کوړ بیان
هه ر هه یه.

(٦)- خۆ دوور گرتن له هەر جوړه خۆ به سەردا هەڵکێشان و خۆ پێباشبوونیك، ته ماشا بکهن: هەر له سوورەتی (سبأ) دا خوا فرموییه تی:

﴿قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ﴾ (٦٦)

واته: بلی: پەرودەگارمان کۆماندەکاتەوه و، دواپی ئەو به هەق دادوەریمان له بەین دەکات و، خوا باشترین گری کەرەوهیه و زۆریش زانایه.

سەرنج بدەن! سەرهەنجامه کە ی لێره دەرەخستوه، بلی: من له بههەشتیم و ئێوهش له جههەندهمین، ئنجا وەرن با پێکەوه دیالوگ بکهین، ددەفرموی: پەرودەگارمان کۆماندەکاتەوه و دواپی ئەو به شیوهیهکی هەق دادوەریمان له بەیندا دەکات و، خوای زانا و شارەزاش باشترین دادوەره له قیامهتی.

هەر وههـا خوا ددەفرموی: ﴿إِنَّا إِنَّمَا إِنَّا بِهَمِّمْ﴾ (٢٥) ﴿ثُمَّ إِنَّا عَلَيْنَا حِسَابُهُمْ﴾ (٦٦) ﴿الْغَاشِيَةِ﴾

واته: مسوگر گەرانه و دیان ته نیا بۆ لای ئیمهیه و، لێرسینه وەشیان ته نیا له سەر ئیمهیه.

(٧)- خسته پرووی ئایین و بهرنامه ی خوا، وەك حاله ته سروشتی و ئاسانه کە ی خۆی، که هیچ سه غله تکر دنیکی تیدانیه، وەك خوای کارزان فرموییه تی:

أ- ﴿يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ﴾ (١٨٥) ﴿البقرة﴾

واته: خوا ئاسانیی بۆتان دەوی و، زەحمەت و قورسیی بۆتان ناوی.

ب- ﴿وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ﴾ (٧٨) الحج.

واته: خوا له ثايين دا هيچ سه غله تيبه كي نه خستوته سهرتان.

ږهنگه يه كيځ بلي: ته دي بوچي ئينسان كه به ږوژوو دهبې تينووي دهبې؟ يان له جهنگ و جيهادا بريندار دهبې، دهكوژي، مال سهرف دهكات، كوچ دهكات و... هتد؟!

دهلئين: راسته، به لام هيچي وا نيه كه مروف بوي نه كړي، له ههر شويښك ههر ئهركيكت بو جي به جي نه كرا، خوا له سهرت لادهبات: له سه فهدا^(١) نوټزهكان كورت دهبنهوه، له سه فهدا ږوژووي ږه مهزان لادهجي، له كاتي نه خوشييدا شيوه نوټز كردن دهكوژي، زوريك له حوكمهكان له كاتي نااسايي دا دهكوژين، چونكه خواي ميه ره بان دهزاني تو سه غله ت دهبې، بو ت ثاسان دهكات.

ههروهها {كارليني ته رښي (التفاعل الإيجابي) له گهل توټزهكاني خه لكدا} خه سله تيكي ديكه گه ووهو گرنگي بانگه وازكارانه بو لاي خوا، باباي بانگه وازكار (داعي) دهبې وهك پشينان گوتوويانه: ناردى گهنم بي، هه موو جوړه نانكي لي دروست بكرى، ئنجا وهك پشترش گوتمان: بانگه وازكار هه مان ئهركي پيغه مبهري خوا صلى الله عليه وسلم (محمد) ته نجام ددهات و، ته ویش بو تيكراي خه لك به هه موو توټزو پيكهاته كانيانه وه نيرواوه، وهك خوا عزوجل قتي فهرمووه:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا﴾ (١٥٨) الأعراف.

واته: بلي: ته ي خه لكينه! من ږه وانه كراوي خوام بو لاي تيكراتان.

(١) مهبهست سي نوټزه چوار ږكاتبه كانن: نيوه ږو و ئيواره (عصر) و خه و تنان.

ناشکراشە قسە کردن بۆ تێکرای خەلک و کار لەسەر کردنیان بۆ
نیزیکیخستنهوهیان لە خواو پەيام و بەرنامەکە، کاریکی گەورەو
گرنگە و خۆئامادە کردن و ساغیی و پاکیی و دڵسۆزیی و
کارامەیی و لیژانییەکی زۆر دەوی.

۱۷ و ۱۸) - بە دلى پر بەزەيى و خوشەويستى ئاموژگارىيى كردن و، لە
كاتى ناچارىيدا: بەو پەرى شىۋازى بەرز و پەسەن شەرە قسە (جدال)
كردن:

براو خوشكە خوشەويستەكانم!

لە كاتىدا كە دەمانەوى خەلك بانگ بكەين بۆ لاي خوا و،
خەلك لە تايىنى خوا نزيك بخەينەو، دەبى دلى خۆمان پر بكەين
لە بەزەيى و پەرۆش و خوشەويستى، ئىستا دەرووناسەكان و
كۆمەلناسەكان و، ئەوانەي كە لە گەشەي بەشەريى (التنمية
البشرية) دەكۆلنەو، دەلین: ئەو حالەتە دەروونىيەي كە تۆ لە خۆتدا
دەبەيتىيە دى، يەكسەر كارىگەريى هەيە لەسەر بەرانبەرەكانت، ئەگەر
دلى خۆت پرېكەي لە خوشەويستى و رېز و بەزەيى و پەرۆش، ئەو
حالەتە دەروونىيە كارىيان تىدەكات و موعەكيس دەبىتەو لەسەريان و،
بە پىچەوانەش ئەگەر دلت پر بى لە كىنە و بوغز و غەرز و خۆپى
زۆربوون، ئەوەش هەر رەنگ دەداتەو و موعەكيس دەبى لەسەريان،
لە خوا بەزىادىي.

جارجار هەندىك وردە بىرەوهرىي خۆم باس دەكەم، وەك دەرس
لێوەرگرتن:

لێرەش دەلیم: مەگەر چۆن دەنا لە گەل هېچ كەسێكدا، قسە و
وتووێژيان مەشت و مەرم نەكردو، مەگەر دوام بۆ كردو، لە
خوا پاراومەو: دلى نەرم بكات و، هیدايەتى بدات، هەروەها خوا
بمپارێژى لەوێ كە شەيتان زەفەرم پىبەرى: قسەيەكى ناپىك بكەم،

که شایسته ی ئیسلام نه بێ، چونکه کیشه هەر ئهوه نیه که به هۆی شیوازی نارپیکي تۆوه، ئهوه که سه دلی دهرهنجی و له ئیسلام دوور دهکهوێتهوه، به لکو کیشه ی گهوره ئهوهیه که به هۆی تۆوه ئیسلام له بهر چاوی دهیژری، ئه گهر قسه یه کی ناشیرین بکه ی و شیوازیکی نارپک به کارینی.

جاریک له سه ره ئه وه که نالانه، دوو کهس قسه یان ده کرد، مشتومریان بوو، به شیوازی ناشایست و نارپک، ته له فۆنم بۆ یه کینکیان کرد، گوتم: کاکه گیان! به خوا دیفاع کردن له دینی خوا و نابێ، هەر لینگه پێی باشته، چونکه به هۆی شیواز و تهعبیری نارپکی تۆوه دین ناشیرین ده بێ، و، به و جۆره قازانجت سه ری مایهت ده خوات!

به لێ به دلی پر بهزهیی و خۆشه ویستی ئاموژگاریی خه لک کردن که: (الموعظة الحسنه) ش هەر ئه وه ده گه یه نی، ئاموژگاریی چاکت ده بێ به دلی پر پهروۆش و خۆشه ویستییه وه بێ.

ئنجا (له کاتی ناچاریدا، به و په پری شیوازی بهرز و په سند شه ره قسه کردن)، ئه وه ش چه مکه که ی له جهوت ورده خالدا پروون ده که مه وه، چۆن مونا قه شه بکه یین؟ چونکه مه گهر چۆن، دنا هه موو کهس تووشی مونا قه شه و شه ره قسه هەر ده بێ، هه رچه نده من ئاموژگارییتان ده کهم، وه ک براهه کی دلسۆزی خۆتان: خۆتان بپاریژن له شه ره قسه و دمبه دمبه، به لام جاری وایه ئینسان که سیکی له راسترا دی، عیناده و که لله ره قه و نه سه لمیته، یاخود ده یه وی له مه جلیسدا بتشکینی، یاخود دینه کهت وایه بخاته بهرچاو که له ژیر نیشانه ی پرسیار دایه! ئه وه ده بێ ده مکه وتی بکه ی و، له و حاله ته دا ناچاری.

حهوت كورته خال له باره ي شه پرده قسه كرده وه به با شترين شيواز^(۱):

(۱)- كه خوا ده فهرموي: ﴿وَحَدِّلْهُم بِأَلَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾ (۱۲۵) النحل.

واته: مروفي مسولمان دهبي با شترين وشه و تهعبير هه لبري ري، ياني: وشه و تهعبيريك به كارنه هيني دلي به رانبه ر پروشي ني، نه گهر وشه يه كي ناشايست و ناجور بي، رهنكه به رانبه ركه ي لي بوه شيته وه، به لام نه و نابي له خوي و له تاينه كه ي بوه شيته وه.

(۲)- پيوسته باش گوي بو قسه ي به رانبه ركه ي بگري و، به ريژ و حورمه ته وه و، به گرنگي پيدانه وه، هه موو مروفيك پي خوشه ريژي لي بگري، به لام كه سيك قسه ت بو بكات و خوت به شتيكه وه مه شغوول بكه ي، يه كسه ر دلي ده شيوي، دوايي هه قيشت پيني، ليت و درناگري، به زوري خه لك خود و بايه ت (ذات و موضوع) تيكل ده كه ن! به زوري وايه: مروف نه گهر ريژت له خوي نه گرت، هه قه كه شت لي و درناگري.

(۳)- قسه پينه برين، نه گهر قسه كه شي به دل نه بي، له هه نديك كاسيت دا، گويم له وتوويژيكي كاك (ناصرى سوبحاني) بووه، خوا پله ي به رز بكات و لي خوش بي، نه ده بيكي زور جواني پوه ده بينم، له گه ل ماموستا (مه لا نه حمه دي ده كا شيخان) وتوويژيك ده كات، كه ماموستا (مه لا نه حمه د) قسه كاني بيهيژن و قسه ي بيجي ده كات و، به لگه كاني بيهيژن، به لام كاك (ناصر) نه قسه ي پي ده بري، نه تهعبيريك به كاردينني كه دلي پروشي ني، زور به حورمه ت و ريژه وه قسه ده كات!

(۱) نه م با سه شم هه ر له سه رچاودي پيشوو و درگرتوه، هه مان كتيب.

(۴) - د هنگ به سهردا به رزنه کړنده وې، هه رچه نده ته وېش گال گال بکات.

(۵) - گالته نه کړدن به قسه کانی، ته گهر به جوړلې ليو و به ثامازې چا وېش بې، چونکه جاري وايه که سيک ليو له که سيک هه لده قرچينې، يان برؤی لي به رز ده کاته وه.

(۶) - دانپېدا هيناني ته وه هغه ی که له لايه تي، جاري وايه به رانېره کت، نامسولمانه، به لام هه قتيکی له لايه، ده بې بلې: ته وه قسه يه ت هغه، ته وه ت راسته! که هم پي دلخوش ده بې، هم هه قېشه.

(۷) - تیکه ل نه کړدنې که سایه تې بابای مشتومړ و موجد له کهر، له گه ل بابته که دا، ته دیفاع ده کات له بابته تیکي ناهه ق، به لام تو شه خصه که له گه ل بابته که تیکه ل مه که، بلې: جه نابت زور جي ريز و حورمه تي، که راستيش ده که ی، چونکه: خوا ده فهرموي:

﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ﴾ (۷۰) ﴿الاسراء﴾

واته: به دلنيایي ريزمان له وه چه ی ئا دم گرتوه.

مروقه کان: کافران و مسولمانان، هه موويان به ريزن، بلې: تو له لای من زور به ريزی، به لام ته بابته غه لته، نه که تیکه لي بکه ی، بلې: نه بو خوت به که لک دي، نه قسه ت به که لک دي، ته وېش گري ت بو ناگري و هيچت ليو د ناگري.

۱۹ و ۲۰) - دووربوون لە خوۆ بە گەورە زانیی و، خاکی بوون و لیبوردەیی و نەرم و نیانیی:

بەرپێزان! ئەم دووانەش دوو خەسلەتی گەورە و گرنگیی کەسانیکن،
کە دیانەوی خەلک بۆ لای خوا و ئایین، بەرنامە کە ی بانگ بکەن:
لەبارەیی: (خۆ بە گەورە نەزانیی) یەو: سەرنج بدەن! پیغەمبەری
خاتمە ﷺ، لە دوو شوێنی قورئاندا: لە سوورەتی (الکەف) دا،
ئایەتی (۱۱۰)، لە سوورەتی (فصلت) دا، ئایەتی (۶)، خوا یەك
تەعبیر بۆ پیغەمبەر ﷺ دەنێری کە بیغەرموی:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ﴾ (۱۱۰) ﴿الکەف﴾.

واتە: بلی: من بەس مروڤیکم وەك ئیو!

ئێستا ڕەنگە زۆر لەو بەرپرسە دنیایانە، ئامادەنەن شتیکى وا (بەلام
بە دل و بە کردووە) بە خەلکی بلین، زۆر گرنگە مروڤ بە راستیی و
لە دڵەو و بە کردار بە خەلکی بلی: من بەس مروڤیکم وەك ئیو، هیچم
لە ئیو زیاد نیە، زۆر گرنگە کە خۆت پێ لە خەلک زیاد نەبی و، خەلک
بزانی کە خۆت پێ لەوان زیاد نیە، ئنجا با خەلک بە کردووە تۆی پێ
لە خوێ زیاد بی، نەک بە ئیددیعا و لاف لێدانی خۆت، کە، بە تەشکید
ئەوێش زیاتر زەمینیە خوێش دەکات بۆ ئەوێ خەلک قسەت لیوێر بگری.
لەبارەیی:

(خاکی بوون و لیبوردەیی و نەرم و نیانیی) یەو: ئەم ئایەتە
بەپێژە بە نموونە دێیینهو، کە پێشتریش هێتاما:

﴿فِيمَا رَحِمَهُ مِنَ اللَّهِ لَئِنْ لَمْ يَأْتِ بِدَلِيلٍ لَآتِيَنَّهُمْ نَارٌ مِّنْ حَوْلِكَ فَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾
 ﴿١٥٩﴾ آل عمران.

واته: به هوی به‌زیی خواوه بویان نهرم و نیان بووی و، نه‌گه‌ر
 قسه زیر و دل‌ره‌ق بووی، نه‌ده‌ورت ده‌پرژان. نیان ببوره و داوی
 لی‌بوردنیان (بو نه‌خوا) بکه و نه‌کاروباردا راویژیان پی‌بکه...

٢١ و ٢٢) - ئازایەتیی و فیداکاریی و بوێریی و، بێ تەماعیی و قەناعەت

و بەرچاو تێریی:

بەرپـێـزان!

ئەم خەسلەتەش: (ئازایەتیی و فیداکاریی و بوێریی) سیفەتێکی دیکە ی گەورە و گرنگی بابای بانگەوازکارە بۆ لای خوا، دەبێ ئازا بێ، بوێر بێ، لە شوێنی خۆیدا قسەی خۆی بکات، هەروەها دەبێ فیداکاریش بێ بۆ دینی خوا، بە خوا بە مەرجی سەلامەتیی دینداریی و مسوڵمانەتیی ناکرێ، هیچ پیغەمبەرێکم (عليهم الصلاة والسلام) نەبینیوە لە دەست و زمانی خەڵکی سەلامەت بووبێ، کاتی خۆی لەو سالانەدا کە ئێمە خەباتی چە کدارییمان دەکرد، ئە گەر کەسیکمان لێ بریندار یان شەهید دەبوو، یان تووشی نسکۆ و ناردەحەتییهک، گیرانێک، دەبووین، کەسانێک تانەیان لێدەداین، دەیانگوت: بێ حیکمەتن، لێی نازانن! بەلام ئە گەر ئێمە لێی نەزانین و لێمان نەزانیبێ، بێگومان پیغەمبەرەکان (عليهم الصلاة والسلام) لە لووتکە ی لێزانی کارامەیی و شارەزایی و، بلیمەتییدا بوون، کەچی نەشیان توانیوە سەلامەت بن!

بۆیە دلنیاتان دەکەمەو: ئە گەر ئینسان بیهوێ بەراستی مسوڵمان بێ، و، بەراستی بەرپێ خوا و پیغەمبەری خوادا ﷺ بپروات، بە خوا موستەحیلە بتوانێ هەموو خەڵکی رازیبکات، هەرگیز شتی وا نابێ، مەحاله کارێک بکە، کەس لێت توورە نەبێ و هەموویان لێت رازی بن، مەگەر خۆت بکە بە گۆلە بەرپۆژ، هەر جارەو پرووت لە لایەک بێ، ئە گەرنا هەرگیز خەڵک هەموو پێ رازی ناکرێ، بۆیە کاتێک موعاویە ی کورێ ئەبو سوفیان، نامەیهک دەنێرێ بۆ دایکمان عائیشە خوا لێی رازی بێ، وەک

له فهرموده دی (صحيح) دا هاتوه، دهلی: ټاموژ گاریم بکه، وهسیه تم بو بکه، به لام به کورتیی، نهویش بوی دهنوسی: [سمعت رسول الله يقول مَنْ التَّمَسَ رِضَا اللَّهِ بِسَخَطِ النَّاسِ، كَفَّاهُ اللَّهُ مُؤَنَّةَ النَّاسِ، وَمَنْ التَّمَسَ رِضَا النَّاسِ بِسَخَطِ اللَّهِ وَكَلَّهَ اللَّهُ إِلَى النَّاسِ] أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ بِرَقْم: ۲۶۱۴، وَابْنُ حِبَّانَ بِرَقْم: ۲۷۶، قَالَ الْأَلْبَانِيُّ: صحيح. واته: گوتم له پیغه مبهری خوا ﷺ بروه دهیفرموو: (هر که سیک بیهوی خوا له خوی رازی بکات، به تووره کردنی خه لکی، خوا کیسهی خه لکی له کول دهکاتهوه، به لام هر که سیک بیهوی خه لک رازی بکات به تووره کردنی خوا، خوا حهوالهی خه لکی دهکات).

هیچ گومانی تیدانیه که ټینسانی ټیماندار دهی پهزامه ندیی خوا، بکات به لووتکهی ثاوات و هیوایه کانی خوی و، هه موو شتیکی دیکه ی له پیناودا بهخت بکات.

نهوی دیکه: (بی تهماعی و قهناعهت و بهرچاو تییری):

بهریزان!

برا و خوشکانیک که له مهیدانی بانگهواز کردندان! بی تهماعی و قهناعهت هه بوون و، بهرچاو تییری و، چاو له دهستی خه لک نه بوون، ټینسان زور به حورمهت دهکات، ټینسان سهنگین و، بهریر دهکات، ههروهها عهکسه کهشی هه رپاسته: چاوت له دهستی هه کهسی بی، جوریک له شهرمه زاریت بهرانبهری دهی، به لام وه که پیغه مبهر ﷺ: {مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ أَقْوَى النَّاسِ، فَلْيَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ، وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ أَكْرَمَ النَّاسِ، فَلْيَتَّقِ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ، وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ أَغْنَى النَّاسِ، فَلْيَكُنْ مِمَّا فِي يَدِ اللَّهِ، أَوْثَقُ مِمَّا فِي يَدِهِ} (۱).

(۱) أَخْرَجَهُ الْحَاكِمُ بِرَقْم: ۷۷۰۷، وَقَالَ: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ.

واته: هەر كه سيك دهيه وي به هيرترين كهس بي، با پشت به خوا بههستى و، هەر كه سيك دهيه وي به پيرترينى خه لكى بي، با پاريز له خواى زالى پايه دار بكات و، هەر كه سيك دهيه وي دهوله مهندين كهس بي، با ئه وهى كه له لاي خوايه، متمانه ي زياتر پي هه بي، له وهى كه له دهستى خوى دايه.

خواى په روهرد گاريش ده فهرموى: ﴿يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ﴾ المائدة.

واته: له رپي خوادا تيده كوژن و، له لومه ي لومه كاران ناترسين.

پيشيناني خومان هيندى پهندي غه له تيان ههن، وا مه زانن په ندى پيشينان هه مووى راسته، په نديك ده لي: (لومه ي عهبدان له عه زابى قه بر ناخو شتره!)، به لام وا نيه، به خوا لومه ي عهبدان هەر هه چ نيه له چاو عه زابى قه بر، له به رزه دا، دواى ئه وهى ئينسان رووحي له جهسته ي جيا ده بيته وه، بويه ش وا ده ليم: چونكه خه لكى ولا تانى روژه لاتي ئاسيا و زور له ولا تانى ديكه ش، جهسته ي مردووه كان هەر ده سووتين و، ده بيته خو له ميش و بلاوى ده كه نه وه! بو ئه وهى ليمان تيك نه چي، مه رج نيه خه لك هه مووى بچيته نيو قه بر، بويه ده بي بليين: عه زابى دواى مردن و جيا بو نه وهى رووحي له جهسته له جيهانى به رزه دا، ئنجا ئا ئه وه له گه ل لومه ي عهبدان، له ته رازووي ناهاو يشترى.

زوربه ي خه لكى له ترسى زمانى خه لك و له بهر لومه ي خه لك، زورجار ناتواني هه ق بلي، ناتواني پابه ند بي به هه قه وه، به لام خواى زالى زانا باسى جيهاد كردن له رپي خوادا و، نه ترسان له

لۆمه‌ی خه‌لکی، پیکه‌وه هیناون: ﴿يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ﴾ ٥٤ ﴿خو‌ا‌ه‌ک‌ی‌م‌ه‌، ده‌زانئ چ ده‌فه‌رموی، چونکه کاتیک ده‌توانی جه‌باد بکه‌ی و تی‌بکۆشی له‌ رپئی خو‌ادا. (که‌ یه‌ک‌یک له‌ جو‌ره‌کانی جه‌باد بریتیه له‌ جه‌نگ و، جه‌باد هه‌مووی له‌ جه‌نگ دا خو‌لا‌سه نه‌بو‌ته‌وه)، کاتیک ده‌توانی مو‌جاهید بی له‌ پیناوی خو‌ادا، که له‌ لۆمه‌ی لۆمه‌کاران نه‌ترسی، دیسان له‌ باره‌ی قه‌ناعه‌ت و به‌رچاو‌تیریی و چاو له‌ ده‌ستی خه‌لک نه‌بو‌نه‌وه، له‌ سوور‌ه‌تی (ص) دا، خو‌ا‌ئا‌وا به‌ پی‌غه‌م‌به‌ر ﷺ ده‌فه‌رموی: ﴿قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ﴾ ٨٦ ﴿، واته: بلی: ه‌یچ کر‌یتان لی دا‌وا نا‌که‌م، (ه‌یچ پا‌دا‌شتان لی دا‌وا نا‌که‌م) و، من ه‌یچ ته‌رک‌تان نا‌خه‌مه‌ سه‌ر (یان ه‌یچ لاف لی‌نا‌ده‌م).

به‌لئ زۆر گر‌نگه‌ ئینسان ته‌رک نه‌خاته سه‌ر خه‌لکی و، چاوی له‌ ده‌ستی خه‌لکی نه‌بی و، لی‌یان بی نی‌از بی، هه‌ر کات مامۆستا و زانا و بانگه‌وا‌زکار بو‌ لای خو‌ا، بی نی‌ازی ده‌رب‌ه‌رئ له‌وه‌ی که له‌ ده‌ستی خه‌لک‌دا‌یه، خه‌لک زۆر ئاتا‌ج‌بی ده‌رده‌ب‌رئ، بو‌ ته‌وه‌ی که له‌ لای مامۆستایه، که شار‌ه‌زای دین و په‌یامی خو‌ای په‌روه‌رد‌گا‌ره، به‌لام ته‌گه‌ر ته‌و نی‌ازمه‌ندی ده‌رب‌ه‌رئ بو‌ ته‌وه‌ی له‌ ده‌ستی ته‌وان‌دا‌یه، ته‌وان‌یش له‌وانه‌یه بی‌نی‌ازی ده‌رب‌ه‌رن له‌ به‌ران‌به‌ر ته‌وه‌دا که له‌ ده‌ستی ته‌و دا‌یه، که ئایین و په‌یامی خو‌ای به‌رز و مه‌زنه‌.

به ریـزان!

تہ ماشا بکن! پیغہ مہر کی پایہ بہرزی وہک (یوسف) (علیہ السلام)
دہ فہ رموی:

﴿وَمَا أُبَرِّئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالشُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ (٥٣) يوسف.

تایا چ گهنجیک و چ پیاویک هیئندی (یوسف) پاک و چاک بووه،
که چی دهلی: پاکانه بو نه فسی خوّم ناکهّم، چونکه نه فس زور
فرمان دهکات به خراپه، مه گهر په روهردگار به زهیی (به رانبه به
مروّث) هه بی، بیگومان په روهردگار لیئوردی میهره بانه.

ئىنجا ئەگەر (يوسف) پاكانه بۇ نەفسى خۇى نەكات، كىيى دىكە
بۆى ھەيە بلى: من لى سەرروى ئارەزووان و گومانان (شەھات و
شەھات)نم؟!

به لئی هه میسه دهبی بابای بانگه‌واز کار بو بیرورای خۆی ده‌مارگیر نه‌بی و، کهم و کورپییه‌کانی خۆی بیینی، گوناخ و ناتاه‌واوییه‌کانی خۆی بیینی و، خۆی یه له خه‌لکی چاکتر نه‌ی.

ههروه ها له و لاشه وه: هه می شه له خوا بپاړیته وه و، له ترسی
خوتخوته و دنه دانی شه یتان، په نا به خوا بگری، و هك خوا به پیغه مبه ر
ده فرموی:

﴿وَمَا يَزْعَمَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾
الاعراف.

واته: ته گهر له شه یتانه وه دنه دانیكت بو هات، هاندانیكت بو
هات، په نا به خوا بگره، بیگومان خوا بیسه ری زانیه.

شه یتان جاری وایه توانیویه تی زیان به پیغه مبه ر (محمد)یش
(صلی الله علیه وسلم) بگه یه نی، به لام نهك له پرووی گه یاندنی
ودهیی و په یامی خوا وه، به لكو له پرووی دیکه وه، به به لگه ی ته وه
که خوی زانا و شاره زا له سوورده تی (الأنعام) دا ده فرموی:

﴿وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّى يَخُوضُوا فِي
حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرِى مَعَ الْقَوْمِ
الظَّالِمِينَ﴾ الأنعام.

واته: ته گهر ته وانه ت ده بینی که ده رژیته نیو ثایه ته کانی ئیمه وه،
(قسه ی خراپیان به رانه ر به ثایه ته کانی ئیمه ده کرد)، له گه لیان
دامه نی شه، تاكو باسی بابیه تیکی دیکه ده کهن و، هر کات شه یتان
له بیبری بر دیه وه (خافلای و هر له وى، له مه جلیسه که مایه وه)،
دوای ته وه ی که وه بیرت هاتوته وه، له گه ل کومه لى سته مکاران دا
دامه نی شه.

که واته: ده گونجی شهیتان شت نه بیرى پیغه مبه ریش (صلی الله علیه وسلم) به ریتنه وه، به لام جگه نه گه یاندنی وه حیى، نه وه دا پیغه مبه ران (علیهم الصلاة والسلام) خوا پاراستوونى، به لام نه شتی دیکه، نا، بؤ وینه: نه صه حیى (بوخارى و موسلىم) دا هاتوه، که نوبه یدی کورى نه عصه مى یه هووډی جادووی کردوه نه پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) و کاریگری خراپیشی نه سهرى هه بووه، هه تا خواى میهره بان (المعوذتین) ی به (جبریل) دا ناردوونه خوار، سوورپه تی (الفلق) و سوورپه تی (الناس) نه و یازده تابه ته و، به سهر پیغه مبه رینا (صلی الله علیه وسلم) خوړندوون و، جادووه که هه لوه شاه ته وه^(۱).

(۱) {عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُحْرَ، حَتَّى كَانَ يَرَى أَنَّهُ يَأْتِي النِّسَاءَ وَلَا يَأْتِيَهُنَّ، قَالَ سَفِيَانُ (أَحَدُ رِجَالِ السَّيِّدِ) وَهَذَا أَشَدُّ مَا يَكُونُ مِنَ السُّحْرِ إِذَا كَانَ كَذَا، فَقَالَ: يَا عَائِشَةُ أَعْلِمْتِ أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَفْتَانِي فِيمَا اسْتَفْتَيْتُهُ فِيهِ أَتَانِي رَجُلَانِ فَقَعَدَ أَحَدُهُمَا عِنْدَ رَأْسِي، وَالْآخَرُ عِنْدَ رِجْلِي، فَقَالَ الَّذِي عِنْدَ رَأْسِي لِلْآخَرِ: مَا بَالُ الرَّجُلِ قَالَ: مَطْبُوبٌ قَالَ: وَمَنْ طَبَّهُ قَالَ: لَبِيدُ ابْنِ أَعْصَمٍ، رَجُلٌ مِنْ زُرَيْقٍ، خَلِيفَ لِيَهُودَ، كَانَ مُتَأَفِّفًا قَالَ: وَفِيمَ قَالَ: فِي مُشِطٍ وَمُشَاطَةٍ قَالَ: وَأَيْنَ قَالَ: فِي جُفِّ طَلْعَةٍ دَكَّرَ تَحْتَ رَعُوفَةٍ، فِي بَغْرٍ دُرَّوَانٍ قَالَتْ: فَأَتَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْبُخَّارَ حَتَّى اسْتَعْرِجَهُ فَقَالَ: هَذِهِ الْبُخَّارُ الَّتِي أُرِيدُهَا وَكَانَ مَاءُهَا نَقَاعَةُ الْحِجَاءِ، وَكَأَنَّ نَخْلَهَا رُؤُوسُ الشَّيَاطِينِ قَالَ: فَاسْتَعْرِجَ قَالَتْ: فَهَلْتُ أَفْلَا أَيْ تَمَشَّرْتُ فَقَالَ: أَمَّا وَاللَّهِ فَقَدْ شَفَانِي، وَأَكْرَهَ أَنْ أُبَيَّرَ عَلَى أَحَدٍ مِنَ النَّاسِ شَرًّا أَحْرَجَهُ الْبُخَّارِيُّ فِي: ٧٦ كِتَابِ الطَّبِّ: ٤٩ بَابُ هَلْ يَسْتَعْرِجُ السُّحْرَ.

٢٥) به پالنه ری رازی کردنی خوی پهروه دگار، خسته پرووی ئیسلام به زمانی حال و کردار:

ئوه کوټا سیفته ته و جاری دیکه ش قسه مان له باره وه کرده و،
من پیم وایه: گرنه گرتین خه سلته که ده بی له هر مسولمانیکدا
هه بی، به تایبه تی له که سیك دا بیه وی: بیته هو ی رینمایی
خه لك و ده ستگرتنی خه لك بهره و راسته شه قامی خوا، ئه وه یه:
که به زمانی کردار و زمانی حال، ئیسلامیان له تاوینه ی کردار و
په فتاره کانیدا بو دربخات.

برایان و خوشکانی به ریز!

ئیمه ئه گهر هر قسه مان له خه لکی زیاد بی، کاریگه ریمان
له سه ریان نابی، چونکه هه میشه هر که سه له چ پرویکه وه زیاده ی
له خه لکی پی بی، ده توانی له و پرووه ته ئیسیریان تی بکات، ئه وه ی
که عیلم و فیکری له خه لك زیاتر بی، له پرووی عیلمیه وه، له
پرووی فیکریه وه، هه روه ها ئه وه ی پاره و سامانی له خه لك زیاتر
بی، ده توانی به مال و سامان هاو کارییان بکات، هه روه ها ئه گهر
ته قوا و ئیخلاصی له خه لك زیاتر بی، له و پرووه وه، کاریگه ری له
سه ریان ده بی، بویه ئه ساس خۆمانین، که ئه مه زورجار و دک په ندیکم
لیک کرده، ده لیم: (پاکسازی به پاکان ده کری، چاکسازی به چاکان
ده کری، راست کردنه وه به راستان ده کری) تا کو بو خۆمان هه ول
نه ده ین پاک و چاک و راست بین، چۆن ده توانین گۆرانکاری به سه ر
ده ورو به ری خۆماندا بینین؟

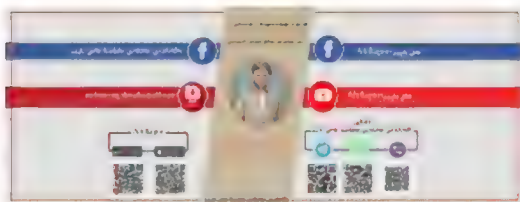

ئىنجا كە دەلىم: خىستىنە ڧروۋى ئىسلام بە زىمانى ھال و كىدار،
ئەو ھەموو كايەكانى ژيان دەگىرتەو، بۇ وىنە: جارى وايە ئىنسان
دەچى بۇ لاي نەخۇشلىك، بە دىلۋىزى، دوعاى بۇ دەكات،
دەستىكى پىدا دىنى، كە يىگومان ئەو مەۋقە زۆر پى دىلخۇش
دەبى و بە دىلبايى نە لاي خواش پاداشتىكى گەۋرەى دەبى،
ھەرۋەھا چوون بۇ تازىە و، بەشدارىي كىردن نە خۇشى و ناخۇشى
خەلك دا، كەسلىك پىۋىستى پىيە ھاۋكارىي بىكات و، كىشەى ھەپە
بۇ چارەسەر بىكات.

ئىنجا ئەم زىمانى ھال و كىدارە، زۆر زىمانىكى ڧەوان (فەسلىح) و
پاراۋ و گۆيايە و، ھەموو كەسلىك چاك لى تىدەگات و، بەراستىش
نە گەر وانەبىن، ماناى وايە ھەر قىسەمان نە خەلك زىاترە.

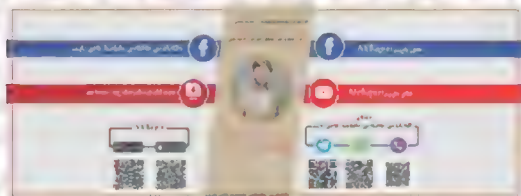
خا بە ئوتف و كەڧەمى خۇى يارمەتتىمان بىدات، كە بە زىمانى
كىدار و ھال، پىش زىمانى وتار و مەقال، تايىنى خاى پەرۋەردگار
بەخەينە بەر چاۋى خەلك و شىرىنى بىكەين و، كارلىك بىكەين كە
خەلك و دەۋرۋىبەرمەن نە ھەر ئاستىكدا ھەبن، بە ھۇى تىمەۋە
شىرىنايەتتىيان بە تايىنى خاى بەخەشەردا بىچى.

تەۋەرى نۆيەم

● چەند ھەلە و نەخۆشییەکی بەشیك لە بانگەوازکاران

بەرێزان! هەندێك لەو كەسانەى ئەرکی بانگەوازکردن جێبەجێ دەكەن، چەند هەڵە و نەخۆشییەکیان هەن كە ئێرەدا بە خێرایى وەك سەردێژ بە سەریاندا دەڕۆم، هەلبەتە بانگەوازكاران، ئەوانەش كە خەلك بۆ لاى خوا بانگەدەكەن، مەرۆقن و دەگونجی تووشی كەم و كوورپی و كرچ و كالیی ببن، تووشی نەخۆشیی و بێهێزیی ببن و، لە هەندێك شتدا نەپێن، ئنجا ئیمە بیست و یەك (٢١) لەو كەم و كوریانەمان دیاریكردوون، كە كەم و زۆر، بەشێك لە بانگەوازكاران^(١) پێیانەووە گەرفتار دەبن.

١- بێهێزیی لە ڕووی ئیمان و تەقوا و تەزكیە و ڕەوشت و ئاكارەو:

بۆیەش ئەمەم كردووە بە نەخۆشیی و دەردی یەكەم، چونكە دواى بە نەرنیی دەشكێتەو، بەسەر هەموو خاڵەكانى دیکەدا، ئاویش كە لە سەرچاوەوە لێل بوو، لە جۆگە هەر لێل دەبێ و، دیواریش ئەگەر لە بناغەووە لار بوو، هەر لار دەروات، بۆیە دەبێ لە خۆمان وریا بین و وەك پێشتر باسمان كرد، خاوەن ئیمانیكى مەحكەم و، تەقوايەكى كاكدار و، تەزكیەكى باش و، ڕەوشتیكى بەرز و جوان بین، ئیدی دواى ئەو، وەك بەرھەم و دەرتەنجامێك، ئەگەر بناغەكەمان مەحكەم دانا، شتەكانى دیکە هەموویان باش دەبن.

(١) بۆیە نا ئێم (بانگەواز)، چونكە وشەى بانگەوازم پێ راست نیە و، دەئێم: (بانگەوازكار)، یانى: كەسێك كە كارى بانگەواز دەكات، بەلام بانگەواز، یانى: كەسێك كە (بانگ) دەخوازێ!

٢- بېټېزې له رووې عېلمې و فېکړې و هوښيارې سياسي و کوڼه لايه تييه وه:

بېگومان شتيکې سهيره، که سينک بيهوې خه لک له خوا نزيک بخاته وه، به لام بو خوی شاره زای ئيسلام نه بې، يان له رووې واقع ناسبي و فېکرييه وه، دواکه وتوو بې، يان له رووې هوښيارې سياسي وه، فيلي ئې بکړې، يان له رووې هوښيارې کوڼه لايه تييه وه، نه زانې نه و کوڼه لگايه چونه؟ نه و گه له، يان نه و عه شيرته چونه؟ نه و خه لکانه که قسه يان بو دکات، پاشخاني سياسي و فکريان، پاشخاني کوڼه لايه تييان، رابردوويان، چونه؟

من کردوومه به عاده ت، بچم بو هر شوئينک، دپرسم نه و خه لکه کين؟ چونن؟ کاتي خوی چون بوون؟ چيان کردوه؟ به لکو نه گهر بگونجې، واباشه له رووې جوگرافي ده فهره کيان و، له رووې نه ريت و کلتور و، جوړی کار و کاسبي و چونه تي زيان و گوزهرانيانه وه، زانياري ه بې، چونکه به ته نکيد، رابردووي خه لک کاريگه ري له سر ئيستايان هيه، هر وه ئيستاشيان کاريگه ري ده بې له سر داهاتوويان.

له بواره دا که قسه ي تيدا ده کين، قسه يه کي جوان هيه، ده لي: (قَصْمَ ظَهْر الدِّين: رَجُلَانِ: عَالَمٌ مَّتَهَتَّكَ وَجَاهُ لُ مَتْنَسَك) واته: دوو که س پشتي دين ده سکينن: زانايه کي بې به ند و بار و، نه زانکي ديندار، زاناي بې به ند و بار، که عيلمي هيه، به لام به زانياريه که ي ربه فتار ناکات و، نه هلي ته قوا نيه و، بو خوا صولحاو نيه، خه لک

که تهماشای ئهو دهکهن، دهلین: ئا ئهوه زانایه کهیه! بههوی ویهوه
دینیان له بهر چاو دهکهوی، کهسیکیش که نهزانه، بهلام دینداره،
دینداری به نهزانییش، دیسان ئایین (مه به ستمان ئیسلامه) له بهر
چاوی خه لک دهخات، به هوی نهزانییه کهیهوه، تووشی غه لته و
په لته دهبی، خه لکیش له سه ره دینی حیساب دهکات.

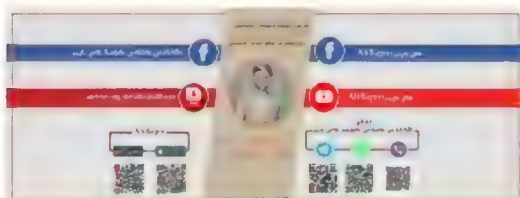

٣- كهوتنه ژير كاريگهري واقيعي لار و ناشهرعي، چ نهريته نه فاميه كاني كومه لگا، چ ده ستلاټ و ستم و لادان و تاوانه كاني:

نه حالیکه که خوا ده فرمود: ﴿وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَمَا لَكُمْ لِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾ ﴿١١٣﴾ قَسَمُكُمُ النَّارُ ﴿١١٤﴾ هود.

ئىنجا ئەم تەعبىرەي خۇا سىبحانە وتعالى، زۆر كەس وا دەزانى
بۇ قىيامەتە، بەلام ئە راستىيدا بۇ دىئاش ھەر وايە، ئە دىئاش دا
زۆر جارمان يىنىو، ئەوئى ئە گەل زالمدا بە رىئە دا بىروات، ئە
دىئاشدا بە تاگرى زالمەكە دەسووتى، ئە گەلدا دەسووتى، ئە گەلدا
تووشى عەيبە دى و، باجى زولمەكە تەوئىش دەدات و، دەيئە
(فاسقى مەحرۇوم)، دەيئە (تەخواردوئى ئە سىمىلان مەيو)! بۇيە
بانگەوازكار دەيى وريا بى، ئەكەويئە ژىر كاريگەرى كۆمەلگا و
نەريئە تەفامىيەكانى، ياخود دەستەلات و ستەم و لادان و تاوانەكانى،
ئە بەراتىر تەماعىك دا، بان بە ھۆي ترسەكەو.

٤- نادىدە گرتنى واقىيى ئىستاي كۆمەلگا و، ژيان لە مېژوودا:

خوشكان و برايان!

پاستىيەك لە دوو ئايەتان لە سوورەتى (البقرة) دا ھاتو، بە يەك تەعبىر دووبارە بۆتەو، خوا باسى ئەھلى كىتاب دەكات، لە نىوانيان دا جوولەكە و نەصرانىيەكان، بە تايبەت جوولەكەكان، دوايى دەفەرموى:

﴿تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

واتە: ئەوانە كۆمەللىك بوون رابردوون، ئەوئى كە و دەدەستيان ھىنابى، ھى خۆيانە، ئىوئەش ھەرچى و دەدەستى بىنن ھى خۆتانە و، ئىوئە لە باردى ئەوئەو كە ئەوان دەيانكرد، لىتان ناپرسىتەو.

بەريزان!

دەبى وريا بىن! مېژوو بۆ ئەوئە باشە دەرس و عىبەرت و پەندى لىوئەريگرين، بەلام مېژوو نەھىننەوئە بۆ ئىرە، ياخود بۆ خۆمان نەچىنەوئە نىو مېژوو، ئەوئە غەلەتە، مېژوو ھەلوئەستەي لە بەردەم دا بکەين، مېژووى خۆمان بخوئىنەوئە، شارەزاي بىن، بەلام ھەولبەدين دەرس و پەندى لىوئەريگرين، نەك مېژوو لە خۆماندا دووبارە بکەينەوئە، يان خۆمان لە مېژوودا دووبارە بکەينەوئە، يان مېژوو بىننەوئە ئىرە، ياخود بۆ خۆمان بچىنەوئە بۆ ئەوئە، ھەردووک لای غەلەتە.

٥- بېھۆيزى لہ بہرانبەر: ترس و تہماع و ئارەزوو و فیل و پیلانی

ناحەزاند:

زۆرم پیناخۆشە، کە دەبیستم مامۆستایەك، یان بانگەوازكارێك، یان كەسێك كە لەسەر ئیسلام حیسابە، بە شیۆیەك لە شیۆەكان، ئەگەر خوشكە، ئەگەر برایە، بە ھۆی ترسەود، ھەقیك نالێ، یاخود ناھەقیك دەلێ، یان لادەدا بە ھۆی تەماعێكەود، یان بە ھۆی ئارەزوویكەود، لە بہرانبەر پشوبای شەھوتێكدا، شوبھەیەك دا دەلەقی، یاخود فیلێ لێدەكرێ! لەم ولاتەى ئیمەدا پێشتر كەسانێك ھەبوون، خاوەن كەسایەتیی و ڤیژ و حورمەتیكى باش بوون، بەلام دواى لە لایەن دەستەلات و حیزبە عەلمانییەكانییەود، فیلان لێكراود، ھەلخەلەتێراون، كالاویان لەسەر نراود، كراونە ڤووش و فرێ دراون، زۆر حەیفە!

ھەر بۆ خۆشیی شتیكتان بۆ دەگیرمەود:

جارێك لەگەڵ یەكێك لە لایەنە سیاسییەكان دا دانیشتبووین، مەكتەبى سیاسییان ھاتبوون بۆ لامان، گوتم: ئەرێ برادەرىنە! ھەندێك لەو مامۆستایانەى ئیمە بۆچی وا لێدەكەن؟

گوتیان: چیان لێدەكەین؟

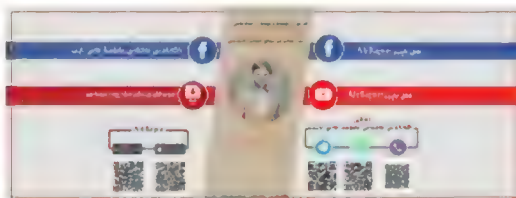
گوتم: مامۆستایەكە، ڤیژ و حورمەت و ئیعتبارێكى باشى ھەیە، خەلك گویى لێدەگرێ و، قسەى لێوەردەگرێ، كە لە ئیوە نزیک دەبیتهود، بێ شەخسیەت و بێ نیوەڤۆك و بێ ئیعتبارى دەكەن، وەك ڤووشى لێدەكەن و فرێ دەدن!

یەکیکیان گوتی: مامۆستا! راست دەکەیت، بەلام تاخر نێمەش
نیشی خۆمان هەیە، ئەوان با ئە خۆیان وریا بن، دەنا نێمەش نیشی
خۆمان پێیانە!

بەلێ حەیفە مەرۆفی بانگەوازکار ئە بەرانبەر ترس و تەماع و
تارەزوودا بیهێز بێ، یاخود هیندە سادە و فەقیرحەل بێ، فێلی لێ
بکری و کلاوی بنڕتە سەر و بەکاربهێنری بۆ مەبەستیئێک، کە
پێچەوانەی تاییین و بەرنامەکەیی خۆیەتی و، دوایش بۆی دەبێ بە
مایەیی شەرمەزاریی دنیا و قیامەتی!

من زۆر پەرۆشی ئەو کەسانەمە کە رۆژی ئە رۆژان، حورمەت
و نیعتیبارێکیان بوو ئە پەنای تێسلامدا، دوایی ئە ئەنجامی
پاشکۆیەتییان دا بۆ حیزبێکی عەلمانیی، یاخود خزمەتکردنیان بە
کەسانێک، کە دژی تاییین و بەرنامەکەینی، بۆتە پووش و بێ نرخ
کەوتۆتە گۆرێ و نێمەش خەسارێکمان لێکەوتووە.

٦- دهمارگیری و داخراویی، له رووی فیکر و مه‌شەب و مه‌زه‌ب

و... هتده‌وه:

مه‌رج نیه هەر له رووی‌که‌وه، مروّفی گیرۆده‌ی دهردی داخراویدی و دهمارگیری ببی، هه‌یه له رووی فیکره‌وه، داخراو و دهمارگیره، هه‌یه له رووی مه‌شەبیکی دیاریکراوه‌وه، هه‌یه له رووی مه‌زه‌بی‌که‌وه، هه‌یه له رووی حیزبییه‌وه... هتد، مروّف به گشتی و بانگه‌وازکاران به تایبەت، ده‌بی هه‌موو دەرگا و په‌نجه‌ره‌کانی عه‌قلی خو‌ی بکاته‌وه، خوا عز و جل وای فەرمووه، ده‌فرموی:

﴿فَبَشِّرْ عِبَادَ ۝١٧ الَّذِيْنَ يَسْتَمِعُوْنَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُوْنَ اَحْسَنَهُ ۚ اُولٰٓئِكَ ۝١٨ الَّذِيْنَ هَدٰىهُمْ اللّٰهُ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ اُولُوْا الْاَلْبٰبِ ۝﴾ الزمر.

واته: موژده بده به‌و به‌ندانەم، که گو‌ی بو هه‌موو قسه‌یه‌ک ده‌گرن، به‌لام دوایی شو‌ین باشت‌رینی ده‌که‌ون، ته‌وانه که‌سانیکن، خوا هیدایه‌تی داو‌ن و ته‌وانەن خاو‌ن عه‌قلان.

خاو‌ن عه‌قل که‌سی‌که به عه‌قلی خه‌ل‌کی خو‌ی ده‌وله‌مه‌ند بکات، که‌ی ئینسان ده‌توان‌ی به‌ دوای باشت‌رین قسه‌ بکه‌وی؟ که گو‌ی له قسه‌ی خراپ‌یش بگری، شاره‌زایی فیکری خراپ و به‌رنامه و ر‌ی‌چکه و بیردۆزی ته‌ملا و لاش ببی، چونکه ته‌گەر تو شاره‌زای شه‌ر و خراپه نه‌بی، خ‌یر و شه‌رت بو لی‌ک جی‌اناک‌ر‌یت‌ه‌وه.

عَرَفْتُ الشَّرَّ لَا لِلشَّرِّ لٰكِنْ لِاتَّقِيْهِ وَمَنْ لَّمْ يَعْرِفِ الشَّرَّ مِنَ النَّاسِ يَقَعْ فِيْهِ

خراپه‌م له‌به‌ر خو‌ی نه‌ناسی به‌ل‌کو بو پار‌یز‌ران له‌ زیانی هه‌ر‌که‌س خراپه‌ی خه‌ل‌ک نه‌زانی، ده‌یکه‌و‌یت‌ی به‌ ئاسانی

٧- به کارهينانی وشه و تعبيری بڼه زاکهت، يان رښتاری نالايق و ته شير پتکردن:

ته ودهش يه کيکه له نه خوښی و دهرده کان، هه لېه ته: وشه و تعبيری ناشيرين له هه موو کهس ناشيرنه، به لام وده لاهي که سيک خوې به جيگري پيغه مېهر ﷺ و ميراتگري پيغه مېهر ﷺ بزانی و، له شويی پيغه مېهر دا ﷺ بووهستی، له مينېره کهی و ميحرا به کهیدا و، قسه ی نارېک بکات و، رښتاری نارېک و ناشيست بکات، ليی ناشيرينتره، وده که يه کيک له زانايان دهلي:

(الحسنة حسنة وفي بيت النبوة أحسن، والسيئة سيئة وفي بيت النبوة أسوء) واته: چاکه هه چاکه، به لام له بنه مالهی پيغه مېهر ﷺ و خزمانی و نزيکاني، جوانتره، خراپه ش هه خراپه، به لام له بنه مال و خزمانی پيغه مېهر ﷺ ناشيرينتره.

تنجا که سيکيش خوې به جيگر و ميراتگري پيغه مېهر ﷺ بزانی و کاری تهو بکات، که کاری خه لک به رهو خوا بانگکردنه، تهو يش به هه مان شيوه.

خوای په روه دگارش ده فرموی: ﴿وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا﴾ (٨٣) البقرة.

واته: قسه ی باش و په سند له گهل خه لکی دا بکه ن.

هه روه ها ده فرموی: ﴿وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ (١٩٥) البقرة.

واته: چاکه بکه ن، چاکه کار بن، به دلنيایي خوا چاکه کارانی خو شده وي.

۸- كات بەفېرۋدان بە قسە و باسى پوۋچ:

خەسار و خەيفە بۇ ھەموو گەس، كاتى خۇي بە فېرۋ بىدات،
بەلام بە تايىبەتى بۇ كەسانىك، كە دەيانەوى خەلك بەرەو خوا يىنن،
بە تەكيد دەي زياتر خۇيان نە قسەي پوۋچ و رەفتارى پوۋچ
پيارىزن، خۋاي كار بە جىش نە پىناسەي برۋاداران دا ھەرموۋىيەتى:

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ﴾ (المؤمنون)

واتە: (ھەرۋەھا نەو برۋادارانە سەرفرازن) كە ۋاز نە قسە و
رەفتارى پوۋچ و بى كەلك دىنن.

۹- بەكارنەھىنانى شىۋاز و ئامپازى نوئ و ھاۋچەرخ:

ئەمىش بۇ بەشىك لە بانگەوازكاران، يەكى دىكەيە لە نەخۇشىيەكان، يەكى دىكەيە لە كەم و كورپىيەكان، ھەندىك كەس ناتوانى خۇى بگۇرپى، زۆر جار گوتوومە: پىشىنانى خۇمان دەلئىن: (مار ھەموو سالىك كىفەك دەگۇرپى)، دەلئىن: مار ھەموو سالىك كارىك فرى دەدا، ئىنسان گا نىە لە كەولئىك دوورا بى، دەبى جار جار چاۋ بە شتەكانى خۇيدا بگىرپىتەۋە، مروف نابى دەمارگىر بى بۇ ھىچ شتىك، (لە رووى بىروپا و فىكرەۋە) جگە لە ۋەحىي، بەس ئەۋەى خوا فەرموۋىيەتى، يان پىغەمبەر ﷺ، فەرموۋىيەتى، يان كىرەۋىيەتى، يان دانى پىھىناۋە، ئەۋە ھەقى رەھايە، ئەۋى دىكە با ئىنسان، ھەموو شتىك بە چاۋىك تەماشى بىكات، بتوانى ھەلىسەنگىنى، يانى: تەماشى بىكەن! پىغەمبەر ﷺ، لە مەسەلەى نرخ لەسەر شت داناندا، نرخى لەسەر شت دانەنا، گوتيان: {يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أَلَا تُسْعَرُ لَنَا؟ قَالَ: لَا أُسْعَرُ إِنَّ الْمُسْعَرَ هُوَ اللَّهُ}، واتە: ئەى پىغەمبەرى خوا ﷺ! نرخمان لەسەر شتان بۇ دانانى؟! فەرموۋى: نرخ دانانىم، نرخ دانەر بەس خوايە.

كەچى دوۋەم خەلىفەى پىغەمبەر: عومەر خا لىي رازى بى لە رۇژگارى خۇيدا، نرخى لەسەر شت دانا.

ئىنجا ئىمام مالىك، ئىمامى ئەھلى مەدىنە، دەلى: پىغەمبەر ﷺ، لە رۇژگارى خۇيدا ئەۋەى كرد، كە بۇ رۇژگارى ئەۋەى باش بو، عومەرىش خا لىي رازى بى، ئەۋەى كرد، كە بۇ رۇژگارى ئەۋەى باش بو.

لە ڕۆژگاری پیغەمبەردا ﷺ، بازرگانەکان بە ئینصاف بوون و
نرخێ زیادیان لەسەر شت دانەدەنا، بە نرخێ خۆی دەیانفرۆشت،
قۆڵی خەڵکیان نەدەپەری، بەلام لە سەردەمی حوکمرانیی عومەردا
خوایێ ڕازی بێ، بازرگانی فیلباز و ساخەتەچی و قۆلبەر
پەیدا بوون، بۆیە دەستەلاتی شەرعیی بە چاکێ زانی، نرخ لەسەر
شتەکان دابنێ، بۆ ئەوەی قۆڵی خەڵک نەبەردێ!

مەبەستم ئەوەیە تۆ نابێ هەر لە کەوڵێکدا دابی، بەس بەشیوەیەکی بیر
بکەییوە، بەلکو کە دنیا دەگۆڕێ، دەبێ تۆش خۆت بگۆڕێ، شیوەی
مامەڵەت لە گەڵ دنیا دا بگۆڕێ، موحەممەدی کورێ حەسەنی
شەیبانیی، لە گەڵ ئەبوو یوسف، دوو قوتابی بەرجەستەیی ئەبوو
حەنیفەن، هەندیک لە زانیان دەلێن: لە یەک لەسەر سێ مەزەبە کەیدا،
رایان لە هی وی جیا بوو، ئنجا بۆ ھۆکاری ڕاجیاییەکیان دەلێن: (كَانَ
اخْتِلَافٌ وَقْتٍ وَزَمَانٍ، وَلَيْسَ اخْتِلَافٌ حُجَّةً وَبُرْهَانًا).

واتە: ڕۆژگارەکە لە سەردەمی ئەبوو یوسف و موحەممەددا،
گۆرا، لە گەڵ هی سەردەمی ئیمام ئەبوو حەنیفە، بۆیە ئەوانیش
هەندیک لە فەتواکانیان گۆڕی، فەتوا، ئەگەر نا، حوکمی شەرعیی
لە جێی خۆیەتی، بەلام فەتوا دەگۆڕدێ.

پێشتریش ئەم ئایەتە موبارەکەمان خویندەو، کە دەفەر موی:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ﴾ (ابراھیم).

واتە: هیچ پیغەمبەرێکمان نەناردو، مەگەر بە زمانی خەڵکەکی،
تاکو بۆیان ڕوون بکاتەو، بێگومان زمان تەنیا مەبەست پێی (لُغَةً) نیە،
بەلکویانی: بە شیوازی پەسند لە لای وان، بە ئامرازەکانی ڕۆژگاری
ئەوان، بەو شیوەیەکی کە ئەوان چاکتر لێی تێدەگەن، بەو شیوە بیاننویێ.

١٠- نه شارمزی له چاک خویندنه وهی قورئان و، کۆله واری له زانسته شرعییه کاند:

به دنیایی شتیکی زۆر ناریکه، بۆ که سیک بانگی خەلک بکات بۆ لای خوا، به لام نه توانی فرمایشته که ی خوا، به ریکی بخوینته وه، ههروه ها شارمزی زانسته شرعییه کان نه ی، نجا نه گهر قورئان و ته فسیره، نه گهر فرمایشتی پیغمبهره ﷺ، نه گهر توصولی فیهه، فیهه، ده ی سهره ده ریکیان لی بکات، خوی زانا و کارزانی به پیغمبهری کوتایی (محمد ﷺ) ی فرمووه:

﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعِيَ...﴾ (یوسف)

که پیشتیش چەند جارێک ئەو ئایەتە بە پێرەمان هیناوه و قسەشمان لەسەر کردووە.

(۱۱)- گړنگی و بایه‌خی پټوېست نه‌دان به مرگه‌وت و دهرس و

دهور و وتار و، قهر نه‌زانی پټشه‌وايه‌تیی (إمامه):

ته‌وه که که سیلک خه‌لک بو لای خوا بانگ ده‌کات، چ مه‌قام و چ
پایه‌کی هه‌یه، ټینسان ده‌یی قه‌دری ته‌وه بزانی، خوی پوره‌ردگار
وه‌سفی (عباد الرحمن) ده‌کات:

﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا﴾ (۱۲)

واته: به‌نده‌کانی (خوی) به به‌زه‌یی نه‌واته‌ن که به هی‌نمی به
زه‌ویدا ده‌رژون و ... هتد.

دواتر ده‌فرموی: ﴿وَجَعَلْنَا الْمُتَّقِينَ إِمَامًا﴾ (۷۶) الفرقان،

واته: هه‌روه‌ها به‌مانگیره به پټشه‌وا بو پارټزکاران.

بی‌گومان مه‌به‌ستی، ته‌نها ټی‌مامه‌تیی نوټز نیه، به‌لام ټی‌مامه‌تیی
نوټزیش، به‌شیکه نه‌و ټی‌مامه‌ت و پټشه‌وايه‌تیی که (عباد الرحمن)
داوا نه خوا ده‌که‌ن پټیان به‌خشی.

(۱۶)- بىن ھەلۋىستىيى لە بەرانبەر تەۋژم و كار و پروژەى ئىسلامىي و،
پاكىسازىي و چاكىسازىي تپدا كۆمەلگادا:

نايا دەگونجى كەسىك خەلك بۇ لاي خوا بانگ بىكات، بەلام
بەرانبەر بە پشتگىرىي كۆمەلگەى تەۋژمى ئىسلامىي بىن ھەلۋىست
بىن، يان بەرانبەر بە كۆمەلگەى بىن ھەلۋىست بىن، كە حوكمى چ
پادشاىەكە و كى چى دەكات و كى چى ناكات؟ خواى كارىەجى و
زانا دەفەرموى:

﴿وَلَتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ
الْمُنْكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ (۱۰۴) آل عمران.

۱۸۳ واتە: با كۆمەلەكتان ھەبىن، بانگەواز بىكەن بۇ چاكە و فەرمان بە
پەسند بىكەن و، رىگىرىي لە ناپەسند بىكەن و، ھەر تەوانەش سەرفرازن.

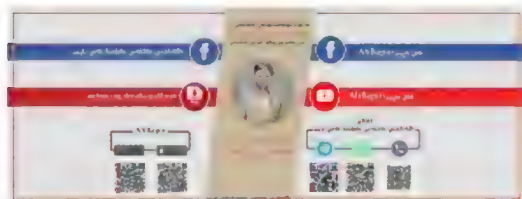

۱۲- نەشارەزايى لە زانستەكانى رۆژگار و، بىئاڭايى لە تەۋژمە

فيكرى و سياسىيەكان:

تەمىش ديسان كەم و كورپى و نەخۇشپىيەكى خراپە، كاتى خۆى زانايانى ئىمە، پىشەۋايانى ئىمە، ھەموو ئەوانەى كە توانىويانە، كارىگەربىيان ھەبى ئەسەر دەۋرۋەر و كۆمەلگاي خۇيان، بۇ نمونە: ۋەك ئەبو لەسەنى نەشەرى، ئەبو ھامىدى غەززالى، ئىبىنو تەيمىيە، ئىبىنو لەقەيىم، ئىبىنو لەھەزى و، ئەوانى دىكەش ھەمويان فيكر و كلتور و فەرھەنگى رۆژگارى خۇيانىان، باش دەرەك و ھەزم كەردە، ئەگەر تەماشاي كىتپەكانىيان بىكەين زۆر چاك دەزانىن، توانىويانە بچنە قولايى و، بىنچ و بناۋانى ھەموو ئەو فيكر و فەرھەنگ و كلتور و تەۋژمە فيكرى و سياسىيانەى، لە رۆژگارى خۇياندا بوون و، توانىويانە بەر پەرچيان بەدەۋە و، ئىسلامىش بە ھىز و پىزەۋە بىخەنە رەو، ئا ئەوانە توانىويانە كارىگەربىيان بى.

۱۴- بىلايەنىيى لە نيوان تەوژمى ئىسلامىي و غەلمانىيدا و، بگرە
(بۇ ھەندىكىيان) لايەنگرىيى كىردنى تەوژمى غەلمانىي:

ھەندىك لەوانەي بە حىساب لەسەر بانگ كىردنى خەلك، بۇ لاي
خا حىسابن، خۇيان بى لايەن (محايد) پىشان دەدەن، تاكو تۆمەتبار
نەكرىن بە ئىسلامىي!! ناگونجى تۆ بىلايەن بى لە نيوان تەوژمى
ئىسلامىي و غەلمانىيدا:

رۇژىك، مامۇستايەك كە لە شوينىك مەلا بوو، لە مزگەوتەكەي
خۇي دەريان كىردبوو، ھات بۇ لام، زۆر خۇي پى مەزئوم بوو، گوتىم:
چىيە مامۇستا؟

گوتى: مامۇستا! دەريان كىردووم لە مزگەوتەكەم.
گوتىم: كە فارەتە (إن شاء الله)، قەيناكا، ئەو شتانەش ھەر دەبن.
گوتى: ئاخىر مامۇستا! دەزانى چىم زۆر پىناخۆشە؟
گوتىم: چى؟

گوتى: تۆمەتباريان كىردووم، گوتوويانە: تۆ ئىسلامىي!
منىش دەستم لە شان و پشتىداو، گوتىم: كاكە مەلا! مەلا ھەر دەبى
ئىسلامىي بى، خۇ نابى شتىكى دىكە بى! ئەويش ھەندى فكىرى
لىكىردەو و، گوتى: راستە، بەلام مەبەستم ئەو بوو، كە لە حىزىك دانىم!
گوتىم: قەيناكا لە ھىچ حىزبان دانى، بەلام ھەر دەبى ئىسلامىي
بى و، ھەر لە گەل ئىسلام بى، چونكە ئەو دەي لە گەل ئىسلام دا
نەبى، لە گەل كوفىر دايە، لە گەل غەيرى ئىسلام دايە.

خوای تاك و پاكيش تهوئی زۆرجوان ږوونكردؤ تهوه كه فهرموويه تی:
﴿ اَمْ يَجْعَلُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْاَرْضِ اَمْ
يَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ ﴾ ۲۸ ص.

واته: ئايا تهوانه ی ئيمانيان هه یه و، كردهوه باشه كانيان ته نجام داو،
وهك خراپه كاران و تيكدهران له زهوی دا ته ماشایان دهكین؟ یاخود ئايا
پاریزكاران، وهك تاوانباران داده نین؟!

ئهم قسه یه بۆ ئه و كه سانه یه، كه له بهرگی مه لایه تی و
دینداری دان، كه چی له گه ل حیزیکه عه لمانی دان، ئنجا
هه شیانه ده لی: فهرقیان چییه، حیزب هه ر حیزبه؟! چۆن فهرقیان
چییه، نوێژكه ر و نوێژ نه كه ر فهرقیان زۆره، كاتی خۆی شه ږ
و ږووبه روو بوونه وه مان بوو له گه ل هه ندیک له و حیزبانه دا، دوا یی
هه موو شتی به را بووه، یه كیک له و به رپرسانه ی ته وساكه ده عوه تی
كردبووین، گو تی: مامۆستا! فهرقیکی وامان نه بوو.

گوتم: چۆن فهرقمان نه بوو؟

گو تی: ئاخړ كوا راسته گوتبو تان: ته وانه هه موویان نامسو لمانن؟!
گوتم: ته گه ر وامان گوتبی، ته وهش زیده ږو یی بووه، به لام به
خوا فهرقمان هه بوو.

گو تی: فهرقمان چی بوو؟

گوتم: ئاخړ به لای كه مه وه ئیمه نوێژكه ر و ئیوهش نوێژنه كه ر بوون!
گو تی: ته و دیان راسته، هه رچه نده من خۆم نوێژم ده كرد، به لام
نوێژكه رمان ده گمه ن و یه كجار كه م بوون!

به لای به حه قیقه، هندی کهس هر له خوی تیکدهدا، دهلی:
حیزبه کان وهک یه کن و هیچ فره قیان نیه!

ئاخر چۆن فرقمان نيه؟ بەس لەبەر ئەوەی هەموویان ناویان حیزبە
 وەك یەكن؟! تۆ دەبێ تەماشای بەرنامەكەیان و كار و كردەوه و پەڕێز و
 بەرههەمیان و نۆڤەڕۆکیان بكەى، چونكە ئەصلى حیزب بوون، غەلەت
 نیه، پەسەند و بگەرە پێویستە، كۆبوونەوه لەسەر باطیل و ستەم و گوناھ
 غەلەتە، ئەگەرنا ئەگەر لەسەر چاكە و هەق كۆبیەوه، خواى پەوێردگار
 باسى (حِزْبُ اللّهِ)ى كردو، باسى (حِزْبُ الشَّيْطَانِ)ى كردو، ئنجا
 هەر كەس لەسەر فێكردى شەیتانىی كۆبیئەوه، خراپە، بەلام كەسێك
 لەسەر بەرنامەى خوا كۆبیئەوه، ئەو شتێكى پەسەند و جێى ستایشە.

١٥- نه بوونی هاوکاری و ته بایی و راوړئ به یه کدی کردن، چ جای یهک به برنامه یی و پتکه وه کار کردن و ... هتد:

ته ودهش بنگومان ناته و او بی و نه خوشی به کی گه وره یه، که له نیو ته وژمی
بانگه واز کاراندا هیه، له حالیک دا که خوا به نه هلی نیمان به گشتی
ده فهرموی:

﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾ ١٣ آل عمران.

واته: تیکړ او ویکړا دهست به پرسمانی خوا وه بگرن و په رته وازه مهبین.

﴿وَلَا تَنَزَعُوا أَنْفُسَكُمْ فِي دِينِكُمْ﴾ ١٦ الأنفال.

واته: پتکه وه نا کوک مهبین، ته گهرنا بیهر دین و فشه ل دین و
هیز و پیرتان نامینی.

که چی مسولمانان ته نانهت زانا و مشور خوره کانیشیان پتکه وه ته با
و هاوکار نه بن!! من زور خه فته له وه دهووم که: به دلنیایی تم کاری
هه ره وه زی و حیزی به، هه ندیک جار مسولمانان له یه ک داده بری! به بی
رپک و پتکی (تنظیم)، کاری جیددی ناکری و، واقع ناگوردری،
ته وده شتیکه هیچ به دیلمان بوی نیه، به لام دهی و ریاش بین و ته و کاری
به کو مه ل و کاری حیزی به، دامن نه بری چ له نیو خو مان دا، چ
له خه لک، تیمه دهی بزانی چ ده کین و چو ن ده کین؟ زور جارن وام
دیت به رچاو که: ته گهر ناگامان له خو مان نه بی، له کو مه لگا و خه لک
داده برین و دهینه بژاردیه ک و له باز نه یه کی ته سکدا و قه تیس دهین!
ته ودهش نه خوشی به که دهی به جیددی چاره سر بکری.

١٦- گیرۆده بوون به نهخۆشیی لاسهنگییه وه، گهوره کردنی شتی بچووک و بچووکردنه وهی شتی گهوره:

بو وینه:

(١)- ریش، هیشتنه وه، من ریش هیشتنه وه به سوننه ت دهزانم.

(٢)- دهلینگ هه لپیچان (تشمیر الثوب)، من پیم چاک نیه، کهس دهلینگی له عهرزی بخشی، به لام فهرموده که باسی ته وه دهکات که کاتی خۆی هه ندیک کهس به فیز و کهشخه عه بایان له زهوی خشاوه، بیگومان پیغه مبه ر ﷺ، پی ناخۆش بووه و هه ره شهی له و جۆره که سانه کردوه^(١)!

(٣)- پیچه گرته وه (انتقاب) ئافه رته تان ته گهر به چاکی بزانه و پیچه بکه ن شتیکی باشه، به لام ته گهر نه شیکه ن، پیوهی مولزده نین.

(٤)- وینه گرتن (تصویر).

ئنجاکه سیك:

١- مه سه له ی ریش هه بوون.

٢- پیچه گرته وهی ئافه رته تان.

٣- پۆشاک شۆر کردنه وه.

(١) مه به ست لعم فهرمودیه: {عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: لَا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَى مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ خِلَاءَ} أخرجه مالك برقم: ١٦٣٠، والبخاري برقم: ٥٤٤٦، ومسلم برقم: ٢٠٨٥.

۴- وینه گرتن، نه وانه له خەلك بکات به شتی زۆر گه وړه، به لام له بهرانبه ردا نه پرسى: ئه رى ئه م ولا ته چۆن به رپوه ده چى؟ سیستمى حوکمپرانى به که ی چۆنه؟ ئه رى ئیمه له پرووى ئیداره دانى ولا ته وه: له کویى فەرمايشتى خوا: ﴿وَأْمُرْهُمْ شُرَىٰ يَنْهَم﴾ (۳۸) الشورى، داین؟ ئایا بارودوڅى ئابوورىمان، له کویى ئه م ئایه ته ی خوايه، که ده فەرموى:

﴿كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةٌ بَيْنَ الْأَعْنِيَاءِ مِنْكُمْ﴾ (۷) الحشر.

واته: با سه روته و سامان له ده ستى دهوله مهنده كاندا كورت هه لنه يه ت؟ چ جاي له ده ستى مالىك و بنه ماله يه كدا؟!

توى زانا و ماموستا! نابى پرسىار له وهش بكه ی؟ تو كه له حوكمى موو هه لكيشان (نتف الشعر) ده پيچيه وه؟ ئه دى بوچى له حوكمى مل هه لكيشان ناپيچيه وه؟!

له حوكمى خال کوتان (وشم) ده پيچيه وه؟ ئه دى بوچى له حوكمى خەلك کوتانى ناپيچيه وه؟

به لى له لايه ن هه نديك كه س و نيوه ند و دهوله ته وه، زۆر جار شتى بچوك زۆر گه وړه ده كرى، به ناوى دينه وه و، شتى زۆر گه وړه ش زۆر بچوك ده كرى ته وه، يان هه ر نادیده ده گيرى، كه به حه قيقه ت ئه وهش نه خو شى به كى كوشنده يه، تووشى هه نديك له ئه هلى عيلم و بانگه وازكاران بووه و ده بى.

۱۷- قسەکردنى گشتىي بەبى ديارىکردنى بە ئامانچ گىراوان و، کات و شوپىن، بە جوړىک که کەس نەزانی رووی دواندن له کيیه؟:

واته: نوخته نەخریته سەر پیت، هەندیک کەس هەر بە گشتى قسە دەکات، دەبى وابى و، نابى وابى!، بەلام تۆ بلې: رووی قسەت له کيیه؟ له گەل سعودیه؟ له گەل میصره؟ له گەل عیراقته؟ له گەل ئیرانته؟ له گەل چ قەومیکته؟ له چ کاتی؟ له چ شوپنى؟، دەبى دیاری بکړی، ئنجا خەلک سوودی لی دەبینی و لى تیدهگات.

The collage features a central image of a man in a turban. Surrounding it are various digital links and QR codes:

- Facebook:** AliBapir (AliBapir) and AliBapir (AliBapir)
- YouTube:** AliBapir (AliBapir)
- Website:** www.alibapir.com
- QR Codes:** Multiple QR codes for mobile access.
- Text:** "د نړۍ کولونه پرمختګ لاس ته راوړي" (The world's progress brings progress), "نن مه کم د خواجه ابوالحسن" (Don't be less than Khwaja Abulhasan), "کەتای" (Kutai), "ډاگه یالاندی مەکتەبى مەلۇمەتە عەلى بابیر" (Dagheyalandi Mektabi Melumete Ali Bapir).

١٨- به پي ميږاج و طبع خستنه رووي ئيسلام، نهك به گوږهي تهرازووي شهرع و پيويستي خلك و جهماوهر:

خوا ده فهرموي: ﴿وَالْحَقُّ أَنزَلْنَاهُ وَالْحَقِّ نَزَلَ﴾ (١٠٥) الإسراء.

واته: قورئانمان به حق دابه زانده و، كه داشبه زيوه هه قى تيډايه،
ياني: قورئان هم بو خوي ههقه، هم شيوهي دابه زانده كه ههقه، هر
نايه ته، هر سووړه ته، له كاتي خوي و، له شوي خويدا دابه زيوه،
ئيمه ش دهبي وا بكهين، نهك به ميږاج و طبعي خويمان، باسي ئيسلام
بكهين، دهبي بزائين داخو: ئاييني خوا چهنده گرنكي به چي داوه؟
ئيمه ش ئه وهنده گرنكي پيږدين، كه متر، كه متر و، زياتر، زياتر.

له نوره موبه پايه بيهكل لهكناښير
دوباره پايه بيهكل لهكناښير
نن مكرم من مواقع التواصل الاجتماعي

www.alibapir.net

www.alibapir.net

علي بابير AliBapir

علي بابير AliBapir

علي بابير AliBapir

علي بابير AliBapir

علي بابير AliBapir

علي بابير AliBapir

علي بابير AliBapir

علي بابير AliBapir

علي بابير AliBapir

علي بابير AliBapir

١٩- دووچاربوونی زېدهړوږی (افراط) و کم تهرخه می (تفریط) وهکښ ژور رهشبینی و ترساندن و ناثومید کردنی خه لک له لایه که وه، له لایه کی دیکه شه وه: ژور شلکردنه وهی دینداری و دنیاکردنه وهی خه لک و، بڼ باک کردنیان:

هرگیز له یادم ناچي، له یاداشته کانیشدا رهنګه نووسیم^(١)، له مزګه وتیځ بووم له م شاره^(٢)، کاتی خوږی، له په یمانګای ئیسلامی بووم، ماموستانیه و تاري ددها بو خه لکه که، گوتی: خه لکینه! - خه لکه که ش وه نه بی ژور به دین و ته قوا بووین - ئیوه خه ریکه خو تان بغه وتینن! به لام ئه و دینداری و مسولمانه تی و چوونه به هه شته، هینده زه حمه ت نیه، بی قه زابن، شته که هینده قورس نیه و ژور ئاسانه وهک ئاو خواردنه وه وایه! منیش تازه ده گه یشتمی، ماموستانم برده ته ولاوه و، گوتم: جه نابی ماموستان! ئه و وتاره ی تو بو قه ومیکه، سووتابن به شه ونویر و رورزو عیبادت و، هه موو په راسوویان وده درکه وتبن، ئه و خه لکه هی ئه و نین، ئاوا بو یان شل بکه یه وه، که پیان وایی ژوریش به زیادیه وه دینداریان کردوه! که چی کم و کورپیان ژورن!

گوتی: به ئی راست ده که ی، رهنګه توژی تیم په راندبی!

بیگومان سنووری میانجی گرتن (التوسط) ژور چاکه، له هه موو شتیځدا.

(١) چند مه لویه له خه رمانی ته مه نم به شی یه کم: ١٩٦١ز- ١٩٩١ز.

(٢) مه به ست شاری سلیمانی یه، چونکه ئه و وتارانه له وئ له هؤلیک دا پیشکەش کراوان.

٢٠- قسه ي باش و کرده و ه ي خراب، يان رواالت جواني نيوه روک ويران:

نه مېش نه خوشييه کي زور کوشنده يه، که تووشی به شيك له
بانگه وازکاران بووه، خوی به خشر په نامان بدات، که خومان گيرودهي
نه و گونا هه زله:

(قسه ي بي کرده وه) بکين، خوی داد گهر فهرموويه تي:

﴿كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾ ﴿٢﴾

The collage features a central portrait of a man with a beard and turban. Surrounding it are various digital links and QR codes:

- Top Left:** Facebook icon and text: "پاڼه یاندي مکتبه ی هلوستا عهلي بابیر" (AliBapir's library page).
- Top Right:** Facebook icon and text: "علي بابیر/ AliBapir".
- Middle Left:** Archive.org link: "archive.org/details/@alibapir" and a "90P" icon.
- Middle Right:** YouTube icon and text: "علي بابیر/ AliBapir".
- Bottom Left:** AliBapir logo with QR codes for Google Play and the App Store.
- Bottom Right:** WhatsApp, Telegram, and Phone icons with QR codes.
- Center:** A small website snippet showing "www.alibapir.com" and "پاڼه یاندي مکتبه ی هلوستا عهلي بابیر".

(۲۱)- زۆر دهنگ هه ټينان و هات و هاوار کردن و، خۆ توو پر کردن و،
خۆ ترش و تالکردن له کاتي وتاردان و قسه کردن دا، به تاييهت له
وتاری جومعه دا:

ئه مېش نه خۆ شيبه کي دیکه ی ژماره يه ک له وتار بێژ و بانگه واز کارانه،
که هه تا ټينيان ټيډايه دهنگ هه لډه برن و، هاوار دهکن و، به زۆریش
وايه له قسه و وتاره کانيان دا. لای سه ختگيري و هه پر شه و ترساندن و
باسی سزا و جهز به ی خوا له دنيا و دوا پر ژدا ده گرن!

به لام خواي کار به جي ئاوا پر ټنمايي به کاره ټناني دهنگ و سه دا ده کات:
﴿وَأَقْصِدْ فِي مَسْجِدِكَ وَاعْصُصْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ
الْحَمِيرِ﴾ (۱۹) لقمان.

واته: له دهنگت بگروهه (زۆر دهنگ هه لډه بره) چونکه ناخوشترين
دهنگ دهنگي که رانه (به هو ی زۆر به هيتريه وه).

ههروه ها له باردی خو شيه وه فهرموويه تی:

﴿نَبِّئْ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ (۴۹) وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ
الْأَلِيمُ (۵۰) الحجر.

واته: هه و آل بده به بهنده کانم که: به دلنیايي هه ر من لیبوردی
میه ر ده بانم، ههروه ها ته نیا سزای منیش سزایه کي به ئیشه.

تەۋەرى دەيمە و كۆتايى

● چۆن دەتوانين بانگه‌وازيكى
راست و رەسەن بۆ ئيسلام بكهين؟

www.alibapir.com

به پړان!

بېگومان له دواى ته نو (۹) ته وده رى كه رابردن، وهلامى ته
پرسپاره ناسان بووه، بهلام بؤ زياتر بهرچاو روونى، ثيمه له دوازه
(۱۲) برگه دا، هندیك تیشك دهخینه سهر تهوى: چوڼ دتوانین
بانگه وازیکې راست و ږه سږن بؤ نیسلام بکهین؟

(۱) - شاره زاییه کی قوول و فراوان له نیسلامی بهرجه سته له قورڼان و، له
ړتیاى پیغه مبه رى کوڼایى (موحه ممه د) دا ﷺ:

خوا ده فرموى:

﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾ (۷۱) الأحزاب.

واټه: هر که سى فرمانبه رى خوا و پیغه مبه رکه ی بکات، سهر که و تنیکى
مه زن، سهر که و توه، به مراد و، به نامانج گه شتوه.

چوڼ به قسه ی خوا ده کهین؟ به هوى پابه ندیى به قورڼانه وه،
چوڼ به قسه ی پیغه مبه ر ﷺ ده کهین؟ به هوى گرتنى ریا ز و
سوننه ته که یه وه.

(۲) - ناشناییه کی باش به واقعی فیکری و سیاسى و کومه لایه تى کومه لگا،
هه روه ها هه ل و مهرجى سیاسى ناوچه یى و جیهانى:

پیشتریش ته م ثایه ته مان چهند جار يك هینا:

﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ (۱۰۸) يوسف.

زۆر جار تیبینی کراوه، کەسێ قسەیه کی هەق و راستی کردو، بەلام بە کەلکی کات و شوێنە کە نههاتو، قسە کە هەق بوو، چاک بوو، بەلام بە کەلکی ئەوێ نههاتو، جاری دیکەش باسم کردو: کاتی خۆی (لە سالی ۱۹۸۳ ز دا) جاريك له ئوردووگای زۆره ملیی به [بەستەستین] چوومه مزگەوتیک، مامۆستایەك وتاری دەدا، ئەو حەدیسە ی بۆ خەلک دەخویندو، کە خولاسە ی مانایە کە ی ئەوێه: کابرایەك نهوهدو نو (۹۹) کەسی کوشتو، چۆتە لای عابیدیك، گوتیەتی: دەمەوێ تۆبە بکەم، بەلام نهوهد و نو قەتلم کردو! عابیدە کە گوتوویەتی: برۆ خوا لیت خوێش نابێ، ئەویشی کوشتو و، کردوویەتی بە سەد (۱۰۰)، دوا یی چوو بۆ لای زانایەك، زانایە کە دلی خوێشکردو و پینمای ی کردو و، گوتوویەتی: پەحمەتی خوا زۆر لە گوناھی تۆ گەورەترە، بەلام بچۆ بۆ فلان شوێن، لەوێ خوا پەرسی ی بکە، دوا یی لە نیو ی ریپە فریشتە گیانی دەکێشن، فریشتە ی دۆزەخ و بەهەشت لیان دەبی بە مشتومر، سەرەنجام ریپە کە دەپۆن، دەبینن لەو شوێنە نزیکترە، کە بۆی دەچی و، دەبیەنە بەهەشت^(۱).

۲۰۰

(۱) {عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: كَانَ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ رَجُلٌ قَتَلَ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ إِنْسَانًا ثُمَّ خَرَجَ يَسْأَلُ فَأَتَى رَاهِبًا، فَسَأَلَهُ فَقَالَ لَهُ: هَلْ مِنْ تَوْبَةٍ قَالَ: لَا فَقَتَلَهُ، فَجَعَلَ يَسْأَلُ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: إِنَّ تِ قَرِيَةً كَذَا وَكَذَا فَأَدْرَكَهُ الْمَوْتُ فَنَاءَ بِصَدْرِهِ نَحْوَهَا فَاخْتَصَمَتْ فِيهِ مَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ وَمَلَائِكَةُ الْعَذَابِ فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَى هَذِهِ: أَنْ تَقْرَبِي وَأَوْحَى اللَّهُ إِلَى هَذِهِ: أَنْ تَبَاعِدِي وَقَالَ: قِيسُوا مَا بَيْنَهُمَا فَوَجَدَ إِلَى هَذِهِ أَقْرَبَ بِشِيرٍ، فَغَفَرَ لَهُ} أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ فِي: ۶۰ كتاب الأنبياء: ۵۴.

منيش له دلي خومدا گوتم: نيستا چه كداري واي رږيښ هه يه،
 ههر پازده، بيست (۱۵-۲۰) كاروانچيي كوشتوون، دهلي: به خوا جاري
 زوري ماوه بو نه وود و نو (۹۹)، هه روه ها ته ودي سي چل (۳۰-۴۰)
 كوشتوون يان پروت كرو و ته وود، دهلي: زورم ماوه بو سه د (۱۰۰) كه س!
 دوايي به ماموستايه كه م گوت: ماموستا! كه ي تهو چه ديسه هي ئيرديه.
 گوتي: چون؟

گوتم: تهو چه ديسه ي پيغه مبه ر ﷺ، دهرمان و چاره سهره، ته و
 خوراك (غذاء) نيه، به كه لكي هه موو خه لك بي، ته و دهرمانه،
 ييگومان ته ودي پيغه مبه ر ﷺ، فهرموويه تي، هه مووي به كه لكي
 هه موو شويي نايه ت، هه مووي بو هه موو خه لكي نه فهرموود، بو
 ويته: يه كي هاتوه بو خزمه تي، گوتوويه تي: (اَوْصِنِي) نامور گاريم
 بكه؟ فهرموويه تي: (لَا تَعْصِبُ)^(۱)، تووره مبه، سي جارن، بوي
 دووباره كرو و ته وود، نجا نايا ده گونجي، ههر كه سي بي بو لات،
 بلي: نامور گاريم بكه! بلي: تووره مبه؟، هي وا هه يه له وانه يه،
 وا پويست بكات بلي: تووره بيه، چونكه لهو كه سانه يه كه زولميشي
 لي بكن، ميشي له تاو ناكات.

هه روه ها يه كي هاتوه بو خزمه تي گوتوويه تي: (اَوْصِنِي)، ته ويش
 فهرموويه تي: پاريز له خوا بكه و، له دواي ته نجامداني ههر خراپه يه ك،
 چا كه يه ك بكه و، به ره وشتي جوان مامه له له گه ل خه لكدا بكه^(۲).

(۱) {عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَوْصِنِي، فَقَالَ: لَا تَعْصِبُ،
 فَرَدَّدَ مِرَارًا، قَالَ: لَا تَعْصِبُ} أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ برقم: ۶۱۱۶.

(۲) {عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْصِنِي قَالَ: اتَّقِ
 اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ، وَاتَّبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ مَحْضًا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ} أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ

يان يه كې هاتوه بو خرمه تى، گوتوويه تى: برايه كم سكى ده چى، فهرموويه تى: ههنگوينى بديه (اسْقِه عَسَلًا)^(۱)، ئنجا ئايا هه كس، سكه ئيشه ي بوو، ده لىي: ههنگوينى بديه؟! ته گهر ريخو له كوړدى بى، هه رچه نده ههنگوينى بديه، خراپتر ده بى و، پى چاك نابى.

كه واته: گرنگه كات و شوينه كه ديارى بكرى، گرنگه ئيمه بزاني: چ قسه يه ك، له چ شوينى كدا ده كين؟ (لِكُلِّ مَقَامٍ مَقَالٌ)، شه وده كاتيك ده بى، وپراى ئيسلام، شاه زايى واقيعه كه شمان بين.

۳- ئيمان و ته قوا و ته زكيه ي نه فس و زيكري خوا و پارانه وهى به كول:

خوا ده فهرموى: ﴿فَاذْكُرُونِي اَذْكُرْكُمْ وَاَشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ﴾ البقرة: ۱۵۲

زور ته نكيد له وه ده كه مه وه، چونكه پيم وايه، ته گهر چ بر^(۲) بو خوا ساغ بين، به دلنيايى خوا رينماييمان ده كات، چونكه هه موو ده مى ته و ثايت و هه ديسانته هه موويان له بهر چاو نين، به لام دل كه ته هه موو ده مى له گه ل خو ته، پيشينانمان ده لىن: (عه قل له دايك و باب چاكتره)، دايك و باب هه موو دهم له گه لت نين، به لام

برقم: ۲۱۴۴۱، تعليق شعيب الأرناؤوط: حسن لغیره.

(۱) اَعَنْ اَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، اَنْ رَجُلًا اَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: اَخِي يَسْتَبِي بَطْنُهُ فَقَالَ: اسْقِه عَسَلًا، ثُمَّ اَتَى الثَّانِيَةَ، فَقَالَ: اسْقِه عَسَلًا ثُمَّ اَتَاهُ الثَّلَاثَةَ، فَقَالَ: اسْقِه عَسَلًا ثُمَّ اَتَاهُ، فَقَالَ: فَعَلْتُ فَقَالَ: صَدَقَ اللهُ وَكَذَبَ بَطْنُ اَخِيكَ، اسْقِه عَسَلًا فَسَقَاهُ، فَبَرَأَ اَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ برقم: ۵۳۸۶.

(۲) چ بر: هه ر ته ندازه يه ك، كم يان زور.

عه قله که ت هه موو دهم له گه ل خو ته، تنجا دل ته گهر ئیمانی
چاکی تیدابوو، ته قوای تیدابوو، بو ت دهیته قبیله نوما و، ری ت
پیشان ددها، هه موو دهمی، ثایه ت و هه دیسه کانت له بهر نین، هه موو
دهم کتیبه کانت له لا نین، ته ماشایان بکه ی، به لام دلّه که ت هه موو
دهمی له گه ل خو ته، بویه ته گهر کاری باشی له سهر بکری، نه و
دلّه بو ت دهیته قبیله نوما، هه ق و ناهه ق، راست و چهوت، هه لال و
حه رامت، زورجار بو دیاریی ده کات.

(۴) - پشت به خوا به ستن و، ئیراده و عه زیمه تیکی مه حکمه و نه له خشاو:

خوا تبارك وتعالی فرمویه تی: ﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾
﴿الطلاق﴾

واته: هه ر که س پشت به خوا به ستنی، خوا به سیه تی. به ئی
به بی پشت به خوا به ستن و، به بی ئیراده و عه زیمه تیکی مه حکمه،
له بهرانه ترس و ته ماع و هه رده شه و گو رده شه و فشاردا، ئینسان
ناتوانی خو رابگری، تنجا نه وه ی خه لک لی دهرسی به گشتی
دوو شته: ۱- مردن، ۲- بژیو، خوای تاك و پاکیش هه ردوویانی
به ده ست خو یه وه گرتوون:

﴿وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كُنَّا مُؤَجِّلًا﴾ ﴿آل عمران، ۱۴۵﴾

واته: هیچ که س به بی مؤ له تی خوا بو ی نیه به ری، به پیی
نووسینیکی کات بو دانراو.

﴿وَمَنْ دَابَّتْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا﴾ ﴿۶﴾ هه د.

واته: هیچ پیرویه که له سهر زهوی نیه مه گهر بژیوی له سهر خوایه.

مروث ته گهر به راستی ټیمانی هه بی، رزق و نه جهل،
 هه ردوویان خوا ی په روږدگار بو هیچ که سی به جی نه هیشتوون،
 به ده ست خوږه وه گرتوون، هه ر ټه و دوو شته شن که خه لک ده تر سینن،
 نجا به خوا نه تر سنوکی ته مه نی که س درېژ ده کات، نه نازیه تی
 کورتی ده کاته وه، نازا و تر سنو ک، هه موویان وه که یه ک ده مرن، نه فهرم
 بینیه له شه رېدا، له بهر ټه و دی هه لاته وه، فیشه که به پشتی که و ته وه،
 ته گهر سه نگره ی به جی نه هیشتبایه، رهنکه سه لامه ت بوویه!

۵- قورټان کردنه پټوهر و تهرازووی گرنگیدان به مه سه له کان، بو
 پارېزان له زیده پووی و کورته ټان:

خو عزوجل ده فهرموی: ﴿اللّٰهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ
 وَالْمِيزَانَ﴾ الشوری، واته: ټه و خوایه ی که ټم کتیبه ی
 دابه زانده به هق و، تهرازووشی دابه زانده، یاخود به هق و
 به تهرازووش دابه زانده، (المیزان) ده گونجی به ژیر (کسره)^(۱)
 بخویرته وه، یانی: خوا قورټانی به هق و به تهرازو دابه زانده.

ته گهر به سهر (فتحه) یش بی، یانی: قورټانی دابه زانده به هق و،
 تهرازووشی له گه ل دابه زانده، که تهرازووه که ش هه ر له نیو خویدایه.

به رېزان! ټم قورټانه گرنگی به ج شتیکدات، به قه در ټه و نه دی
 قورټان گرنگی پیداه، ټه و نه ده گرنگه، بو نمونه: خوا ی کارزان له
 یه که نایه تدا باسی ته یه موموی کردوه، ده زانم له دوواندا باسی کردوه^(۲).

(۱) به لام له خویندنه وه باوه کان (القراءات المعروفة) دا نه هاتووه.

(۲) واته: له نایه تی (۴۳) ی (النساء) و له نایه تی (۶) (المائدة) دا.

بەلام لە یەکیکیاندا، بە شیوەى تاییبەت، کە ئایەتى ژمارە شەش (٦) ه لە سوورەتى (المائدة)، هەرودها لە یەك ئایەتدا خوا باسى غوسل و دەستنوێژى کردووە، بەلام ئیمە فیهقى (طهارة) و دەستنوێژ و غوسل و تەیموممان زۆر قەبەیه! کەچی فیهقى سیاسەتى شەرعییمان ئەو هەموو ئایەتە هەن و، ئەو هەموو فەرمايشتانه هەن، چەند کەم و بچووکە! دەبی جار جار پەخەنە لە میژووی خوشمان بگرین.

ئیمە ئەگەر بە ئەندازەى ئەو کە کتیبى خوا گرنگیى بە شەکان دەدا، گرنگیان پێدەین، زۆر، زۆر و، کەم، کەم^(١)، گیرۆدەى هەندىك جۆرە هەلە نابین و تووشى زیدەپۆیى و کەم تەرخەمىى نابین، پیغەمبەرىش ﷺ بە تەئکید، رێباز و سوننەتەکەى هەر بە پێى قورئانە.

(٦) - خۆ بزارکردن لە سیفەتە نزمەکان و، خۆ پازاندنەو بە خەسلەتە پەسەندەکان، (التخلية من الرذائل، والتحلية بالفضائل):

خوا سبحانە وتعالى دەفەرموی: ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى﴾ (١٤) ﴿الأعلى.

واتە: بە دُنیاىی هەر کەس خۆى پاک و چاک بکات سەرفرازە. وشەى (زكى) ش سى مانای هەن: (طَهْرًا)، (صَلَحًا)، (تَمًا) واتە: پاکبۆوە، چاک بوو، گەشەى کرد^(٢)، کەواتە: (قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى) یانى: سەرفراز کەسیکە کە خۆى: پاک کردووە و، چاک کردووە و، گەشە پێداووە.

(١) واتە: ئەوێ کتیبى خوا زۆرى گرنگیى پێداووە، ئیمەش زۆر گرنگیى پێدەین و، ئەوێ کەمیشى گرنگیى پێداووە، کەمى گرنگیى پێدەین.

(٢) برێوانە: المعجم الوسيط، ص ٣٩٦.

(۷) - دلسۆزی و پهروش و خوشه ویستی و به ته نگه وه بوون بو خه لك، به گشتی:

فهرمایشتیکی پیغه مبه ر ﷺ دینم، بو ته و دی بزاین پیغه مبه ر ﷺ چهنده به تنگ خه لكه وه بووه، خه لك به گشتی، به كافر و مسولمانه وه، پیغه مبه ر ﷺ، ده فهرموی: {إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ النَّاسِ، كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْقَدَ نَارًا، فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ، جَعَلَ الْفَرَّاشَ وَهَذِهِ الدُّوَابُّ الَّتِي تَقَعُ فِي النَّارِ، يَقَعْنَ فِيهَا، فَجَعَلَ يَنْزِعُهُنَّ وَيَغْلِبْنَهُ، فَيَقْتَحِمْنَ فِيهَا، فَأَنَا آخِذٌ بِحَبْزِكُمْ عَنِ النَّارِ، وَهُمْ يَقْتَحِمُونَ فِيهَا} (۱).

واته: وینه من و وینه خه لك (خه لك به گشتی)، وهك پیاویك واین، ئاگریکی كردوته وه، كاتیك ئاگرده كه مه شخه لی دا و، ده وروبه ری خوی روژن كرده وه، په پوله و میس و مه گه ز ده كه وتنه نیوی، ته ویش ده ری ده كردن، (بو ته و دی به و ئاگره نه پرووکی و نه سووتین)، ته وانیس هه ر خویانیان تی ده هاویشت، ته ویش ده یویست ده ریان بكات، منیش پشتینتان ده گرم و، راتانده کیشم، كه خوتان له ئاگر نه هاوین، كه چی هه ر خویانی تیده هاوین.

كه بیگومان مه بهستی كافر ده كان بووه، مه بهستی له و خه لكه بووه، كه بانگیان دهكات بو لای خوا، كه چی ته وان به دهنگیه وه نایه ن و، خویان بو دۆزه خ داوین.

ئنجا ده بی ئیمه ش ئاوا بین، ته ماشا بکه ن پیغه مبه ر ﷺ چهنده نمونه یه کی جوان دینته وه!!

(۱) أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ: ٦٤٨٣، وَمُسْلِمٌ: ٢٢٨٤، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ.

(۸) - هه بوونی به برنامه و، دامه زراوه کان و پرس و راو، پراوژ به یه کدی کردن، بۆ پښک و پښک کردنی کاری بانگه واز:

پښتريش باسما ن کرد و، پښه مبه ریش ﷺ ده فهرموی: {إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ} (۱). واته: خوا چاک نه انجامدانی له سه ر هه موو شتيك، پښوست کردوه، یانی: ده بی چاک و پښک ده بی نه انجام بدری.

هه روه ها فهرموویه تی: {إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ إِذَا عَمِلَ أَحَدُكُمْ عَمَلًا أَنْ يُتْقِنَهُ} (۲)، واته: به دلنیا یی خوا هه ز ده کات، هه ركات یه کیک له تیوه کاریکی کرد، به ورده کاریی بیکات.

(۹) - عه قل کراوه یی به پرووی شیواز و ئامراز و میکانیزمه تازه و هاوچه رڅه کاند:

ده تیک هاتوه زوره ی زانایان به شوینه وار (اثر) یان داناو: {الْحِكْمَةُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ فَحَيْثُ وَجَدَهَا، فَهُوَ أَحَقُّ بِهَا} (۳)، واته: حکمه ت، (قسه ی باش، زانیاریی باش، شتی په سندا) ونبووی مروقی پرواداره، له هه ر شوینی بیدوزیتته وه، له هه موو که س پیی شایسته تره.

(۱) أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ بِرَقْم: ۱۷۱۵۴، وَمُسْلِمٌ بِرَقْم: ۱۹۵۵، وَأَبُو دَاوُدَ بِرَقْم: ۲۸۱۵، وَالتِّرْمِذِيُّ بِرَقْم: ۱۴۰۹.

(۲) أَخْرَجَهُ التَّبَهْقِيُّ فِي «شُعَبِ الْإِيمَانِ» بِرَقْم: ۵۳۱۲، وَأَبُو يَعْلَى بِرَقْم: ۴۳۸۶، وَصَحَّحَهُ الْأَلْبَانِيُّ فِي «الصَّحِيحَةِ» بِرَقْم: ۱۱۱۳.

(۳) أَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ بِرَقْم: ۲۶۸۷، وَابْنُ مَاجَهَ بِرَقْم: ۴۱۶۹، حَدِيثٌ ضَعِيفٌ، وَقَالَ الْأَلْبَانِيُّ: ضَعِيفٌ جَدًّا.

۱۰- خۆ دوورگرتن لە دەمارگیرى و خۆ پەسندى و داخراوى، لە چوارچۆەى پىنکخراو و گرووپ و مەشرب و مەزھەب و ... ھتەدا:

ھەيە خوى بە مەزھەبىکەود گرتو، وا دەزانى دىن بەس لە وىدايە، ھەيە بە مەشربىکەود، ھەيە بە شىخىکەود، ھەيە بە جۆرە کتیبىکەود، کاتى خۆى کە کتیبى: (زانايانى ئىسلام کىن و چۆن؟)م نووسى، وەك لە پىشەکیيەکیدە، ئاماژەم پىکردو (لە چاپى سىيەمیدە): يەکیك ھات بۆ لام، گوتى: مامۆستا! ھەندىك كەس رەخنەيان لەو کتیبەى تۆ گرتو!

گوتم: ئنجا ئاسايیە، بەلام رەخنەکە چيە؟

گوتى: رەخنەکە ئەوھيە، دەلێن: چۆن پىکەود باسى ئەبو ھەسەنى ئەشعەرى و، ئەبو ھامىدى غەزالی و ئىبنو تەيمىيە و، ئەلەيز بنو عەبدو سسەلام و ئىمام نەوۋىي و ھتەدى کردو! ئەوانە پىکەود ناگونجین؟!

گوتم: کىشەکە چيە؟

گوتى: کىشەکە ئەوھيە دەلێن: ئەوانە ھەر يەكەى جۆرىکن!

گوتم: ئاخىر کارەکە بەو چاک بوو، کە ھەر يەكەى جۆرىکن، چونکە پىم وايە سەرجم زانايانى ئىسلام، تەعبىر لە ئىسلام دەکەن و، بە ھەمويان نوێنەرايەتیی ئۆممەتى پىغەمبەر ﷺ دەکەن، بەلام دیارە ئەو کەسە بە بارىکە رپپەك دا رپۆشتو و، وا دەزانى: ھەر ئەو بارىکە رپپە ئىسلامە! نا، ئەو تەنیا بارىکە رپپەکە و، دەبى بگەرپپتەو بۆ شەقامە رپپى شەرىعەت و دەريای قورئان و سوننەت، بەلام جۆگەلەکانى: مەزھەب و فەتوا و ئىجتىھاد و بەرھەم و

کتیبي ئهم و ئهو، هيچي به ته نيا ته عبير ناکات له هممو ئيسلام و، به هممويان: ته عبير دهکهن، له مسولمانه تبي و دينداري، کوي مسولمانان و تيگه يشتنيان بو وهحي.

به حهقيقهت زور گرنگه ئيمه له بواړي بانگ کړدني خه لکدا بو لاي خوا، بانگيان بکهين بو ديريای فراواني شهريعت.

به پريزان! په جاتان ليده کم، به ناهق خه لک له قولله ي قاف مه کيشن و، مه يانخه نه سهر باريکه پري و نيو جوگه له ي مه زهه ب و مه شهرب و بيروپرا جوراو جوره کانه وه، که سهره نجام له ويدا گرفتاريان بکهين و بيانخنيکن!

به پريزان!

ديني خوا، خه لک سه غله ت ناکات، بويه هر کات سه غله تبي هه بو، بزانه جوریک له تي نه گه يشتن له ناييني تي و ته ووي خواي په روه ردگار هيه، هه لبه ته سه غله تبي به و واتايه نا، که ئينسان ئاره قى نه کا و، ماندوو نه بي! به لکو به و واتايه که مروف عاسي بي و، نه زاني چي بکات! به لي بهرنامه ي خواي کارزان و ميهره بان هه رگيز خه لک عاسي ناکات.

(۱۱)- کار له‌سه‌رخ‌کردنی جیددی له‌هه‌موو پرووئکه‌وه، که سه‌ره‌نجام بابای بانگه‌وازکار به‌زمانی حال و کردار، هوکاري پراکيشانی خه‌لک و، ټيگه‌ياندن و پيگه‌ياندن يان بي، سه‌ره‌مه‌شقيکي باش و چاو ساغيکي دلسوز و نه‌مينداريان بي:

وه‌ک خواي بي هاورا له‌باردي پيغه‌مبه‌راني پاپه به‌رزي خوږيه‌وه،
فه‌رموويه‌تي:

﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَبِيدٌ﴾ (الانباء: ۷۳)

واته: نه‌وانه‌مان کرده پيشه‌وايانک، که به‌فه‌رمانی ټيغه رينمايي (خه‌لک) بکه‌ن و، نه‌نجامدانی کرده‌وه چاکه‌کان و به‌رپا کردنی نوټرو زه‌کاتدانمان بو سروس کردن و، بو ټيغه به‌نده‌وه په‌رسته‌ر (ي زور چاک) بوون.

هه‌لېته کاتيکيش بانگه‌وازکاران کاری جیددی هه‌مه‌لايه‌نه له‌سه‌ر خوږيان ده‌که‌ن، خوږيان ده‌که‌نه خاوه‌نی که‌سايه‌تييه‌کي به‌هي‌زو پي‌زي وا که به‌زمانی کردارو حال پيش قسه‌وه وتار، خه‌لک به‌ره‌وه لای خواي به‌رزو مه‌زن و ثايين و به‌رنامه‌که‌ي بانگ بکه‌ن، وه‌ک زور جاري دیکه‌ش گوتوومانه: زمانی حال و کردار زور جار له‌زمانی قسه‌وه گوفتار کاريگه‌رتره بو به‌رچاوړوونکرده‌وه‌ي خه‌لک و رينمايي کردنيان، هه‌ر بو‌يه‌ش گوتراوه: (عَمَلٌ رَّجُلٍ فِي أَلْفٍ رَّجُلٍ، أَبْلَغُ مِنْ قَوْلِ أَلْفٍ رَّجُلٍ فِي رَجُلٍ) کاريگه‌ري کرده‌وه‌ي پياويک له‌هه‌زار پياودا، زياتره له‌قسه‌ي هه‌زار پياو له‌پياويکدا.

(۱۲)- پڙ و ته قدیر و خوشه ویستی هه بوون، بۆ هه موو ئه وانه ی له بواړی گه یاندنی په یامی خوا و فیکردن و په روه رده کردنی خه لکدا، کارده کهن و، راوړژ و هاوکاری کردن له گه لئاندا:

ئەو قىسانەى بۆتان دەكەم، بە جىددىي لىم ۋەرىگرن: ئەۋە بە كەلك نايەت، لايەنىكى ئىسلامىي لەۋى، ئەۋى دىكە لەۋى، ئەۋى دىكە لەۋى، مال مالىكىئە بە كەلك نايەت، دەپى بىر لەۋە بىكەينەۋە: ئەۋ مالاڭە ھەموو بىكەينە يەك مال، دەپى بىر لەۋە بىكەينەۋە، بەلەي كەمەۋە پىكەۋە ھاۋكار بىين، ئەگەر نەشگونجى بانگەۋازى ئىسلامىي، بىكەينە يەك دەنگ و رەنگ و سەنگ، با لايەنى كەم: لە يەك تىگەشتن و، ئاگا لە يەكەدى بوون و، دل بە يەكەدى خۆشبوون و، پىشتىۋانىي يەكەدى كردنمان، ھەبى.

ته ئۆزۈم ئۆمەت پەيتەتەيلى ئەمەلگە ئاشسۇن

بۇ مەزمۇننى ئۆزىڭىزنىڭ تەلپۇن ۋە ياكى تەلپۇن ئارقىلىق ئېلىۋالسىڭىز بولىدۇ

بۇ مەزمۇن بىزنىڭ ئېلخاتىراتىمىزدا

فەتھى

فەتھى

ئەل باپىچى AliBapir

archive.org/details/@alibapir

تەلپۇن

ئەل باپىچى AliBapir

AliBapir

تەلپۇن

تەلپۇن

www.alibapir.net

تەلپۇن

تەلپۇن

تەلپۇن

تەلپۇن

تەلپۇن

تەلپۇن

نيوه رۆك

- پيشه كي و پرخوش كردن ۹
- پيناسه ي بانگه واز ۱۷
- ته وهري يه كه م ۱۷
- چهند به لگه يه كه له سهر گشتگيري چه مك و واتاي بانگه واز ۲۶
- ته وهري دووهم: گرنگي و پيگه و حوكمي بانگه واز ۲۹
- ته وهري سييه م: پله و پايه ي بانگه واز كاران ۳۵
- ته وهري چواره م: ئامانچ و مه به ستى بانگه واز ۴۱
- ته وهري پينجه م: پريازي بانگه واز و شيواز و ئامرازه كانى ۴۹
- ۱- پريازي بانگه واز ۵۵
- ۲- شيوازه كانى بانگه واز ۶۰
- ۳- ئامرازه كانى بانگه واز ۶۵
- ته وهري شه شه م: چه سپاوي پرياز و، ئامانجى بانگه واز، داهينان و تازه گيري و به رده وام له شيواز و ئامرازه كانيدا ۶۷
- ته وهري هه وته م: بنه ما گرنگه كانى بانگه واز (الأصول المهمة للدعوة) .. ۷۹
- يه كه م: نياز و مه به ستى ساغ (الإخلاص): ۸۲
- دووهم: شاره زايي به ئايين و ئاشنايي به ژين: ۸۷
- سييه م: هه بووني نه خشه و به رنامه + كاري دامه زراوه يي + راويژ كردن: ۹۰
- ۱- هه بووني نه خشه: ۹۰
- ۲- كاري به دامه زراوه يي: ۹۰
- ۳- راويژ كردن: ۹۱
- چواره م: ره چاو كردنى پله پله يي و، ديارى كردنى له پيشتره كان: ۹۴

- پێنجەم: دڵخۆش کردن و ئاسانکردن:..... ۱۰۰
- شەشەم: ئیقناع کردنی عەقڵ و جوولاندنی دڵ:..... ۱۰۵
- هەوتەم: بێر خستنهوهی چاکه کانی خوا:..... ۱۰۷
- هەشتەم: هۆشدارایی پێدان و ترساندنی خەلک:..... ۱۰۹
- نۆیەم: جەختکردنەوه لەسەر واقعیی ئیستامان و، کێشه و گرتەکانی کۆمەلگا:..... ۱۱۳
- دەیهەم و کۆتایی: جەستاندنی پەیام و بەرنامەیی خوا، بوونە سەر مەشق بۆ خەلک:..... ۱۱۵
- تەوهری هەشتەم: ئاکار و پەوشتە پەسەندە بنەڕەتییه کانی بانگەوازکاران... ۱۱۹
- ۱ و ۲) ئیمانی مەحکەم و دامەزراوو، پارێزکاریی شایستە و تەواو:.. ۱۲۲
- ۳ و ۴)- خواپەرستییه کی گشتگیر و بەتام، یادی خوا کردنیکی لە ناخەوهو بەردەوام:..... ۱۲۵
- ۵ و ۶)- زانیاریی قوول و فراوان بە دین و، بەرچاو پروونی و شارەزایی دەربارەیی ژین:..... ۱۲۸
- ۷ و ۸)- دڵسۆزیی و بە تەنگەوهبوون بۆ هەمووان و، هێمنیی و ئارامیی و نە لەخشان:..... ۱۲۹
- ۹ و ۱۰)- کراوهیی و مامەلەیی بەرپێز و سەنگین، پرووگەشیی و قسە و گەفت و لفتی شیرین:..... ۱۳۳
- ۱۱ و ۱۲)- راستیی و، دڵ و زمان و کردەوه یە کەبون و، دادگەریی و ئینصاف لە گەڵ دۆست و دوژمن:..... ۱۳۸
- ۱۳ و ۱۴)- خەلک بانگکردن تەنیا بۆ لای خوا و، بە شانازییهوه خوێژمارکردن لە ریزی مسوڵماناندا:..... ۱۴۰
- ۱۵ و ۱۶)- حیکمەت و دانایی لە قسە و پەفتاردا و، کارلێکی تەرییی لە گەڵ تیکرای توێژەکانی خەلکدا:..... ۱۴۴

- ۱۷ و ۱۸)- به دلى پر بهزهي و خوښه ويستی ناموژگاريي کردن و، له کاتي ناچار ييدا: به و په پري شيوازی بهرز و په سند شه پره قسه (جدال) کردن:..... ۱۵۱
- ۱۹ و ۲۰)- دوور بوون له خو به گه وره زاني و، خاكي بوون و ليپورده يي و نهرم و نياني:..... ۱۵۵
- ۲۱ و ۲۲)- نازايه تي و فيدا کاري و بوپري و، بن ته ماعي و قه ناعت و بهرچاو تپري:..... ۱۵۷
- ۲۳ و ۲۴)- بو پيروپاي خو ده مارگيرنه بوون و، بهرده وام کم کورپي و گونا ه ي خو ديتن و، به کول له خوا پارانه وه و، له خوتخوته و دنه داني شه يتان په نا به خوا گرتن:..... ۱۶۱
- ۲۵) به پالنه ري رازيي کردني خوي په روه ردگار، خستنه پرووي ئيسلام به زماني حال و کردار:..... ۱۶۴
- ته و هري نويه م: چنده هله و نه خوشيه كي به شيك له بانک وازکاران ۱۶۷
- ۱)- بپهيزي له پرووي ئيمان و ته قوا و ته زكيه و په وشت و ئاكاره وه:.. ۱۶۹
- ۲)- بپهيزي له پرووي عيلم يي و فيكري و هو شياري سياسي و کومه لايه تيه وه:..... ۱۷۰
- ۳)- که و تنه ژير کاري گه ريي واقعي لار و ناشه رعي، چ نه ري ته نه فاميه کاني کومه لگا، چ ده سته لات و سته م و لادان و تاوانه کاني:.. ۱۷۲
- ۴)- نادیده گرتني واقعي ئيستاي کومه لگا و، ژيان له ميژوودا:..... ۱۷۳
- ۵)- بپهيزي له بهرانه ر: ترس و ته ماع و ئاره زوو و فيل و پيلاني ناحه زاندا:..... ۱۷۴
- ۶)- ده مارگيري و داخراويي، له پرووي فيکر و مه شپه ب و مه زه ب و... هتده وه:..... ۱۷۶

- (۷) - به کاره ینانی وشه و ته عیبری بې نه زاکه ت، یان په فتاری نالایق و ته شهیر پیکردن: ۱۷۷
- (۸) - کات به فیرودان به قسه و باسی پووچ: ۱۷۸
- (۹) - به کارنه هینانی شیواز و نامرازی نوئی و هاوچه رخ: ۱۷۹
- (۱۰) - نه شاره زایی له چاک خویندنه وهی قورٹان و، کوڅلواریی له زانسته شه رعیه کاند: ۱۸۱
- (۱۱) - گرنگی و بایه خی پیویست نه دان به مزگه وت و دهرس و دهو و وتار و، قه در نه زانینی پی شه وایه تی (إمامة): ۱۸۲
- (۱۲) - بې هه لوستی له به رانه ر ته وژم و کار و پروژهی ئیسلامی و، پاکسازی و چاکسازی تیدا کردنی کومه لگادا: ۱۸۳
- (۱۳) - نه شاره زایی له زانسته کانی پروژگار و، بیتاگایی له ته وژمه فیکری و سیاسیه کان: ۱۸۴
- (۱۴) - بیتلایه نیی له نیوان ته وژمی ئیسلامی و عه لمانییدا و، بگره (بو هه ندیکیان) لایه نگرپی کردنی ته وژمی عه لمانیی: ۱۸۵
- (۱۵) - نه بوونی هاوکاری و ته بایی و پاووژ به یه کدی کردن، چ جای یه ک به رنامه یی و پیکه وه کارکردن و ... هتد: ۱۸۸
- (۱۶) - گیروده بوون به نه خویشی لاسه نگییه وه و، گه وره کردنی شتی بچووک و بچووکردنه وهی شتی گه وره: ۱۸۹
- (۱۷) - قسه کردنی گشتی به بې دیاریکردنی به ئامانچ گیراوان و، کات و شوین، به جوړیک که که س نه زانی پرووی دواندن له کییه؟: ۱۹۱
- (۱۸) - به پتی میزاج و طه بع خستنه پرووی ئیسلام، نه ک به گویره ی ته رازووی شهرع و پیویستی خه لک و جه ماوهر: ۱۹۲
- (۱۹) - دووچاربوونی زیده پروپی (إفراط) و که م ته رخمه می (تفریط) وه ک: زور په شینیی و ترساندن و ناؤمید کردنی خه لک له لایه که وه،

له لايەكى دىكەشەو: زۆر شلكردنه‌وى دىندارىي و دلىاكردنه‌وى
 خەلك و، بى باكردىيان:..... ١٩٣
 ٢٠- قسەى باش و كرده‌وى خراب، يان روالەت جوانى نىوه‌پۆك
 ويران:..... ١٩٤
 ٢١- زۆر دەنگ هەلپان و هات و هاوار كردن و، خۆ توورەكردن و،
 خۆ ترش و تالكردن له كاتى وتاردان و قسەكردن دا، به تايبەت له وتارى
 جومعه‌دا:..... ١٩٥
 ته‌وه‌رى ده‌يه‌م و كو‌تايى: چۆن ده‌توانين بانگه‌وازىكى راست و
 رەسەن بو ئىسلام بكه‌ين؟..... ١٩٧

له نۆره كۆمەڵه‌په‌روه‌كان له‌مه‌كانين
 بانه‌وه هه‌مدا ده‌ركردنه‌وه و باكو
 ئين مه‌كم ئه‌و جواپه‌و ئه‌وه‌يل لايه‌مه‌وى

عەلى بابىر/ AliBapir

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

www.alibapir.net

English - عربي - كوردى

عەلى بابىر/ AliBapir

ئەلەكەو

ئەلەكەوئەلى مه‌كمه‌بى مه‌مۇسەتە عەلى بابىر

بەرەد بانگەوازيكى راست دەرەن

لەم كۆتەبەدا "كە تەرخانم كەردەه بۇ باسو خواسى بانگەواز"
هەولەدەهەين ئەوەي بەپتەويستى دەزانەين لەبارەي بانگەوازيكى راست
و پەسەنەوە بىخەينەرەو، لەم دە (10) تەمەرەدا:

- 1- پەنناسەي بانگەواز.
- 2- گەنگەي و پەنگە و حوكمى بانگەواز.
- 3- پەلو پەيەي بانگەوازيكاران.
- 4- ئامانج و مەبەستى بانگەواز.
- 5- رەتيازى بانگەوازو، شەوازو ئامرازەكانى.
- 6- چەسپاويى رەتيازو ئامانجى بانگەوازو، داھينان و تازەگەريى
بەردەوام لە شەوازو ئامرازەكانيدا.
- 7- بىنەما گەنگەكانى بانگەواز.
- 8- ئاكارو پەوشتە پەسەندە بىنەرەتەيەكانى بانگەوازيكاران.
- 9- چەند هەلەو نەخۆشەيەكى بەشەك لە بانگەوازيكاران.
- 10- چۆن دەتوانەين بانگەوازيكى راستو پەسەن بۇ ئىسلام بەمەين؟
هەيوادارەشم تەوانەيمان هەرچى لەم هەل و مەرج و واقىعەدا، بۇ
بانگەوازيكاران پەويستە، بەكورتەيى و پەختەيى بىخەينەرەو.

www.alibapir.net

/alibapir1

/alibapir

نوسینگە تەفسىر

بۇ بىلگەردەنەو

هەولە - شەقامى ۳۰ مەترى تەنەشت مەنارەي چۆلى

/TafseerOffice

+964 750 818 08 66

www.al-tafseer.com

tafseeroffice@yahoo.com

www.alibapir.com